

Parlamentul Republicii Moldova

STENOGRAMA

ședinței plenare a Parlamentului Republicii Moldova din ziua de 16 noiembrie 2018

SUMAR

1.	Prezentarea Raportului Comisiei de anchetă pentru elucidarea circumstanțelor de fapt și de drept privind imixtiunea Fundației „Otwarty Dialog” (Dialog Deschis) și a fondatoarei acesteia Ludmila Kozłowska în treburile interne ale Republicii Moldova și privind finanțarea unor partide politice din Republica Moldova. Raportor – Igor Vrenea, președinte al Comisiei de anchetă	7 – 21
2.	Dezbaterea și adoptarea proiectului de Hotărîre privind raportul Comisiei de anchetă pentru elucidarea circumstanțelor de fapt și de drept privind imixtiunea Fundației „Otwarty Dialog” (Dialog Deschis) și a fondatoarei acesteia Ludmila Kozłowska în treburile interne ale Republicii Moldova și privind finanțarea unor partide politice din Republica Moldova. Nr. 405 din 16.11.2018	21 – 71
3.	Prezentarea Raportului anual pentru anul 2017 asupra administrării și întrebuițării resurselor financiare publice și patrimoniului public. Nr. 1945 din 14.09.2018 Raportor – Veaceslav Untila, președinte al Curții de Conturi	72 – 104
4.	Dezbaterea și adoptarea proiectului de Hotărîre privind Raportul anual 2017 al Curții de Conturi asupra administrării și întrebuițării resurselor financiare publice și a patrimoniului public. Nr. 355 din 24.10.2018	104 – 111

5.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de Lege pentru modificarea articolului 4 din Legea nr. 93/1998 cu privire la patenta de întreprinzător. Nr. 382 din 09.11.2018	112 – 119
6.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 93-XIV din 15 iulie 1998 cu privire la patenta de întreprinzător (<i>art. 3, 4</i>). Pentru lectura a doua comasat cu proiectul de Lege nr. 382 din 09.11.2018, considerat ca proiect de bază. Nr. 33 din 13.02.2018	119 – 129
7.	Dezbaterea și aprobarea în primă lectură a proiectului de Lege pentru modificarea articolului 4 al Legii nr. 93-XIV din 15 iulie 1998 cu privire la patenta de întreprinzător. Pentru lectura a doua comasat cu proiectul de Lege nr. 382 din 09.11.2018, considerat ca proiect de bază. Nr. 337 din 09.10.2018	129 – 132
8.	Dezbaterea în primă lectură a proiectului de Lege privind organismele modificate genetic. Remiterea proiectului spre definitivare comisiei permanente sesizate în fond. Nr. 259 din 16.07.2018	132 – 153
9.	Examinarea în primă lectură a proiectului de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (<i>Legea cu privire la comerțul interior – art. 20¹; Codul contravențional – art. 273, 400, 408</i>). Transferarea dezbaterii proiectului pentru următoarea ședință. Nr. 208 din 15.06.2018	153 – 157

Ședința începe la ora 10.08.

Lucrările sînt prezidate de domnul Andrian Candu, Președinte al Parlamentului, asistat de domnul Vladimir Vitiuc, vicepreședinte al Parlamentului.

Domnul Andrian Candu:

Bună dimineața.

Rog frumos să vă luați locul pentru a începe ședința plenului.

Secretariatul,

Rog frumos să anunțe prezența.

Poftim, domnule Ganaciuc.

Domnul Maxim Ganaciuc – *șeful Direcției generale documentare parlamentară a Secretariatului Parlamentului:*

Doamnelor și domnilor deputați,

Bună dimineața.

Vă anunț că la ședința Parlamentului, din totalul celor 101 deputați, și-au înregistrat prezența 86 de deputați. Nu s-au înregistrat deputații: Pistrinciuc Vadim – cerere, Ghimpu Mihai – deplasare, Șupac Inna – deplasare, Diacov Dumitru – deplasare, Reșetnicov Artur – deplasare, Ghilețchi Valeriu – deplasare, Voronin Vladimir – cerere, Mironic Alla – cerere, Zotea-Durnea Alina – concediu medical, Nesterovschi Alexandr, Groza Sergiu, Hotineanu Vladimir – concediu medical.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Avem cvorumul, putem începe.

Să onorăm Drapelul de Stat, vă rog frumos. (*Se onorează Drapelul de Stat al Republicii Moldova.*)

Dragi colegi,

Pe 16 noiembrie în 1945 a fost constituită Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură cunoscută ca și UNESCO. O contribuție foarte importantă a multor state pentru a promova valorile și ale educației, și ale științei, și ale culturii.

Ați auzit ieri, domnul Grișciuc ne-a anunțat și frumoasa noutate ce ține de regiunea din Prut, care a fost introdusă în Registrul UNESCO.

Și, la fel, în această zi se sărbătorește și Ziua internațională a toleranței. Luînd în considerare că asta are mult de-a face și cu activitatea noastră, a parlamentarilor, astăzi poate încercăm să fim mult mai toleranți ca de obicei.

Și deoarece pe această notă a toleranței începem această ședință a plenului, dați-mi voie să vă fac un anunț că comisia, care a fost constituită, privind realizarea unei anchete pe tot ceea ce înseamnă finanțarea partidelor, dar mai ales implicarea unei fundații străine, și-a încheiat activitatea și a aprobat raportul. Autorii și comisia respectivă, domnul Vremea, în calitate sa de președinte al comisiei, propune ca raportul respectiv să fie examinat și dezbătut astăzi în plenul Parlamentului. Raportul mai este însoțit și de un proiect de hotărîre a Parlamentului, care încă nu a fost repartizat, dar în cel mai scurt timp va fi repartizat, este proiectul nr. 405 din 16 noiembrie 2018 care prevede constatările,

recomandările care se regăsesc și de altfel în raportul de anchetă, raportul comisiei.

Luînd în considerare cele propuse, cu intervenția foarte scurtă a domnului Vreamea, ulterior voi supune votului.

Vă rog frumos, domnule Vreamea.

Domnul Igor Vreamea:

Domnule Președinte,

Bună dimineața.

Deci dumneavoastră deja ați făcut anunțul, comisia, în rezultatul activității și dezbaterilor pe marginea tuturor materialelor, a adoptat raportul și a pregătit și o inițiativă referitor la Hotărîrea pe marginea raportului, astfel că noi sîntem gata să purcedem în orice moment la dezbaterile respectivului raport.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

La acest subiect?

Da, vă rog frumos, domnule Cobzac, poftiți.

Domnul Grigore Cobzac:

Da. Frațiunea Partidului Liberal Democrat propune ca acest raport să fie discutat în ședință publică.

Domnul Andrian Candu:

Noi asta nici n-am discutat în general, nici nu l-am pus pe ordinea de zi.

Domnul Grigore Cobzac:

Procedură.

Domnul Andrian Candu:

Potrivit procedurii foarte bună remarcă de altfel, dar mergem pe procedură, inițial stabilim că îl discutăm astăzi și după aia deja stabilim caracterul.

Dragi colegi,

Supun votului.

Cine este pentru a aproba introducerea pe ordinea de zi de astăzi, data de 16 noiembrie 2018, a subiectului legat de această investigație, și anume audierea raportului Comisiei de anchetă și a proiectului de Hotărîre nr. 405 din 16 noiembrie 2018, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Mulțumesc foarte mult.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut introducerea pe ordinea de zi a acestui subiect.

Luînd în considerare că raportul prevede partea confidențială a informației, partea sa secretă, rog frumos Secretariatul, și anume cei care sînt responsabili în Parlament de documentația secretă, rog frumos să repartizeze materialele deputaților.

Și, onorat Plen,

Vă solicit 5–10 minute maximum pauză tehnică pentru ca voi să primiți acest raport și să semnați primirea acestuia. Colegii deja au început să-l repartizeze.

Vreau să vă atrag atenția la cîteva chestiuni procedurale. Raportul pe care îl primiți acum în plen conține informații confidențiale, partea confidențială sau secretă este marcată, aveți posibilitatea la sfîrșitul ședinței de astăzi, la sfîrșitul dezbaterii subiectului să păstrați partea raportului deschisă, iar partea confidențială, paginile care sînt marcate și pentru care o să semnați acum, la sfîrșitul dezbaterii subiectului respectiv trebuie să o restituiți.

Domnule Vremea,

Vă rugăm frumos să vă pregătiți între timp pentru a ...

Vă atrag atenția, dragi colegi, că ceea ce primiți ca și parte secretă este interzis să înregistrați video, foto, este interzis să repartizați, să distribuiți, răspunderea este, de altfel, penală, indiferent că aveți calitatea de deputați. Nici pe blog nu se poate, nici pe vlog, nici pe rețelele de socializare. (*Rumoare în sală.*) Nici acolo. Nici pe novac.md, nici pe candu.md.

Dragi colegi,

De ați ști cîte știu și cîte citesc.

Dragi colegi,

Acum ați primit plicurile raportului și vreau să vă dau citire prevederilor legislației ce țin de confidențialitatea informației.

Raportul Comisiei de anchetă este distribuit deputaților, cu parafa „confidențial” o parte, un capitol din raport. Sînt cîteva ... Legea nr. 245 din 27 noiembrie 2008 prevede cîteva grade de secretizare „strict secret”, „secret confidențial” și „restricționat”, n-o să intrăm în detalii la fiecare.

Articolul 38 din lege prevede răspunderea pentru încălcarea legislației cu privire la secretul de stat. Fiecare, probabil, știe foarte bine care sînt prevederile acestei informații.

La sfîrșitul dezbaterii subiectului, partea confidențială care este marcată în raport și pentru care semnați de primire, vă rog frumos să fie restituită.

Domnul Igor Vrenea, președintele comisiei, va da citire raportului, înțeleg ca sinteză, după care este sesiunea de întrebări-răspunsuri, în mod tradițional este pe parcursul unei ore academice.

Ulterior, dacă este cazul și dacă sînt înscrieri, luări de cuvînt din partea fracțiunilor – cîte o persoană și ulterior discuții pe marginea proiectului de hotărîre și votul pe marginea proiectului de Hotărîre nr. 405.

Acesta este scenariul care nu este prevăzut de Regulament, dar în mod tradițional el este aprobat de plenul Parlamentului.

Cine este pentru acest scenariu, rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut acest scenariu.

Acum cu privire însăși la ... Vă rog frumos, este interzis să fotografiați partea confidențială. Rog frumos și colegii ... camerele din sală să se retragă.

Domnule Constantin,

Vă rugăm frumos.

Partea descriptivă făcută de domnul Vrenea, înțeleg că va avea două părți: partea publică și partea confidențială.

Dumneavoastră ...

Domnule Cobzac,

Cea care e publică rămîne la dumneavoastră, puteți să n-o fotografiați, puteți s-o luați acasă.

Mai repet încă o dată, restituiți la sfîrșitul acestor dezbateri partea confidențială. Restul rămîne. Puteți s-o luați acasă, puteți s-o fotografiați acasă cît vreți, puteți s-o xeroxați, să-i faceți ce doriți.

Partea secretă rămîne în plic ulterior și o predați Secretariatului.

Începem ședința plenului deschisă, iar atunci cînd domnul Vrenea va menționa că trecem la partea confidențială a informației, ședința va fi închisă pentru acea perioadă și din sală se vor retrage toți cei care nu au acces la secretul de stat, iar transmisiunea ședinței va fi întreruptă.

Rugăm frumos Secretariatul, atunci cînd o să fie anunțată ședința închisă, să asigure confidențialitatea maximă și întreruperea transmisiunii ședinței.

Vă rugăm frumos, putem să începem. Sîntem toți gata.

Domnule Vrenea,

Pornim.

Numai puțin. De procedură.

Domnule Bejan,

Vă rog frumos.

Domnul Valerian Bejan:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Vreau să concretizez, dumneavoastră ați spus: pe parcursul unei ore academice. Academice sau astronomice totuși?

Domnul Andrian Candu:

Cer scuze. Aveți dreptate, am zis academică. Am greșit. ...diferite de la stat la stat: 45, 50 de minute.

Mergem pe cea astronomică. 60 de minute, cu alte cuvinte.

Deci raportul domnului Vreamea. O oră de întrebări-răspunsuri. Luările de cuvânt, dezbaterile pe marginea proiectului de hotărâre și votul.

Acesta este scenariul aprobat.

Să începem atunci.

Domnule Vreamea,

Putem porni.

Domnul Igor Vreamea:

Domnule Președinte,

Stimați colegi,

După cum cunoașteți, comisia de anchetă și-a început activitatea din 4 octombrie 2018, în baza Hotărârii Parlamentului nr. 204.

Dacă îmi permiteți, o să dau citire unui rezumat al raportului dat, fiindcă dumneavoastră aveți partea integrală a raportului.

Deci obiectivul comisiei este elucidarea circumstanțelor de fapt și de drept privind acuzațiile formulate în spațiul public de imixtiune din partea Fundației „Otwarty Dialog” (Dialog Deschis) și a fondatoarei acesteia Ludmila Kozłowska în treburile interne ale Republicii Moldova și de finanțare ilegală a unor partide politice.

Comisia și-a propus studierea, stabilirea, elucidarea și luarea unei atitudini conform competențelor constituționale ale Forului Legislativ al țării vizavi de riscurile pentru securitatea națională inerentă a activității subiectului investigat, calificabilă drept activitate de inteligență diversionistă străină îndreptată împotriva Republicii Moldova.

Conform competențelor cu care a fost învestită de Parlamentul Republicii Moldova, comisia și-a propus să identifice prezența sau lipsa eventualelor amenințări pentru ordinea constituțională și suveranitatea Republicii Moldova și pentru raporturile Republicii Moldova cu partenerii

externi de dezvoltare, în mod special cu Uniunea Europeană și instituțiile acesteia.

De asemenea, comisia a fost însărcinată să dea o calificare politico-juridică eventualelor amenințări și să formuleze, în limita principiului separării puterilor în stat, recomandări pentru instituții întru curmarea și contracararea acestora, conform competențelor legale ale respectivelor instituții.

Comisia a supus unui studiu analitic, multiaspectual informațiile din spațiul public legate de obiectul propus spre investigare.

Comisia a solicitat de la unele autorități statale o serie de documente și informații referitoare la subiectele cercetate care au contribuit cu o bază factuală concludentă la formularea unor concluzii obiective.

Au fost expediate demersuri către toate partidele politice înregistrate în conformitate cu legislația Republicii Moldova, cu solicitarea de a informa comisia dacă acestea au fost sau nu finanțate, le-au fost sau nu prestate anumite servicii cu titlu gratuit ori au fost sau nu susținute material sub orice formă direct și/sau indirect de către persoanele indicate la articolul 26 alineatul (6) din Legea privind partidele politice.

Raportul a fost întocmit în baza materialelor acumulate în cadrul activității comisiei fiind dezbătut și aprobat, după cum am spus, de către membrii comisiei și în ultimă instanță a fost propus pentru prezentare în plenul Parlamentului.

Ca urmare, vreau să elucidez unele constatări făcute de către comisie.

Referitor la Fundația „Otwarty Dialog” („Open Dialog Foundation”), le vom numi FOD în continuare, menționăm următoarele.

Conform informației furnizate, în registrele oficiale din Polonia sînt înregistrate două fundații cu denumiri identice înregistrate pe aceeași adresă juridică: orașul Varșovia, strada Jana Christiana Szucha 11A/21, conducător al cărora este Ludmila Kozłowska, și anume Fundația „Otwarty Dialog”, constituită în decembrie 2009, însă înregistrată în Registrul de stat al asociațiilor și altor organizații obștești și profesionale, fundațiilor și instituțiilor medicale din Polonia cu numărul KRS 0000353754 la 12 aprilie 2010. Din anul înregistrării, Ludmila Kozłowska devine președintele acestei fundații.

O altă fundație este Fundația „Open Dialog Foundation”, introdusă în registrul sus-menționat la 26 august 2014, cu numărul KRS 0000521093.

De asemenea, Ludmila Kozłowska este vicepreședinte a Organizației „Silk Road Biuro Analiz i Informacji”, introdusă în registrul polonez al persoanelor juridice la 3 decembrie 2012, cu numărul KRS 0000416937 și înregistrată pe aceeași adresă juridică ca și fundațiile. În calitate de președinte figurează Bartosz Kramek.

Cu excepția Ludmillei Kozłowska, a persoanelor din Consiliul de administrație și a juristului FOD, nu au fost identificați alți membri ai organizației.

Pentru perioada studiată din 2015 pînă în prezent, pe pagina web a Fundației nu au fost identificate rapoarte financiare ale FOD, deși pe parcursul textului paginii oficiale a organizației se lasă impresia că acestea ar exista și ar fi fost făcute publice.

Referitor la Ludmila Kozłowska, vă informăm că respectiva persoană este născută la 17 martie 1985 în regiunea Sevastopol, Ucraina. Este cetățean al Ucrainei, iar după anexarea Crimeii de către Federația Rusă în 2014 a obținut cetățenia Federației Ruse.

A făcut studiile la Universitatea Tehnică din Sevastopol și alte instituții pe care le-am menționat în raport.

Cît privește FOD sau fundațiile pe care le-am menționat, conform prevederilor statutare și a informațiilor declarate pe pagina web a Fundației, organizația este finanțată din donații și granturi de la persoane fizice, companii și instituții din Polonia și de peste hotarele Poloniei.

Aceeași sursă menționează că FOD a obținut suport material și financiar de la anumite organizații, inclusiv focusate pe Federația Rusă.

Finanțarea „Open Dialog Foundation și „Silk Road” a fost subiect al investigațiilor comune ale autorităților naționale cu autoritățile competente din Polonia, Estonia și Letonia.

Conform constatărilor autorităților nominalizate, dar și a informațiilor prezentate de Procuratură și a Serviciului de Informații și Securitate, sursa de bază a finanțării FOD, care nu a fost declarată public și transparent, a fost canalizată tranzitoriu prin conturile bancare ale Organizației „Silk Road” și pot fi categorizate după cum urmează:

- a) origine din tranzacții cu Ministerul Apărării al Federației Ruse;
- b) livrarea de echipamente militare în statele implicate în conflicte regionale;
- c) plăți din zone off-shore cu un traseu și o proveniență dubioasă necunoscută;
- d) din chema de spălare a banilor, așa-numitul „Laundromat” rus;
- e) origine din fraudă bancară produsă în Republica Moldova în perioadă de pînă în anul 2014.

Referitor la sursele, originea de finanțare a FOD-ului, remarcăm următoarele: finanțarea FOD din mijloace bănești origine din tranzacțiile cu Ministerul Apărării al Federației Ruse.

Conform datelor prezentate de către instituțiile competente externe, este demonstrat că FOD, de fapt, este finanțată în proporție de 4/5 din

afacerile lui Piotr Kozlowsky, născut la 27 iulie 1972, din Sevastopol, care, după anexarea Crimeii, s-a stabilit în SUA, și partenerii acestuia, între care:

Agarkov Arkadi, reprezentant al Companiei „Stali” din Sankt-Petersburg (Federația Rusă). În anii 2014–2015, acesta a donat FOD suma de 370 mii de zloți polonezi;

Brovchenko Andrei, director al unei întreprinderi din Sankt-Petersburg care livrează producție pentru forțele navale ruse. În anii 2014–2015, acesta a donat FOD suma de 180 mii de zloți polonezi;

Tenishev Maxim, director al unei întreprinderi din domeniul aviației din Simferopol;

Fratele Ludmillei Kozlowska, Piotr Kozlowsky, pe care l-am menționat, a donat fonduri substanțiale, prin intermediul Companiei „Florida Profit Corporation Big Data Service”, fondată la 13 octombrie 2017, pe o proprietate achiziționată la un preț de 400 mii de dolari SUA, în localitatea Boca-Raton din Florida, împreună cu cetățeanca Victoria Khukhra, proprietara Întreprinderii „Завод судовой светотехники «Маяк», SRL „Завод судовой техники”, unde este cofondator, SRL „Севастопольский маяк” (cofondator), SRL „Производственно-выставочный центр «Маяк» (fondator), SRL „Tinos” (fondator) și SRL „Plosk” (cofondator) din Simferopol. În conformitate cu raportul prezentat de proiectul „Coloana a 5-a a Rusiei în Polonia” în Parlamentul European, Uzina „Mayak” este sub controlul Serviciului Federal de Securitate al Federației Ruse, fiind furnizor de utilaje speciale pentru submarinele militare nucleare rusești.

Un alt finanțator, sora Ludmillei Kozlowska – Elena Miroshnikova, data nașterii 3 septembrie 1967, coproprietară a companiilor din Sevastopol: „Ikaria”, „Kuruta”, „Atoll”, „Ilion”, ЭО „М1”, ЭО „М2”, „Tehnotrom”, „Centrul de cadastru al imobilelor și gestionarea terenurilor”.

Cît privește o altă sursă de finanțare, putem s-o menționăm că este livrarea de echipamente militare în statele implicate în conflictele regionale. Și, în acest sens, remarcăm că Fundația a avut venituri și din respectivele surse, anume din vânzarea de echipament militar și arme. Fundația „Open Dialog” a avut autorizație pentru vânzare de armament.

În raport este făcută referința la sursa respectivă de informație.

În 2017, autoritățile poloneze au retras Fundației „Open Dialog” autorizația pentru comercializarea armelor, dar fundația obștească ce se ocupa de promovarea democrației și apărarea drepturilor omului avea, din 2014, o astfel de autorizație și, pe ascuns, livra arme din Polonia în Ucraina. Această dezvăluire a fost total neașteptată atât pentru polonezi, cât și pentru ONG-urile care colaborează cu fundația de caritate.

Domnule Președinte,

Mai departe urmează partea secretă, pe urmă revenim la informația...

Domnul Andrian Candu:

Dragi colegi,

Urmează partea secretă a informațiilor care vor fi furnizate de domnul Vreamea și care se regăsește și în raportul pe care îl aveți.

Rog Secretariatul să pregătească sala plenului.

Rămân în sala plenului doar persoanele care au acces la secretul de stat.

Vă rog frumos să întrerupeți transmisiunea ședinței și radio, și video.

Deconectați camerele.

Vom reveni la partea publică după ce depășim partea secretă a raportului.

Nu, nu, rămâneți. De ce? Rămâneți. (*Rumoare în sală.*)

Dacă aveți acces la secretul de stat, sigur că rămâneți, sigur.

Rămân persoanele care au acces la secretul de stat.

Este un capitol din raport.

Va fi furnizată informația deputaților și celor care rămân în sală, după care revenim la partea publică.

P A U Z Ă

*

* * *

(Urmează prezentarea părții confidențiale a raportului în cadrul ședinței în plen a Parlamentului cu caracter închis.)

D U P Ă P A U Z Ă

Domnul Andrian Candu:

Pornim să reluăm partea deschisă a ședinței. Înainte ca domnul Vreamea să continue, vă rog frumos, vă atrag atenția, așa precum știți, raportul conține informații confidențiale de la pagina 10 pînă la pagina 14. Această parte a raportului, vă rog frumos, pe urmă să o restituiți Secretariatului. Această informație servește la ora actuală, este baza unor investigații internaționale legate de „Laundromat”. Ați văzut că sînt denumiri de companii, conturi, sume, de aceea și nu avem voie să... această

informație să apară public, deoarece punem atunci sub pericol investigațiile internaționale, nu doar ale noastre, legate de „Laundromat” sau ceea ce ați reușit să vedeți și să înțelegeți pînă acum.

Restul informației este publică și mai mult decît atît va fi și... la raport este și o schemă care, la fel, este confidențială și vă rog frumos s-o restituiți.

Pornim în continuare cu partea publică a informației. Ulterior, vom trece și la sesiunea de întrebări-răspunsuri.

Vă rugăm frumos, domnule Vremea, continuați, poftiți.

Domnul Igor Vremea:

Continuăm cu activitățile FOD, ale fondatoarei și ale conducătorului acestora Ludmillei Kozłowska. Pe lîngă activitățile declarate de către FOD de apărare a dreptului omului, se distinge o activitate mai intensă în scopul reprezentării în diferite foruri internaționale a intereselor unor persoane din statele post-sovietice asupra cărora au fost formulate acuzații de ordin penal în diverse curți și instanțe.

Tacticile aplicate de Kozłowska și ONG-urile sale sînt asimilate strategiilor de lobby, dar cu depășirea limitelor acestora, avînd un caracter mai degrabă de atac și acțiune direcționată contra unor state aparte, autoritățile acestor state, pentru a face o presiune politică, dar și mediatică din exterior în interesul persoanelor aflate în zona de interes a FOD.

Multiple cazuri administrate de FOD vizează afaceriști și averi impunătoare cu background dubios, originari din fosta URSS, actualmente mulți din CSI. Presa poloneză a scris că FOD folosește în acest proces fenomenul „fake news”, ca să-și prezinte clienții cu probleme de ordin procesual-penal drept victime ale persecuțiilor politice.

FOD și, în mod special, Bartosz Kramiek, soțul activistei Ludmila Kozłowska, a întreprins mai multe acțiuni îndreptate contra autorităților poloneze, principalul aliat al Ucrainei și, totodată, dușman al Rusiei în Uniunea Europeană. Acesta a lansat anul trecut un instructaj pe internet intitulat „Să se oprească statul. Stingem Guvernul”. Cetățeanul Kramiek programa o cădere de Guvern și o destabilizare socială la Varșovia, paralizarea funcționării statului, greve generale, aplicarea directă de către judecători a Constituției, adică ignorarea legilor, neîndeplinirea obligațiilor de serviciu, neplata impozitelor, nesupunerea autorităților locale, care sînt controlate de partidele de guvernămînt din Polonia, pe motiv că acestea ar fi furat alegerile din 2014, manifestații de stradă și presiuni externe, scrisori, sancțiuni, presiuni psihologice personale asupra liderilor partidelor de guvernămînt (de exemplu, manifestații de protest în fața casei Președintelui Kaczyński).

FOD și Ludmila Kozłowska, și o altă organizație „Zmiana”, condusă de Mateusz Piskorski, urmăreau același scop de promovare a intereselor politice a forțelor pro-ruse fiind coordonate dintr-un centru comun,

încercînd să creeze o opinie publică precum că ar fi în conflict. Un conflict a apărut ulterior între acești actori, dar sursa acestuia a constituit fondurile la care aveau acces comun.

Caracterul inițiativei FOD a fost total diferită de activitatea de pînă la acea vreme a organizației. Serviciile speciale poloneze dețin probe că acțiunile respective au fost dirijate de către structuri speciale din Federația Rusă.

Referitor la expulzarea Ludmillei Kozłowska din spațiul Schengen, putem menționa următoarele. În anul 2017, FOD a intrat în vizorul serviciilor speciale ale Poloniei. Mariusz Kaminski, ministrul pentru coordonarea serviciilor speciale de la Varșovia a cerut lansarea unei anchete privind modul în care a fost înregistrată FOD și rapoarte amănunțite privind activitatea și finanțarea suspicioasă a fundației, inclusiv de proveniență din Federația Rusă.

Ancheta a culminat recent cu formularea de către autoritățile poloneze, aflate în război hibrid cu țara vecină, a solicitării de expulzare a Ludmillei Kozłowska din spațiul Uniunii Europene. În consecință, după expulzarea președintelui FOD Ludmila Kozłowska din UE, în baza alertei serviciilor speciale poloneze, la 21 septembrie 2018, în cadrul conferinței din Varșovia, OSCE a făcut apel comunității internaționale să fie acordată atenție sporită riscurilor legate de activitatea FOD. În cadrul evenimentului menționat, a fost aprobată unanim o declarație în care se menționează că organizațiile precum FOD folosesc bani murdari de la sponsori și distorsionează informația despre situația privind drepturile omului și încearcă să promoveze opiniile acestora, ale sponsorilor adică, în țări cu societate civilă dezvoltată. Delegații au îndemnat conducerea OSCE să acorde atenție activității Fundației „Open Dialog” care are o reputație ambiguă în țările Uniunii Europene.

Din informațiile studiate, comisia constată că președintele FOD Ludmila Kozłowska a început după expulzarea din UE un turneu de victimizare prin anumite țări ale Uniunii Europene, în care încearcă să convingă autoritățile, prin măsuri de lobby de genul celor aplicate în cazul clienților săi, să pună presiune pe Polonia ca să-i anuleze interdicția de intrare în Uniunea Europeană.

Ludmila Kozłowska încearcă să manipuleze opinia publică, speculînd că vizitele sale scurte în UE acoperite de vizele acordate de statele menționate supra, ar demonstra faptul că ea nu ar fi fost supusă nici unei măsuri de expulzare din Uniunea Europeană.

Recent, și Serviciul de Securitate al Ucrainei a pornit o anchetă împotriva Ludmillei Kozłowska pe motiv de violare a unității statale ucrainene și trădare de patrie. Serviciul respectiv ucrainean o anchetează pe Kozłowska pentru acțiuni destinate să schimbe teritoriul sau hotarul de stat al Ucrainei încălcînd procedura stabilită de Constituția Ucrainei, precum și

apeluri publice sau distribuirea materialelor care solicită astfel de acțiuni. Kozłowska este suspectată de autoritățile ucrainene și de înșelăciuni în proporții mari.

Potrivit informațiilor studiate de comisie, o sursă importantă de finanțare a FOD este controversatul oligarh cazah Mukhtar Ablyazov, care este și unul din principalii clienți ai serviciilor de lobby prestate de FOD și Kozłowska. Ablyazov este acuzat de furtul a 5 miliarde de dolari din Ucraina și Kazahstan. În acest sens, există mai multe decizii ale instanțelor judecătorești din diferite state, inclusiv din Marea Britanie.

FOD s-a arătat foarte preocupată și de Ucraina, țară care a formulat învinuiri penale împotriva oligarhului, dar și prima care a emis un mandat internațional de arest pe numele lui Ablyazov. Doar mai apoi preocuparea față de Ucraina și Kazahstan a fost diluată pentru crearea unei legende credibile de înrolare în lupta pentru drepturile omului în întreg spațiul CSI, prin focusarea evident anemică pe situația privind respectarea drepturilor omului în Rusia.

Republica Moldova a apărut în atenția Fundației condusă de Ludmila Kozłowska la sfârșitul anului 2016, imediat după reținerea la Kiev de către Serviciul de Securitate al Ucrainei a cetățeanului Republicii Moldova și al Federației Ruse, Veaceslav Platon, în baza mandatului de arest emis de procurorii moldoveni. Platon a fost extrădat de autoritățile ucrainene în Republica Moldova, unde a fost arestat, pus sub învinuire și, ulterior, condamnat, deja irevocabil, pentru spălări de bani, escrocherii financiare și furt din sistemul financiar-bancar al țării.

Investigațiile desfășurate de către instituțiile competente ale Republicii Moldova, în parteneriat cu serviciile omoloage din statele partenere, referitor la activitatea FOD confirmă acuzațiile formulate în spațiul public în privința Ludmillei Kozłowska și a ONG-ului său de înrolare în acțiuni diversioniste îndreptate împotriva instituțiilor Republicii Moldova, finanțate și orchestrate de servicii speciale ostile statului. Prima analiză a FOD care vizează Republica Moldova a fost efectuată la 29 noiembrie 2016, fiind publicată pe pagina organizației la 6 decembrie 2016.

La data de 12 decembrie 2016, la doar șase zile de la raportul menționat supra, FOD l-a adus în plin planul activităților FOD pe Veaceslav Platon, în încercarea de a-l victimiza și obține suportul comunității internaționale sub pretextul persecutării oponentului politic al guvernării, care s-ar fi aflat refugiat în Ucraina. Raportul pregătit în acest sens de FOD s-a axat pe pretinsa încălcare a drepturilor omului în procesul de extrădare a lui Platon din Ucraina în Republica Moldova și pe pretinse încălcări de procedură în timpul reținerii lui în Kiev.

La data de 4 mai 2017, FOD organizează o Conferință „Moldova la intersecție de drumuri”, unde urmează să fie discutată situația politică și

respectarea drepturilor omului în Republica Moldova, cu participarea unor lideri politici din Republica Moldova, cum ar fi: Maia Sandu, Andrei Năstase, respectiv liderii PAS și PPDA, avocatul lui Platon – Ana Ursachi, jurnalista Natalia Morari, directorul Companiei „StarNet” – Alexandru Machedon. Evenimentul a fost finanțat de FOD.

Președintele Partidului Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”, Maia Sandu, confirmă, prin răspunsul său din 26 octombrie 2018 adresat comisiei, că a participat la conferința respectivă.

La data de 30 ianuarie 2018, FOD publică pe pagina web un comunicat prin care anunță că, urmare a misiunii FOD la APCE, în luna ianuarie 2018 membrii APCE lansează o Rezoluție privind conservarea drepturilor civile în: Polonia, Moldova și Ucraina. FOD anunță că această rezoluție este rezultatul activităților FOD la APCE.

Ulterior, aplică o nouă lovitură diversionistă Republicii Moldova, aceasta a publicat un raport potrivit căruia Republica Moldova se transformă rapid într-un focar de: instabilitate, corupție și fărâdelegi în regiune. FOD salută poziția UE privind suspendarea asistenței macrofinanciare Moldovei și cere: extinderea sancțiunilor financiare sub forma refuzului de acordare a asistenței macrofinanciare Moldovei de către UE; revizuirea Acordului de Asociere dintre Moldova și UE în legătură cu creșterea numărului de incidente de încălcare a principiilor democratice, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale în Moldova; încetarea imediată a urmăririlor penale motivate politic, inclusiv cum se pretinde a fi dosarul Platon, clientul de care se preocupă FOD, ale reprezentanților opoziției, apărătorilor drepturilor omului, jurnaliștilor și judecătorilor din Moldova.

Într-un articol publicat de „Europa Liberă” se indică faptul că Ludmila Kozłowska a confirmat că a plătit biletul de avion politicianului Maia Sandu pentru a participa la o conferință la Bruxelles. Totodată, în articol se indică că Fundația „Otwarty Dialog” (Dialog Deschis) a început activitățile legate de Moldova în vara anului 2016, când a primit o solicitare de ajutor din partea familiei și avocaților lui Platon.

Kozłowska spune că organizația ei pentru drepturile omului a abordat cazul lui Platon exclusiv din perspectiva încălcării drepturilor omului, considerînd că s-au comis asemenea încălcări în timpul arestului și extrădării, dar aceasta susține că a încetat să se mai preocupe de acest caz când a aflat despre presupusa implicare a lui Platon în furtul miliardului. Asta deși în presa internațională au apărut materiale despre implicarea lui Platon în excrocherii financiare încă în anul 2014.

Comisia Electorală Centrală în răspunsul său din 26 octombrie 2018, expediate Comisiei de anchetă, confirmă informațiile apărute în spațiul public și indică că organizația neguvernamentală „Open Dialog” a suportat

costurile deplasării la Bruxelles, Belgia, în perioada 2–5 mai 2017 a președintelui Partidului Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”.

Comisia constată că FOD nu este unica organizație străină care finanțează activități ale partidelor politice din Republica Moldova. Comisia Electorală Centrală mai comunică prin răspunsul său deja din 1 noiembrie 2018 și alte cazuri de ilegalitate legate de finanțarea Partidului Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”.

Informațiile descrise permit clar de a constata că Kozłowska și Fundația „Open Dialog” s-au implicat în lobarea intereselor lui Platon în spațiul public de la Chișinău și în spațiul european, în schimbul finanțării primite de la acesta prin intermediul unor companii off-shore, care au intrat anterior în vizorul anchetelor desfășurate de instituțiile de drept, fiind implicate în „Laundromat” și devalizarea sistemului financiar-bancar al Republicii Moldova, cunoscută drept „jaful secolului” și din alte surse și activități suspicioase. Există suficienți indici care atestă că ambele aceste operațiuni au fost coordonate de serviciile speciale ale Federației Ruse.

În scopul apărării clientului său și, respectiv, discreditarea autorităților Republicii Moldova, Ludmila Kozłowska și FOD au purces la crearea pe plan intern și extern a imaginii unui stat în care se încalcă flagrant drepturile omului, respectiv FOD a început să-și coordoneze acțiunile cu avocații lui Platon.

Ulterior, Kozłowska s-a implicat tot mai pregnant în procesele politice și treburile interne ale Republicii Moldova. Astfel, din banii obținuți pe căi suspecte, FOD a finanțat participarea unor lideri politici și din societatea civilă din Republica Moldova la ședințe, conferințe etc., care aveau drept scop promovarea intereselor finanțatorilor săi.

De asemenea, în perioada dezbaterilor despre schimbarea sistemului electoral în Republica Moldova, Kozłowska și fundația sa au făcut lobby deschis în cadrul structurilor europene pentru a susține poziția PPDA și PAS – partide care au beneficiat de finanțarea FOD. Ca rezultat al conferințelor și ședințelor tematice, organizate de FOD sub paravanul structurilor europene, au fost propuse diferite declarații oficiale, rapoarte, corporative ale FOD, care ar reflecta atitudinea negativă față de situația internă și puterea legală din: Polonia, Ucraina și Republica Moldova.

Conform datelor procesate, Ludmila Kozłowska nu a vizitat niciodată Republica Moldova, iar toate evenimentele tematice sînt organizate de aceasta peste hotarele țării, în afara jurisdicției Republicii Moldova, toate cheltuielile fiind achitate de către FOD. Totodată, există date conform cărora soțul acesteia Bartosz Kramek a vizitat Republica Moldova de două ori.

FOD nu are reprezentanți sau filiale pe teritoriul Republicii Moldova, nu a semnat careva acorduri de parteneriat și de cooperare cu structuri din

sectorul asociativ autohton pentru realizarea cărorva proiecte comune cu finanțare externă.

Unica delegație FOD în Republica Moldova a avut loc în perioada 27–29 iulie 2018, formată din cetățeni italieni: Antonio Stango – președintele Federației italiene pentru apărarea drepturilor omului, aflat în relații de prietenie cu Ludmila Kozłowska, și Paola Gaffurini – jurist angajat de FOD.

Dacă îmi permiteți, voi da citire concluziilor la care a ajuns comisia. Urmare a studierii procesării și sistematizării materialelor acumulate, dar și a informațiilor fixate în cadrul audierilor, comisia formulează următoarele concluzii.

1. Fundațiile „Otwarty Dialog”, „Open Dialog Foundation”, Compania „Silk Road” sînt înregistrate în Polonia de către persoana Ludmila Kozłowska, originară din Sevastopol, deținătoare a dublei cetățenii a Ucrainei și a Federației Ruse, și de către soțul acesteia Bartosz Kramek, cetățean al Poloniei.

2. FOD și Ludmila Kozłowska sînt finanțate din:

- venituri provenite din tranzacții cu întreprinderi militare din Federația Rusă, față de care au fost aplicate sancțiuni internaționale (inclusiv de Uniunea Europeană și SUA);

- livrarea de echipamente militare în statele implicate în conflicte regionale;

- plăți din zone off-shore cu un traseu și o proveniență dubioasă necunoscută;

- din schema de spălare a banilor „Laundromat” din Republica Moldova (au fost identificate cel puțin 2,5 milioane de euro) și „Laundromatul” azer, totodată, (prin intermediul companiilor off-shore Seabon Limited, PR Vert System etc., gestionate de către Veaceslav Platon);

- și o altă sursă, originare din fraudă bancară produsă în Republica Moldova în perioada de pînă în 2014.

3. Mecanismul sofisticat prin intermediul căruia se finanțează FOD conține toate elementele unei scheme de spălare de bani, denotă practici de inteligență financiară aflată exclusiv în dotarea serviciilor speciale care depășesc practicile cunoscute la nivel internațional pentru finanțarea unei simple organizații din societatea civilă.

Acest fapt a și făcut ca Ludmila Kozłowska și FOD să intre în vizorul serviciilor speciale, inițial al celor din Polonia, iar ulterior și al celor din Ucraina și Republica Moldova.

4. Scopul declarat al activităților Ludmillei Kozłowska și FOD este apărarea drepturilor și libertăților omului, a democrației și supremației legii în statele ex-sovietice.

5. În realitate, FOD și Ludmila Kozłowska constituie un vehicul de lobby de influență în cadrul diferitor instituții internaționale de protejare și promovare a intereselor persoanelor cu trecut dubios, de regulă cu averi impunătoare provenite din fraude și spălare de bani, în conflict cu legea și adesea investigate sau urmărite de către organele de drept sau chiar condamnate pentru infracțiunile comise, inclusiv în jurisdicții internaționale.

6. FOD și Ludmila Kozłowska au relații, angajamente și sînt dependenți de un șir de agenți ai serviciilor de influență ale Federației Ruse, inclusiv Piotr Kozłowski și relațiile acestuia, Veaceslav Platon și alții, devenind un instrument de intervenție de tip soft power, folosit de către serviciile speciale în războiul hibrid declanșat împotriva statelor considerate de acestea adversari ai intereselor geopolitice ale Federației Ruse în Europa de Est, Polonia, Ucraina, Republica Moldova.

7. FOD și Ludmila Kozłowska utilizează tactici de deteriorare a imaginii pe plan internațional ale statelor, instituțiilor și persoanelor din zona de interes geopolitic a Federației Ruse, înrăutățirea relațiilor acestor state cu partenerii din blocul vestic aflați în contrabalanta intereselor Federației Ruse, divizarea societății, a clasei politice a acestor state, ațîțarea vrăjbei, dar și de subminare a securității, ordinii constituționale a acestora, exemplul Poloniei, inclusiv în cooperare cu elemente politice proruse, poloneze în persoana lui Mateusz Piskorski. De facto, Ludmila Kozłowska și FOD sînt o armă strategică sofisticată, cu ajutorul căreia cei care o stăpînesc slăbesc pozițiile geostrategice ale statelor împotriva cărora această armă este aplicată în interesul geopolitic al Federației Ruse.

8. Interesul FOD și al Ludmillei Kozłowska pentru Republica Moldova a apărut în 2016, imediat după arestarea și extrădarea din Ucraina către Republica Moldova a lui Veaceslav Platon.

9. FOD și Ludmila Kozłowska au lobat intens și promovat interesele lui Platon și ale persoanelor afiliate acestuia, au acționat în înțelegere cu serviciile de inteligență ale Federației Ruse contra intereselor Republicii Moldova și au reușit mai multe măsuri care au condus la tensionarea relațiilor dintre instituții și politicieni europeni și instituții, și guvernarea Republicii Moldova.

10. Activitățile de lobby ale FOD și Ludmillei Kozłowska au avut drept rezultat și astfel de documente politice precum:

- condamnarea situației politice din Republica Moldova, pretinsele abuzuri ale Procuraturii și instanțelor de judecată împotriva apărătorilor dreptului omului, a activiștilor civici, a proceselor motivate politic, cum ar fi cazul Manole;

- adresarea în data de 25 ianuarie 2017 a celor 23 de membri ai APCE, adresarea intitulată „Moldova – o presiune asupra societății civile și martori-cheie”, prin care se încearcă să se impună ideea de persecutare

politică a lui Platon, care ar fi martor-cheie în dosarul fraudei bancare și să transfere responsabilitatea către alte persoane. În cadrul acestei adresări se impune ideea unor represiuni asupra presei independente;

- o altă activitate, desfășurarea în mai 2017 a conferinței „Moldova la intersecție de drumuri”, cu participarea eurodeputaților sau a unor eurodeputați, precum și a unor politicieni din Republica Moldova, avocați, businessmeni, în care s-a impus ideea persecuțiilor politice din partea autorităților din Republica Moldova;

- o altă activitate, includerea în agendă și dezbateră la 16 mai 2017 în Parlamentul European a interpretărilor false privind modificarea sistemului electoral, lupta cu corupția, lipsa de reforme din Republica Moldova și asistența macrofinanciară a Uniunii Europene, prezentându-se informații tendențioase și subiective;

- petrecerea la 27 iunie 2017 a evenimentului în cadrul sesiunii plenare a APCE cu tema „Persecuțiile politice în Ucraina și Moldova, cum corupția politică subminează eforturile de reformă”, la care a participat și Ana Ursachi, Alexei Tulbure, care au încercat să acrediteze ideea influenței ilegite în sistemul judiciar al Republicii Moldova;

- o altă activitate, adresările din decembrie 2017 ale eurodeputaților Ana Gomes, Tunne Kelam și alții către autoritățile Republicii Moldova de condamnare a presupuselor persecuții politice ale persoanelor Ana Ursachi, Alexei Alexeev, Alexandru Machedon, Sergiu Cebotari, Domnica Manole și Dorin Munteanu (toate aceste persoane din anturajul lui Platon);

- altă activitate, influențarea negativă a opiniei unui șir de eurodeputați în privința Republicii Moldova și a instituțiilor acesteia;

- lansarea în ianuarie 2018, de către membrii APCE, a rezoluției privind conservarea drepturilor civile în Polonia, Moldova și Ucraina. FOD anunță că această rezoluție este rezultatul activităților FOD la APCE;

- adresarea din februarie 2018 a Șefului OSCE a Asambleii Parlamentare a Comitetului General pentru Democrație, Drepturile Omului și Probleme Umanitare, domnul Jose Ignacio Sanchez Amor, Republicii Moldova și Kazahstanului, pe probleme insinuate care vizează persoanele urmărite penal de către autoritățile de drept;

- adresările din martie 2018 ale eurodeputaților, printre care Jaromir Stetina, Julie Ward, Tomas Zdechovsky, către Ministerul Justiției și Procurorul General al Republicii Moldova, cu declarații eronate privind persecutarea Anei Ursachi și a lui Alexandru Machedon;

- lobarea suspendării de către UE a asistenței macrofinanciare Moldovei;

- o altă activitate, aprobarea unei rezoluții de către Parlamentul European la 14 noiembrie 2018 de luare a unei poziții și mai dure la adresa Republicii Moldova și a instituțiilor acesteia.

11. FOD și Ludmila Kozłowska continuă să facă lobby pentru:

- extinderea sancțiunilor financiare sub forma refuzului de acordare a asistenței macrofinanciare Moldovei de către UE;
- revizuirea Acordului de Asociere „Moldova – UE”.
- încetarea imediată a urmăririlor penale motivate politic (inclusiv cum se pretinde a fi „dosarul Platon”);
- introducerea sancțiunilor personale față de decidenții politici ai Republicii Moldova.

12. Unii actori ai scenei politice din Republica Moldova s-au lăsat atrași și înregimentați în activitățile diversioniste desfășurate de Kozłowska și FOD îndreptate împotriva Republicii Moldova, orchestrate și finanțate de serviciile speciale străine. Nu poate fi confirmată sau infirmată conștientizarea de către aceștia a rolului, locului și adevăratelor scopuri ale FOD și Ludmila Kozłowska, consecințelor pentru Republica Moldova, dar nu pot fi stabilite nici intențiile reale ale acestor actori politici din Republica Moldova.

13. Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”, Partidul Politic „Demnitate și Adevăr” și liderii acestora au beneficiat de finanțări ilegale din partea FOD și nici nu au declarat, în modul corespunzător, aceste finanțări.

14. Se constată o implicare tot mai activă a asociațiilor obștești străine sau autohtone cu finanțare străină în finanțarea directă și indirectă a activităților partidelor politice, de influențare a opțiunilor politice, acțiuni care încalcă flagrant legislația în vigoare.

15. Au fost constatate probleme de ordin practic a aplicării de către mai multe partide politice din Republica Moldova a cadrului legal care reglementează asistența, suportul material, instruirile din partea diferitor organizații nonguvernamentale, documentarea și raportarea acestora în perioadele dintre campaniile electorale.

16. A fost constatată o lipsă de decizie din partea Comisiei Electorale Centrale în privința încălcărilor menționate mai sus.

17. Se impune o analiză minuțioasă atât a cadrului legal în vigoare, cât și a capacităților instituționale ale autorităților statului responsabile de supravegherea finanțării partidelor politice, în vederea elucidării necesităților de perfecționare a acestor mecanisme.

18. Legislația în vigoare referitor la transparența financiară a organizațiilor necomerciale, în special a celor cu finanțare străină, este insuficientă pentru prevenirea și contracararea implicării directe sau indirecte în finanțarea partidelor politice, fapt care urmează a fi analizat minuțios, în vederea... eliminării lacunelor din cadrul legal pertinent.

Și, ca urmare, comisia a formulat câteva recomandări care se găsesc sau se regăsesc și în proiectul de hotărîre a Parlamentului.

Astfel, comisia recomandă:

1. Parlamentul să reevalueze toate inițiativele legislative și proiectele de legi aflate în procedură, care se referă la activitatea și finanțarea partidelor politice și asociațiilor obștești, luînd act de concluziile Comisiei de anchetă, în vederea eliminării riscurilor constatate pentru securitatea statului.

2. Guvernul va înainta Parlamentului propuneri de perfecționare a legislației cu privire la finanțarea partidelor politice și organizațiilor necomerciale, în vederea asigurării unei veritabile transparențe financiare și eliminarea lacunelor care permit finanțarea ilegală a partidelor politice.

3. Se recomandă Comisiei Electorale Centrale, în comun cu alte autorități ale statului, să verifice și să întreprindă măsuri legale necesare pentru sancționarea persoanelor responsabile de admiterea încălcărilor prevederilor legale ce țin de gestiunea financiară a partidelor politice cu virarea sumelor încasate ilegal la bugetul de stat.

4. Se recomandă Comisiei Electorale Centrale să efectueze o analiză amplă a proceselor și capacităților instituționale și va propune Parlamentului măsuri de îmbunătățire a mecanismului de supraveghere și gestiune financiară a partidelor politice.

5. Prezentul raport se remite Procuraturii Generale, Serviciului de Informații și Securitate, Ministerului Afacerilor Interne, în vederea analizei și investigării minuțioase a materialelor și concluziilor Comisiei de anchetă și întreprinderea măsurilor necesare în conformitate cu legislația Republicii Moldova.

6. Se recomandă Procuraturii Generale să examineze constatările din prezentul raport în contextul calificării și încadrării juridice a acțiunilor de implicare a FOD, persoanelor afiliate etc. în acțiuni care atentează la securitatea națională a Republicii Moldova, inclusiv prin prisma infracțiunii de trădare de patrie, spionaj etc., cu tragerea la răspundere conform legislației.

7. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene va aduce la cunoștință corpului diplomatic și organizațiilor internaționale care activează în Republica Moldova despre prevederile legale care stabilesc restricții imperative de finanțare directă și indirectă a partidelor politice, inclusiv prin intermediul organizațiilor necomerciale.

8. Prezentul raport va fi adus la cunoștința Consiliului European, OSCE, Parlamentului European, Comisiei Europene și altor părți interesate.

9. Se solicită conducerii Parlamentului, Comisiei juridice, numiri și imunități și Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică ale

Parlamentului Republicii Moldova ca, împreună cu autoritățile de resort, să găsească modalitatea legală de a face public acest raport.

Vă mulțumesc pentru atenție.

Domnul Andrian Candu:

Dragi colegi,

Începem sesiunea de întrebări-răspunsuri.

Este 11 și 35. Noi am stabilit că timp de 60 de minute se va răspunde la întrebări.

A apărut, însă, necesitatea ca să avem posibilitatea de a pune întrebări și a primi răspunsuri pe partea confidențială. De aia vă propun să extindem la o oră și maxim jumătate, adică 90 de minute, a doua parte fiind dedicată părții confidențiale.

După sesiunea de întrebări-răspunsuri cine n-a restituit raportul... partea confidențială, vă rog frumos să restituiți.

Vom avea luările de cuvânt, dacă vor fi înscrieri.

Și, bineînțeles, după care vom trece la discuții pe marginea proiectului de hotărâre și votul pe hotărâre, ca, ulterior, bineînțeles, după aceasta să trecem la ordinea de zi care a fost aprobată.

Deci 11 și 35. Pînă la ora 13.00 sînt întrebări și răspunsuri.

Voi merge pe sectoare, păstrînd un anumit echilibru între toate fracțiunile.

Și prima întrebare, prima intervenție... haideți s-o luăm de la dreapta la stînga să mergem.

Domnule Boțan,

Vă rugăm frumos, poftiți.

Sau domnul Apostol,

Dumneavoastră, dacă vreți, poftiți.

Domnul Ion Apostol:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Stimați deputați,

Domnule raportor,

Noi, Partidul Liberal, nu am înaintat membri în comisia dumneavoastră, din cauză că noi atunci am propus ca în atribuțiile comisiei să fie și elucidarea finanțării de către firme obscure off-shore și alte partide, inclusiv Partidul Președintelui Igor Dodon, Partidul Șor și altele. Neacceptarea acestei propuneri denotă că, totuși, se ascunde ceva. Dar asta e un preludiu.

Pe mine mă interesează... noi sîntem mirați: de ce atîta grabă, care este sensul? Un document și un subiect atît de important, după cum și spuneți dumneavoastră, de ce noi trebuie să ne grăbim? Noi, în primul rînd, eu nici n-am... noi vorbim azi de confidențialitate. Eu n-am reușit să citesc tot raportul, tot acest raport pînă la capăt și în cap mi-au rămas doar cîteva nume, nici un nume de firmă nu mi-a rămas, nu doar... nici nu mai vorbesc de subiectul ce se vorbește acolo.

Care... de ce noi nu... s-o facem din timp, să analizăm, să citim, ca să ieșim cu un raport? Eu nu spun că subiectul e unul rău pentru noi sau bun, nu mă refer la această substanță. Doar vreau să înțeleg de ce ne grăbim.

Domnul Igor Vrenea:

Stimate domnule deputat,

Comisia și-a finalizat activitatea prin adoptarea unui raport. Respectiv, noi am venit cu propunerea în fața Parlamentului de a fi examinat.

Decizia a aparținut Parlamentului.

Deci cînd se examinează, atunci se examinează.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

A doua întrebare, dacă aveți, sau precizare.

Vă rog frumos.

Domnul Ion Apostol:

Un răspuns foarte concludent.

Vă mulțumesc.

Dar decizia ați luat-o majoritatea parlamentară, nu tot Parlamentul.

Noi, de exemplu...

Domnul Andrian Candu:

Domnule Apostol,

Aveți întrebări în adresa raportorului pe marginea raportului?

Vă rugăm frumos, poftiți.

Domnul Ion Apostol:

Vreau să mă înscrieți cu luare de cuvînt la sfîrșit și vreau să spun că subiectul acesta care este... după părerea noastră, discutat astăzi are o conotație politică.

Astăzi, în afară de faptul că v-ați referit și la diferite firme, finanțări... la partide, am avut impresia la sfîrșitul discursului dumneavoastră, domnule raportor, că aici faceți o judecată unor partide politice.

Nu vă pare acest lucru straniu?

Domnul Igor Vrenea:

Eu am menționat că comisia a fost însărcinată să dea o calificare politico-juridică eventualelor amenințări, activităților, legăturilor ș.a.m.d. a unor personalități politice în conexiune cu FOD și cu fondatoarea acestora, Kozłowska.

Totodată, noi ne-am expus că se întrevăd elemente ale unor infracțiuni, de aceea noi la concluzii și la recomandări am expus poziția noastră referitor la faptul ca organele competente să studieze sub toate aspectele, fiindcă noi, în primul rând, nu am avut posibilitatea să comunicăm cu cei invitați care au fost vizați în anumite interacțiuni cu această organizație și cu fondatoarea ei ca să vedem opinia lor, cum au interacționat, în ce a constat ș.a.m.d., opinia asupra întregului obiect al investigației. De aceea noi am spus că la prima vedere, iată ce am constatat noi, inclusiv faptele, mai bine-zis, concluziile noastre noi le-am argumentat prin anumite informații pe care le-am recepționat de la autorități și din sursele deschise, astfel ca noi ne-am expus opinia.

Mai departe, instituțiile de drept urmează să desfășoare anchetele judiciare de care noi nu sîntem responsabili în vederea elucidării tuturor elementelor, fiindcă stabilirea unui element încă nu înseamnă responsabilitate juridică. Trebuie stabilite toate elementele de drept și de fapt care dau posibilitatea încadrării corecte a unor sau altor fapte.

Noi nu am înaintat acuzații, noi am spus ceea ce am constatat și propunem autorităților să întreprindă măsurile în vederea elucidării sau clarificării tuturor aspectelor legate de evenimentele și de concluziile noastre.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Apostol,

Dacă aveți precizări sau alte întrebări.

Vă mulțumim foarte mult.

Domnule Deliu,

În continuare, vă rog frumos, poftiți.

Dacă... sigur, doamnă Maria Ciobanu, cer scuze, am luat de la dreapta la stînga. Dacă...

Doamnă Ciobanu,

Vă rog frumos, poftiți.

Doamna Maria Ciobanu:

Domnule raportor,

3 din membrii acestei comisii de anchetă, anchetă inspirată din folclorul politic al Partidului Democrat, sînt transfugi. S-au vehiculat sume exorbitante de bani pe care le-ați fi primit pentru a trăda electoratul. N-am văzut ca dumneavoastră să-l acționați în judecată pe fostul dumneavoastră lider de partid care a spus chiar și suma pe care ați primit-o.

Întrebare, domnule raportor: aveți dreptul moral dumneavoastră să stați azi la tribuna centrală a Parlamentului și să o faceți pe justițiarul? *(Discuții în sală.)*

Domnul Igor Vreimea:

Eu nu-l fac pe justițiarul, dar eu am dreptul să stau aici, fiindcă sînt deputat în Parlamentul Republicii Moldova. Și toate insinuările dumneavoastră puteți să le discutați cu cel care le-a înaintat.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

În continuare, doamnă Ciobanu, vreau să vă atrag atenția că se discută pe marginea raportului. Și chestiunile legate de moralitate sau de etica unui deputat sînt chestiuni separate. Dacă aveți suspiciuni, acuzații, există Regulamentul Parlamentului, există Comisia juridică, numiri și imunități care se ocupă de investigații, eventual, de aceste subiecte, la care vă puteți adresa și, potrivit Regulamentului, să se facă alte investigații.

Acum discutăm pe marginea raportului prezentat, vă rog frumos, și să nu uitați că astăzi e Ziua internațională a toleranței.

Vă rog frumos.

Doamna Maria Ciobanu:

Domnule Vreimea,

De ce nu ați găsit de cuviință măcar un caz să investigați de folosire a banilor murdari de către Partidul Democrat. Și cînd zic lucrul acesta mă refer la îndemnul pe care-l făcea colegul dumneavoastră Veaceslav Burlac de a semna membrii de partid că au făcut donații Partidului Democrat.

De unde lua Partidul Democrat banii, spuneți-mi, vă rog? Noi știm de unde, din proverbiala „borsetkă” care este umplută tot știm de cine.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Domnule Vreimea,

Nu se referă la raport, bineînțeles. Puteți să răspundeți, dacă vreți, puteți să nu răspundeți, dar doamna Ciobanu, probabil, nu a înțeles despre ce se discută astăzi în plenul Parlamentului.

Domnul Igor Vreamea:

Eu am vrut doar să menționez... discursul meu l-am început cu obiectivul pe care și l-a trasat comisia reieșind din denumirea și intenția de creare de către Parlament a acestei comisii. De aici și am pornit, și limitele noastre le-am stabilit reieșind din hotărârea Parlamentului.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Domnul Igor Vreamea:

Dacă aveți alte... *(voci din sală.)*

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

Dragi colegi,

Raportul comisiei se referă la fundația care, după cum se vede din raport, nu este altceva decât un instrument de influență a unui stat al Federației Ruse și al serviciilor speciale. Dacă cei care pînă acum au pus întrebări nu au înțeles acest lucru și nici la concluzii, și nici la constatări, și nici la recomandări, ne pare foarte rău.

În continuare, vă rugăm frumos, doamnă Bodnarenco, vă rugăm.

Poftiți.

Doamna Elena Bodnarenco:

Mulțumim.

Domnule Vreamea,

Întrebarea mea se referă la articolul 14 din hotărâre. Au fost constatate probleme de ordin practic a aplicării de către mai multe partide...

Domnul Igor Vreamea:

Din raport sau din hotărâre?

Doamna Elena Bodnarenco:

... din hotărâre.

Domnul Igor Vreamea:

Proiectul hotărîrii, da?

Doamna Elena Bodnarenco:

Da. Au fost constatate probleme de ordin practic a aplicării de mai multe partide politice din Republica Moldova a cadrului legal care reglementează asistența, suportul material, instruirile din partea diferitor organizații nonguvernamentale, documentarea și raportarea acestora în perioadele dintre campaniile electorale.

Dacă se poate, mai deschideți parantezele: despre care partide este vorba, despre care acțiuni ș.a.m.d.?

Domnul Igor Vremea:

Deci în cazul nostru, hotărîrea este în baza concluziilor din raport. Noi în raport am exemplificat unele situații cînd au fost anumite activități finanțate, în primul rînd, dat fiind obiectul de investigare de către FOD a diferitor activități legate de partidele politice și de activitățile unor reprezentanți ai societății civile și ele sînt reflectate aici. Iată noi de aici am pornit și am zis, am menționat chiar și în rezumatul meu că noi, pe lîngă finanțările legate de FOD, am constatat și finanțări efectuate de către alte ONG-uri. Și de aceea atragem atenția și Comisiei Electorale Centrale, și Guvernului să întreprindă măsuri în vederea elaborării anumitor proiecte, avînd în vedere perfecționarea mecanismului de finanțare, fie directă, fie indirectă, astfel ca să prevenim încălcarea prevăzută în articolul 26 din Legea cu privire la partidele politice.

Domnul Andrian Candu:

Doamnă Bodnarenco,

Dacă aveți precizare sau a doua întrebare.

Doamna Elena Bodnarenco:

Mulțumesc.

Da, am citit recomandările. Reieșind din termenul scurt care a rămas pînă la sfîrșitul mandatului Parlamentului actual, opinia dumneavoastră: reușește Parlamentul, Comisia Electorală Centrală, Guvernul să pregătească toate modificările în legislație conform recomandărilor comisiei ori nu?

Domnul Igor Vremea:

Doamnă Bodnarenco,

Hotărîrea Parlamentului nu este de acțiune pentru o zi, ea vizează în perspectivă unele activități. În dependență de complexitatea acestor activități e clar că și vor fi stabilite. Vom reuși ceva să adoptăm inclusiv noi, dacă vor fi astfel de proiecte, desigur că le vom examina. Dacă nu, cu perspectiva astfel ca să perfecționăm inclusiv domeniul finanțării partidelor politice.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Doamnă Bodnarenco,

Vă rog frumos, dacă aveți a doua întrebare, poftiți.

Doamna Elena Bodnarenco:

Asta a fost a doua întrebare. O precizare.

Domnul Andrian Candu:

O precizare, vă rog.

Doamna Elena Bodnarenco:

Eu taman am avut în vedere inițiativa legislativă înaintată de către Frațiunea Partidului Comuniștilor anterior și poate reușim să examinăm inițiativa dată, se referă la finanțarea partidelor politice.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Domnul Igor Vrenea:

Deci prima concluzie dacă... prima recomandare inclusiv din proiectul hotărîrii anume vizează și acest aspect.

Domnul Andrian Candu:

Da, aici, într-adevăr, o să avem nevoie de un efort deosebit, în primul rînd, din partea Comisiei juridice, numiri și imunități să examineze toate proiectele de legi care sînt la ora actuală cu privire la finanțarea partidelor sau asociațiilor obștești și poate chiar săptămîna viitoare să veniți cu concluzii pentru Biroul permanent cu referire la proiectele care sînt pe agenda Parlamentului, inclusiv ceea ce a menționat și doamna Bodnarenco.

Vă mulțumim frumos.

În continuare, domnule Sergiu Sîrbu, vă rog frumos, poftiți.

Domnul Serghei Sîrbu:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Adevărul se vede că nu poate fi ascuns. Șocul și emoțiile sînt atît de mari, cel puțin, pentru unii colegi din stînga. Li s-a întunecat în fața ochilor, li s-au blocat timpanele, nu văd, nu aud și nici nu vor să vadă și să audă acele informații, au fugit din sală și de aceea, probabil, încearcă să devieze la maximum acest subiect. Slavă Domnului că avem colegi de bună-credință care vor să afle adevărul, întreaga societatea vrea să afle adevărul și-l va afla.

Stimate domnule raportor,

Să știți că audiind atent raportul, am înțeles că doamna Kozłowska își atribuie public meritul pentru suspendarea finanțării Republicii Moldova de către Uniunea Europeană, performanță considerată de aceasta ca fiind venită în urma activităților sale de lobby ale organizației ei.

Cu adevărat, dacă analizăm rezoluțiile aprobate în urma presiunilor Ludmillei Kozłowska asupra grupurilor parlamentare din forurile europene, înțelegem că pasaje întregi, practic, sînt preluate din comunicatele elaborate de PR-iștii ONG-lui, începînd încă cu anul 2016. Poate este o întrebare mai mult retorică, dar, totuși, cum considerați, dacă ar trebui și

cum ar trebui să se comporte un om politic din Republica Moldova când află așa grozăvenie? Ce ar trebui să facă organele de drept din Republica Moldova la protejarea intereselor statului nostru în vederea contracarării unor activități subversive și diversioniste desfășurate împotriva Republicii Moldova, finanțate de exponenții serviciilor speciale rusești, care sînt beneficiari evidenti ai diversiunii Ludmillei Kozłowska? Dacă ne puteți comenta.

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Vrenea:

Stimate deputat,

Întrebarea e așa de vastă că eu trebuie să iau tot raportul și să vi-l redau încă o dată. Dar vreau să rezum doar la aceea că, într-adevăr, afacerea FOD și Kozłowska se transformă din una de familie, din business, afacere de familie, în una de lobby cu implicații la nivelul serviciilor speciale, astfel că se promovează interese ale diferitor state cu implicațiile în activitatea internă, inclusiv a Republicii Moldova.

De aceea dacă dumneavoastră ziceți, ce ar trebui să facă și oamenii politici, și instituțiile statale? Trebuie toți să respecte legislația Republicii Moldova pornind de la Legea fundamentală – Constituția, Legea privind partidele politice în ceea ce privește finanțarea. Fiindcă noi aici am vorbit, mai cu seamă sub acest aspect al implicațiilor străine și, respectiv, să coordoneze, să-și ralieze activitatea și comportamentul său în conformitate cu prevederile legale. Iar organele de drept, ceea ce rezultă și din recomandările noastre, urmează să ia inclusiv acele informații pe care le-am înșiruit în conținutul raportului și să investigheze de pe pozițiile inclusiv procesual-penale aceste manifestări.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Domnule Sergiu Sîrbu,

A doua întrebare, dacă aveți?

Poftim.

Domnul Serghei Sîrbu:

Da. Mulțumesc.

A doua întrebare mai concret reiese din prima.

Domnule raportor,

Codul penal al Republicii Moldova la articolul 337 prevede componența de infracțiune – trădarea de Patrie, adică fapta săvârșită intenționat de un cetățean al Republicii Moldova în dauna suveranității, inviolabilității teritoriale sau integrității... sau a securității de stat și a capacității de apărare a Republicii Moldova, prin trecerea de partea

dușmanului, spionaj, divulgare a secretului de stat unui stat străin, unei organizații străine sau reprezentanților lor, precum și acordarea de ajutor unui stat străin în înlăturarea activității dușmănoase împotriva Republicii Moldova. Infracțiune care se pedepsește cu închisoarea de la 12 la 20 de ani.

Stimate domnule raportor,

Ați examinat în comisie acest aspect? Considerați că organele statului ar trebui să examineze minuțios și prin această prismă a încălcării acțiunilor deci încadrării acestor acțiuni și a persoanelor vizate, afiliate și altele care au participat activ la aceste acțiuni subversive împotriva statului Republica Moldova în componența de infracțiune prevăzută la alineatul (1) articolul 337 Cod penal „Trădarea de Patrie”?

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Vreamea:

Deci în raportul nostru au fost reflectate diferite activități, care, după cum am menționat eu, la prima vedere, cel puțin de pe pozițiile noastre, ale comisiei parlamentare, pot fi încadrate și ca spălare de bani, și ca trădare de Patrie și, dacă vreți, putem să mergem prin tot Codul penal, este vorba și de ațîțarea vrajbei, avem și așa componență de infracțiune, dar noi am zis că organele de drept urmează să investigheze sub toate aspectele, pornind și de la informațiile pe care ni le-au furnizat.

Fiindcă organele de drept, vreau să vă zic, deja sînt în acumularea de informații, pentru noi multe informații, mai cu seamă cele obținute pe cale secretă sau cu grif confidențial, deci au parvenit de la instituțiile specializate, care deja activează în acest domeniu, acumulează probe în vederea demonstrării și în vederea încadrării juridice corecte a acestor fapte. Dar din ceea ce noi avem, din informațiile din spațiul public și cele obținute de la instituțiile statale, clar că putem afirma că este vorba de diferite încălcări, inclusiv de ordin penal, dar doar constatarea sau doar o viziune, așa spune eu așa la cald, nu ne dă răspunsul cel care trebuie să ni-l dea organele de anchetă și care se vor finaliza cu o decizie judecătorească.

Da, noi avem la moment, noi am menționat, unele dosare care deja sînt finalizate, dar avem, reieșind din raport, și altele în acest sens. Eu cred că vor fi inclusiv finalizate cu examinare judecătorească.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

În continuare – domnul Cobzac.

Ulterior – domnul Carp.

Domnule Cobzac,

Vă rog frumos, prima întrebare.

Domnul Grigore Cobzac:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Eu cred că antevorbitorul meu a utilizat corect noțiunea de șoc, chiar am rămas și eu nu mirat, dar chiar șocat de conținutul acestui raport, care l-am studiat cu toți aici, în plen. Am desigur că un milion de întrebări la acest raport, Regulamentul îmi permite două.

Așadar, în constatări, la alineatul (15) dumneavoastră vorbiți despre: „Au fost constatate probleme de ordin practic a aplicării de către mai multe partide politice a cadrului legal care reglementează asistența, suportul material și instruirile”. Și în recomandări, la punctul 7 alineatul (7) dumneavoastră scrieți: „Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene va aduce la cunoștință corpului diplomatic și organizațiilor internaționale care activează în Republica Moldova despre prevederile legale care stabilesc restricții imperative de finanțare directă sau indirectă a partidelor politice, inclusiv prin intermediul organizațiilor necomerciale”.

Eu cred că și dumneavoastră ați citit ultima Rezoluție a Parlamentului European, unde se spune foarte clar că finanțarea din partea Uniunii Europene va fi redirecționată pentru susținerea societății civile, presei independente ș.a.m.d.

Spuneți, vă rog, acesta este un răspuns direct la acea parte din Rezoluția Parlamentului European sau nu?

Domnul Igor Vreamea:

Domnule Cobzac, ...

Domnul Grigore Cobzac:

Da, domnule Vreamea.

Domnul Igor Vreamea:

... La pagina 3 din raport este înșiruit cadrul legal aplicabil, inclusiv articolul 26 din Legea privind partidele politice, unde se indică acele cazuri care interzic diferite finanțări directe, fie indirecte.

Mai mult decât atât, au fost și adresări ale unor actori politici către Comisia Electorală Centrală. Anterior comisia noastră de profil, Comisia juridică, numiri și imunități a dat și un aviz consultativ la această temă ce ar cuprinde finanțările de acest gen. Și în acest sens în raport, dacă vedeți, și la pagina 27 noi am spus că am constatat și unele finanțări ale unor activități din partea altor organizații decât FOD, adică gestionate de către Kozłowska.

De aceea noi vrem să atragem atenția tuturor atât pe plan intern, cât și pe plan extern că avem o legislație care urmează a fi respectată, nimic mai mult. Să ne încadrăm strict în limitele acesteia.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Dacă aveți precizare, domnule Cobzac?

Sau aveți a doua întrebare?

Vă rog frumos, poftiți.

Domnul Grigore Cobzac:

Da, desigur, dar totuși dumneavoastră, la punctul 15 din constatări, menționați instruirile, și se înțelege foarte clar că acestea ar fi ilegale.

Or, noi cunoaștem că instruirile activiștilor de partid de către organizațiile necomerciale, inclusiv cele din străinătate, sînt o practică răspîndită în Republica Moldova și au beneficiat, practic, toate partidele din această sală și nu numai din această sală.

Dar am a doua întrebare. După ce... eu cred că după ce dumneavoastră ați enumerat un șir de activități ilegale ale fundației respective, de la comercializarea de armament, de la răsturnări de guverne, de la inclusiv influențarea negativă a opiniei unui șir de eurodeputați în privința Republicii Moldova și a instituțiilor acesteia, dumneavoastră în întrebările făcute public pînă la raport, întrebarea nr. 7 sună în felul următor: subsemnată doamnă, dumneavoastră cunoașteți sau nu în momentul acceptării și recepționării finanțării că activitatea doamnei Kozłowska și a ONG-ului, și acum sintagma: „în care ați fost atrasă și dumneavoastră”.

Domnul Igor Vreimea:

Activitate.

Domnul Grigore Cobzac:

Activitate.

Dumneavoastră mai menționați în raport despre vânzări de armament ș.a.m.d., cele mai strașnice crime de astăzi la nivel internațional. Și dumneavoastră, prin întrebare, inoculați cetățeanului că cineva din Republica Moldova ar fi fost implicat în aceste activități.

Dumneavoastră înțelegeți că aceasta este, dacă nu calomnie, dar calomnie directă este, insinuare, minciună, dacă vreți, pînă la urmă.

Ați constatat ceva implicare a unor actori politici din Republica Moldova în vânzări de armament, în ... eu știu, ați vorbit despre răsturnarea regimului constituțional din Polonia, destrămarea Uniunii Europene ș.a.m.d.?

Domnul Igor Vrenea:

Domnule Cobzac,

Dumneavoastră încercați să duceți discuțiile noastre pe marginea raportului într-o altă albie.

Deci vorba este despre finanțările ilegale sau despre acele mijloace ilegale pe care le obțin fundațiile respective prin „Silk Road”, întreprinderea soțului, să spunem așa, și noi am vrut, dar, cu părere de rău, și am menționat-o și într-un comunicat de al nostru, cu părere de rău, noi nu am putut să avem o discuție în care să aflăm cunoșteau despre unele sau alte activități ilegale, în opinia noastră, ale Kozłowska și respectivele fundații.

De aceea... spus, poftim, dacă v-ați temut de întrebări, dar noi am vrut să clarificăm unele chestii.

De aceea noi am spus și în raport, la concluzii am spus că noi nu am putut constata unele chestiuni. De aceea le lăsăm deja pe seama organelor de resort, astfel să elucideze și din punct de vedere al laturii subiective, și al altor elemente dacă sînt și le vor putea încadra, respectiv, în limitele Codului penal sub una sau altă activitate – poftim.

Nu – mă rog, noi am făcut constatările noastre pornind de la ceea ce este în spațiul mediatic, sursele deschise și informațiile, fie deschise, fie confidențiale, obținute de la instituțiile de resort ale Republicii Moldova.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Domnule Cobzac,

Dacă aveți o precizare.

Vă rog frumos, poftiți.

Domnul Grigore Cobzac:

Domnule Președinte,

Mie mi se pare că vorbește surdul cu mutul în dialogul nostru.

Dumneavoastră afirmați în întrebarea a șaptea, sintagma sună așa: „în care ați fost atrasă și dumneavoastră”. Dumneavoastră faceți o afirmație.

Domnul Igor Vrenea:

Dumneavoastră...

Domnul Grigore Cobzac:

Dumneavoastră înțelegeți că aceasta este grav și grav de tot?

Domnul Igor Vreamea:

Noi vorbim despre activitatea FOD împotriva Ucrainei și Republicii Moldova, fiindcă noi considerăm că aceasta este o activitate, și am menționat și în raport, de o inteligență sporită care nu poate fi făcută la un nivel de un om simplu, de un cetățean ordinar și dacă se cunoștea despre asemenea acțiuni. De aici am pornit.

Noi n-am vorbit despre activitățile propriu-zise, inclusiv de ... dar activitățile ilegale ale FOD care, ulterior, desfășoară activități în relație sau în conexiune cu unele partide, organizații, activiști de la noi din Republica Moldova.

Deci noi nu am învinuit pe nimeni că el a participat la activitatea X, Y sau Z a FOD în Ucraina sau în Polonia, dar noi ne-am referit strict la activitatea FOD în raport cu acești lideri politici sau civici.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Domnul Igor Vreamea:

Și încă una. Nu este vorba de „stimată doamnă”, cum dumneavoastră ați spus, dar noi acolo, întrebările erau pregătite pentru unii și pentru altele.

Adică, dumneavoastră ați specificat că pentru doamne doar este întrebarea aceasta. Și citiți tot ce-i scris. Citiți tot, că a fost dată publicității și dumneavoastră citiți și să-mi spuneți că-i așa.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Domnule Cobzac,

Dacă vreți o ultimă precizare.

Da, foarte scurt, ca să respectăm Regulamentul și să trecem mai departe la alți colegi.

Vă rog frumos, poftiți, 10 secunde, dacă puteți.

Domnul Grigore Cobzac:

Da, eu vreau să știu cum pot să adresez întrebări pe partea confidențială.

Domnul Andrian Candu:

Pe partea secretă revenim.

Pe partea secretă revenim ulterior.

Domnul Grigore Cobzac:

Bine. Îmi rezervez dreptul.

Domnul Andrian Candu:

Da. Vă rog frumos.

În continuare, domnul Carp.

Vă rog frumos.

Poftiți, întrebările dumneavoastră.

Domnul Lilian Carp:

Da. Domnule Vremea,

Din raportul pe care dumneavoastră l-ați prezentat, dar și din ceea ce repejor am citit, după mine, această Asociație „Open Dialog” ș.a.m.d. este o companie care se ocupă curat de lobbyism, nu face altceva. Cu toate că lobbyism-ul, în definiție, ceea ce este în Statele Unite și ceea ce este lobbyism-ul european, este total diferit și de aceea el este făcut mai alături de lege sau pe lângă lege în Europa, fiindcă încă nu este instituționalizat la acel nivel.

Da, la companiile de lobbyism, din păcate, apelează cei care încalcă legea în marea majoritate a cazurilor și aceste companii de lobbyism încearcă să facă aceste spălări de imagini. Așa vedem cazul lui Platon în această situație și nu numai. Am văzut... vedem că la această asociație au apelat și alte persoane din spațiul CSI, care au încălcat legea.

Și acum, de a prezenta acele întreprinderi sau persoane afiliate că ar fi implicată propriu-zis această companie de lobby în delapidarea furtului miliardului este puțin greșită, fiindcă companiile de lobbyism nu întreabă de unde este sursa de bani, ei, pur și simplu, prestează servicii, așa cum prestează servicii și alte companii de lobbyism ale partidului din care faceți dumneavoastră parte. Și ei nu întreabă de unde ați luat acești bani, ei, pur și simplu, prestează servicii pentru a deschide anumite uși, pentru anumite relații ș.a.m.d.

Asta face și această asociație. Pe alocuri poate prestează servicii nu cui trebuie, dar asta este altceva.

Întrebarea mea totuși se referă la altceva. Eu am să vorbesc... cifrat, din ceea ce este confidențial n-o să dau date, dar raportul, la cât de bine l-ați făcut, oricum, a scăpat anumită informație, care pentru noi este destul de importantă.

Domnul Andrian Candu:

Vă rog să continuați.

Domnul Lilian Carp:

20 de secunde.

Aici faceți referire la o companie din țara X, care a luat o sumă de bani destul de mare, iarăși n-o să dau cifra, fiindcă am semnat acest acord,

angajament, de la Banca de Economii în perioada când era președinte al Consiliului de administrație Ilan Șor.

Spuneți-mi, vă rog, implicarea acestei persoane nu a fost discutată în comisie în condițiile când scrie foarte clar în raport că nu s-au respectat principiile legale de acordare a aceluși credit?

După mine, el este persoana-cheie în acordarea aceluși credit destul de mare.

Domnul Igor Vreamea:

Deci din informațiile care ne-au fost furnizate, noi am arătat schema, da, cum a avut loc această finanțare. Deci, ulterior, organele de drept e clar că urmează să desfășoare în continuare ancheta judiciară, fiindcă informațiile sînt furnizate de la organele de drept, astfel că acțiuni care sînt determinate în Codul de procedură penală se îndeplinesc, acțiuni procesual-penale se îndeplinesc.

Cine sînt protagoniștii, va stabili inclusiv urmărirea penală, ulterior judecata.

Domnul Andrian Candu:

Vă rog frumos, precizare.

Poftiți.

Domnul Lilian Carp:

Domnule Vreamea,

Noi înțelegem că în cazul când Ilan Șor a făcut atunci un autodenunț, omul și-a acoperit spatele, dar în cazul dat, aici este foarte clar la ceea ce făcea trimitere domnul Sîrbu – trădare de Patrie și iată aici noi putem să-l punem pe Ilan Șor deja la trădare de Patrie. Înțelegeți? Fiindcă acești bani au fost scoși din Banca de Economii cu încălcări ale legislației. Și aici nu-l mai iartă nimeni.

Și eu... în aceste condiții, haideți să arătăm cu degetul cine sînt adevărații implicați. Să nu încercăm, făcînd trimitere doar la unii politicieni, da, că fac lobbyism ș.a.m.d. când drumul este foarte scurt – sînt 48 de kilometri pînă la Orhei. Acum...

Domnul Igor Vreamea:

Eu revin la ceea ce s-a discutat inclusiv atunci când a fost prezentată de aici inițiativa de creare a acestei comisii.

Ați refuzat să participați.

Erau poate și alte obiective încă trasate. Dar noi am pornit de la ceea ce ne-a împuternicit... conform hotărîrii Parlamentului, cu ce am fost împuterniciți de către Parlament și membrii comisiei au stabilit obiectivul respectiv.

Ulterior, dacă dumneavoastră aveți alte viziuni ce mai urmează să fie, nu aveți decît să vă adresați. Raportul este, îl aveți, dumneavoastră știți conținutul, inclusiv din... pornind de la conținutul proiectului de hotărîre a Parlamentului pe marginea raportului, recomandările le susțineți și dumneavoastră. Avem atribuțiile de control parlamentar, să vedem cum vor fi respectate de către Procuratură și de către alți actori.

Domnul Andrian Candu:

A doua întrebare, vă rugăm frumos, domnule Carp.

Poftiți.

Domnul Lilian Carp:

Iarăși, a doua întrebare cu introducere. Toate trimiterile care sînt făcute este că această organizație ar face jocul serviciilor secrete ruse.

Încercăm să vă dăm crezare, însă iar este aici o neconcordanță despre acel miliardar cazah Mukhtar, cum îl mai cheamă acolo, care a scos 5 miliarde de dolari din sistemul bancar rusesc sau Kazahstan și Ucraina care, pînă la urmă, luptă pentru democrație în Rusia. Păi, cum se face? Pe de o parte, își finanțează această organizație. Avem că ea prezintă interesele serviciilor secrete ruse. Pe de altă parte, vedem o persoană care luptă împotriva regimului care este deci în Rusia. Neconcordanța asta nu se leagă, propriu-zis.

Și aici în raport o să trebuiască să reveniți.

Însă a doua întrebare este, totuși, la alte organizații nonguvernamentale din Republica Moldova care își desfășoară activitatea. În această sală sîntem majoritatea cred că care am fost în deplasări, prin intermediul acestor organizații. Acum ce facem, considerăm că toată lumea care a fost prin anumite deplasări, fie cu Fundația „Konrad Adenauer” (02.55) sau Congresul Puterilor Locale și alții, că ați făcut trimitere doar la cîțiva politicieni, dar n-ați făcut trimitere la toți.

Prin Fundația „Konrad Adenauer” am fost și eu, și domnul Carasin, și domnul... toată lumea a fost. Dar n-ați făcut trimitere la toată lumea, ați făcut trimitere curat doar la 2–3 persoane, care... cu cunoștința de cauză. Și eu consider că dacă ne referim la imixtitudinea acestor organizații, spuneți numele la toată lumea sau spuneți numele consilierilor care au fost ai Prim-ministrului Leancă care primeau de la o fundație germană și a fost investigație de presă. Spuneți toate aceste organizații cum a fost și care este și menționați toată lumea.

De ce n-ați menționat toată lumea în acest raport?

Domnul Andrian Candu:

Dați-mi voie să fac doar o precizare.

Vă rog frumos.

Obiectul raportului ține de Fundația „Open Dialog”.

Domnule Carp,

Fundația „Open Dialog” care este finanțată, potrivit surselor pe care le-ați văzut, din surse pe care le-ați văzut și care nu sînt făcute publice. Și asta a fost menționat în raport.

Noi dacă ne referim la fundațiile de prestigiu și organizațiile neguvernamentale sau asociațiile obștești internaționale, inclusiv cele germane pe care le-ați menționat sau americane, sau PNUD-ul ș.a.m.d., acestea sînt surse cunoscute publice cu audit, cu rapoarte internaționale de audit în respectivele țări și în Europa. De aceea nu confundăm.

Aici se referă... acum ne referim la „Open Dialog”.

Vă rog frumos, poftiți. Vă rog frumos.

Domnul Igor Vreamea:

Domnule Președinte,

Dacă îmi permiteți, noi în raport am menționat că, pe lângă FOD și Kozłowska, au mai apărut în vizor, din documente noi am dedus și din informația recepționată, am spus că au fost constatate și alte finanțări sau finanțări din partea altor organizații, dar nu face obiectul investigației propriu-zis a noastre. Noi le-am menționat, dar am indicat că și Comisia Electorală Centrală, așa, urmează și alte organe urmează să întreprindem măsurile legate de acele finanțări, fiindcă ele vizează nu numai inacțiunea față de FOD, dar și toate celelalte... trebuie să le dea o calificare corectă juridică. Iată doar în acest sens noi am spus inclusiv la concluzii și la recomandări.

Domnul Andrian Candu:

Și, apropo, ca să facem o precizare.

Vă rog frumos, domnule Carp, să atrageți atenția la informațiile care sînt pe pagina 20. Cînd vorbiți despre Ablyazov, este partea neconfidențială, apropo, care poate fi discutată și, bineînțeles, și publicul o va vedea.

Uitați-vă, vă rog frumos, la condamnările din Marea Britanie, atît ale familiei Ablyazov, ale domnului Ablyazov, ale sumelor care sînt vehiculate. De aceea ca să vă dați seama factorul rusesc, influența rusească, serviciile de spionaj ș.a.m.d.

Vă rog frumos, domnule Carp, poftiți, precizarea.

Domnul Lilian Carp:

Domnule Președinte,

Nimeni nu spune că persoana nu este implicată.

Deci eu am spus că există în raport o neconcordanță. Pe de o parte, spunem că apără interesele securității sau serviciilor rusești, pe de altă parte, luptă cu regimul de la... din Rusia și, în general, în spațiul CSI. Aici spun că există o neconcordanță în raport și atît. Asta a fost trimiterea care am făcut-o eu.

Și nu încercați să manipulați.

Eu nu am spus... sau nu m-am referit că este implicată sau nu este implicată această persoană. Vă rog frumos, aici chiar să fim corecți.

Dar cînd v-ați referit la aceste organizații, ori nu trebuia să faceți referire la ele, ori dacă ați făcut referire, trebuia să faceți trimitere nu la persoanele care sînt, da.. politicienii care doar sînt... toți politicienii care au avut de beneficiat sau, în genere, nu trebuia de făcut trimitere la anumite persoane, cînd ne-am referit la alte organizații.

Domnul Igor Vreamea:

Deci noi am exemplificat ceea ce am recepționat la comisie. Cine era menționat, noi aceea am făcut, am făcut unele constatări. Iată de ce au fost făcute.

Dar referitor la neconcordanță, eu nu sînt de acord. Am menționat și cînd am citit sinteza la raport, am spus că activitatea FOD ține nu de o simplă activitate a unei organizații neguvernamentale care apără drepturile omului, pur și simplu, dar este vorba de o activitate ascunsă care... în spatele căreia stau servicii de inteligență speciale și aici îs tactici și proceduri care un singur... un simplu om care nu are atribuții la astfel de activități poate să nu le înțeleagă, i se pare că-i neconcordanță, dar sînt tactici. Noi acum să intrăm în tacticile pe care le desfășoară serviciile speciale, cred că nu ne ajunge mandatul ăsta.

Domnul Andrian Candu:

Înțeleg că mai aveți întrebări la partea a doua deja, cea confidențială, eventual.

Domnule Nichiforciuc,

Vă rog frumos, poftiți, întrebările dumneavoastră.

Domnul Eugeniu Nichiforciuc:

Stimate domnule Președinte,

Vă mulțumesc.

Stimate domnule raportor,

Puteți să ne spuneți dacă comisia a examinat sau a sesizat un moment foarte straniu, și anume că doamna Kozłowska, împreună cu ONG-ul ei, a început să se intereseze de Republica Moldova exact în momentul... nu mai devreme și nu mai tîrziu, dar exact în momentul cînd cetățeanul Platon a fost reținut la Kiev de serviciile secrete ale Ucrainei, de SBU, după ce a fost

dat în căutare internațională de către procurorii moldoveni, în baza unui dosar penal intentat de... atac la securitatea economică a Republicii Moldova și a sistemului financiar-bancar moldovenesc?

Domnul Igor Vrenea:

În raportul nostru, la compartimentul relațiilor FOD și Kozłowska în raport cu... sau activitățile acestei organizații în raport cu Republica Moldova, chiar la pagina 20 din raport dumneavoastră o să vedeți că anume acest moment și l-am menționat că nici mai devreme, nici mai târziu, dar din momentul arestării, s-au implicat pregnant în ceea ce privește toate acțiunile care erau întreprinse de ordin procesual-penal în privința persoanei pe care ați nominalizat-o, astfel încercând să victimizeze respectivul personaj. Dar ulterior au renunțat, după anumite atacuri și mediatice, și politice din partea politicienilor, inclusiv din Parlamentul European, au renunțat la promovarea intereselor acestora, dar, așa spune eu, au renunțat doar în ceea ce privește spațiul mediatic. Dar, de fapt, activitatea de lobby, noi am zis că urmează și în continuare, inclusiv pe această dimensiune.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim.

Domnule Nichiforciuc,

Dacă aveți a doua întrebare sau precizare, vă rog frumos.

Domnul Eugeniu Nichiforciuc:

Și a doua întrebare. Puteți să ne spuneți ce legătură există între „Open Dialog”, doamna Kozłowska, „Laundromatul” rusesc și furtul miliardului?

Nu cumva din acești bani a călătorit și doamna Maia Sandu prin Europa? Și dacă puteți să ne spuneți, totuși, legătura între Ludmila Kozłowska, ONG-ul ei și cetățeanul Veaceslav Platon, care știm că este un exponent al serviciilor speciale ale Federației Ruse? Și nu cumva acest cetățean a finanțat din bani grei acest ONG? Care este suma finanțării și cine poate să ne confirme acest lucru?

Vă mulțumesc.

Domnul Igor Vrenea:

Deci dacă vorbim de relațiile cu Platon, noi, din informația pe care am prezentat-o în raport, am zis că una din sursele de finanțare este însuși „Laundromatul”, fie el că e pe linie rusă, că e „Laundromantul” azer sau altă schemă de spălare de bani, inclusiv cu implicarea companiilor domnului sau cetățeanului Veaceslav Platon. Fapt demonstrat, fapt furnizat sau informații furnizate și de către serviciile speciale, am zis, și ale Letoniei, și Estoniei, și ale Poloniei, și respectivele servicii ale Republicii Moldova. Fapt constatat în ceea ce privește finanțarea companiei „Silk Road” care, la rîndul său, era finanțatorul sau este, mai bine-zis, finanțatorul FOD. Iată

toată schema aceasta merge printr-o spălătorie foarte inteligentă, adică se văd conexiunile clare la acest capitol.

Alte conexiuni, ceea ce ați întrebat dumneavoastră, e clar că activitatea... noi vorbim de activitatea FOD, a conducătorului acestei fundații – Kozłowska, care activează pe bani murdari, haideți să le zicem, bani spălați. Și orice activitate... de aceea noi și am vrut în discuțiile noastre cu cei invitați să clarificăm unele chestiuni în ceea ce privește faptul dacă sînt sau nu în cunoștință de cauză, iată de aceste aspecte ce țin de activitatea fundației. Faptul că noi am constatat că sînt finanțări pe care noi le considerăm ca ilegale sau contrare prevederilor articolului 26 din Legea privind partidele politice – îi una, dar noi am vrut și alte aspecte să le clarificăm. Dat fiind că nu le-am clarificat, noi le recomandăm spre clarificare, în primul rînd, Procuraturii, SIS și altor organe.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

În continuare, domnule Țap, vă rugăm frumos, poftiți, întrebările dumneavoastră. (*Voce din sală.*)

Era domnul Țap înainte, dar dacă dumneavoastră vreți în calitate de președinte...

Domnul Iurie Țap:

Eu vă rog, eu cedez, eu cedez.

Domnul Andrian Candu:

... de fracțiune, domnul Țap cedează.

Vă rog frumos, domnule Deliu, vă rog frumos, poftiți.

Pînă vă lămuriți voi, putem să trecem la...

Domnul Tudor Deliu:

Mulțumesc, domnule Țap.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Deliu,

Vă rog frumos, poftiți, două minute.

Domnul Tudor Deliu:

Domnule Vreamea,

Am ascultat cu atenție raportul, am reușit chiar și să parcurg vizual textul repartizat și am ajuns la concluzia că în prima parte, care este neconfidențială, ne-ați descris biografia doamnei Kozłowska, rudele, prietenii, apropiații, cât și gestionarea fundațiilor pe care le are.

În partea a doua, ne-ați descris o schemă care ține de fraudă bancară și cred că nu este subiectul de investigare a acestei comisii, ci ține de

investigarea fraudei bancare și furtului miliardului. Și cu părere de rău, nu am auzit numele care a fost pronunțat aici – Șor, principalul suspect al furtului miliardului.

Cît privește implicația doamnei Maia Sandu și a domnului Andrei Năstase, am găsit doar cîteva constatări care se referă la unul și același fapt, că în mai 2017 au participat la o conferință internațională la invitația europarlamentarei Fotyga, necunoscînd faptul cine este finanțatorul acestei conferințe.

Și acum întrebare: cum credeți dumneavoastră, și-a atins comisia scopul, și anume denigrarea a doi lideri politici care se bucură de susținerea populației în preajma alegerilor parlamentare?

Domnul Igor Vreamea:

Domnule Deliu,

Vreau să vă dezamăgesc la acest capitol, deoarece din informațiile furnizate, sub semnătura doamnei Maia Sandu se declară că respectiva activitate pe care dumneavoastră ați nominalizat-o a fost finanțată de FOD. N-am născocit-o eu, doar noi am inserat-o în raportul nostru. Deci n-am spus că eu am constatat-o nu știu de unde sau am spicuit-o din presă. Cu toate că noi am făcut și cele din presă cu trimiterile, cu referințele respective, dar acest fapt anume l-am luat din scrisoarea partidului respectiv sub semnătura doamnei Maia Sandu. Nu mai mult și...

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Domnule Cobzac,

Vă rog frumos, și nu contează cît costă biletul, dar contează foarte mult de unde sînt banii pentru bilet, iar banii sînt din vînzarea...

Domnul Igor Vreamea:

... asta încercăm să...

Domnul Andrian Candu:

Domnule Vreamea,

Vă rog frumos... dar banii sînt din vînzarea armamentului, inclusiv în Lugansk și Donețk, și ați văzut lucrul acesta, și de la serviciile secrete prin „Laundromat”.

Fiecare din noi cînd călătorește undeva și este sponsorizat sau finanțat, trebuie să se întrebe de oare unde sînt acei bani. Și dacă cu „Konrad Adenauer” sau cu alții nu sînt întrebări, atunci cînd apar fundații de genul acesta noi trebuie să ne întrebăm toți: oare cum este finanțat, să deschidem site-ul acelei organizații, să vedem rapoartele financiare care, apropo, aici lipsesc. Iată noi despre asta vorbim și asta a investigat comisia.

Domnul Igor Vrenea:

Și mai mult decît atît, eu cred...

Domnule Deliu,

Mă scuzați, dar eu cred că, într-adevăr, indiferent cine ar încălca... (*voci din sală*), dar dumneavoastră ați luat vorba despre ceea ce noi am reflectat aici. Eu pot să vă spun mai mult, pe lîngă faptul că dumnealor recunosc că au încălcat legislația, ei nici nu au reflectat aceasta în rapoartele financiare care urmau. Dar clar că cum să reflecti dacă este ilegală finanțarea. Asta e toată întrebarea.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Domnule Deliu,

Vă rugăm frumos, a doua întrebare sau precizare, poftiți.

Domnul Tudor Deliu:

Într-adevăr, eu am citit în raport că doamna Sandu, prin răspunsul pe care l-a dat comisiei, a confirmat că a participat la această conferință, însă eu nu pot presupune că dumneaei cunoștea cine este această fundație, deoarece invitația a fost de la o europarlamentară.

Și acum întrebarea a doua. S-a discutat aici foarte mult... s-a discutat foarte mult despre trădare de Patrie, spionaj și multe, multe altele. Și apropo, atît în recomandări, cît și în hotărîre, dar eu mă refer la recomandări, deoarece discutăm raportul, dumneavoastră spuneți că raportul o să fie remis Procuraturii Generale, serviciilor... ș.a.m.d. în vederea analizei și investigării minuțioase a materialelor și concluziilor comisiei de anchetă și întreprinderea măsurilor necesare în conformitate cu legislația în vigoare. Da, aceasta este anume competența comisiei.

Și veniți mai apoi cu o altă recomandare, care mie mi se pare că depășiți competența comisiei, unde recomandați Procuraturii Generale să examineze constatările din prezentul raport, inclusiv îi sugerați de acum, le dați aproape indicații, inclusiv prin prisma infracțiunii trădării de Patrie, spionaj și tragerea la răspundere conform legii.

Este competența comisiei de a recomanda Procuraturii sub ce articol să investigheze sau să-i sugerați, inclusiv să-i tragă la răspundere? Și aici întrebarea: nu credeți că acel punct 9 din hotărîre sau această recomandare nu are loc aici? Și dacă considerați că participarea la o conferință la invitația unui deputat... unui europarlamentar, da, finanțată de „Open Dialog”, fără a cunoaște, duce la aplicarea răspunderii de infracțiune de trădare de Patrie și spionaj? Oare nu prea departe a mers comisia prin această recomandare către Procuratură? (*Voce din sală.*)

Domnul Andrian Candu:

Domnule președinte Vreamea,

Vă rog.

Domnul Igor Vreamea:

Vreau încă o dată să reiterez, una este scrisoarea adresată de către doamna Sandu la noi, dar am solicitat toată corespondența instituțiilor care sînt enunțate și în raport, să ne transmită corespondența care au avut-o la capitolul „Finanțările”.

Și iată în una din corespondențele acestea este și scris negru pe alb de către partidul și liderul partidului, document semnat unde se afirmă că: da, iată am participat și am fost finanțat de FOD. Adică, vă zic, este în documente și poate fi ridicat și dumneavoastră puteți să vedeți acest document. Noi îl avem în copie, autoritatea vi-l poate prezenta. (*Rumoare în sală.*) Nu, eu vă zic că avem toate materialele dosarului, puteți să vă familiarizați cu toate materialele care au stat la baza raportului.

Mai departe. Noi recomandăm Procuraturii ca să examineze toate acestea care, am zis, la prima vedere par a fi încălcări de genul 1, 2, 3, dar ulterior Procuratura trebuie să întreprindă măsuri în vederea inclusiv a contracarării, dacă au să ... sau acțiuni procesual-penale, dacă au să constate că aceste încălcări se adevăresc.

Din păcate, n-am putut discuta cu cei invitați, astfel ca să spun că am constatat iată ce ne spune unul sau altul, sau al treilea. Am spus ceea ce vedem și recomandăm mai departe instituțiilor de resort.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Vă rog frumos, domnule Deliu, dacă aveți precizare?

Poftiți.

Domnul Tudor Deliu:

O mică precizare. Eu mă refer, iarăși, la recomandări și am zis că în recomandarea remisă către: Procuratură, Serviciul de Informații și Securitate, Ministerul Afacerilor Interne, dumneavoastră le sugerați să analizeze și să investigheze, să ia măsurile necesare în conformitate cu legislația în vigoare.

Următoarea recomandare, care se conține, încă o dată repet, și în hotărîre, mie mi se pare că depășește competențele Comisiei de anchetă, să-i recomanzi Procuraturii ce să facă, la ce articol trebuie să atragă atenție și pînă unde trebuie să meargă. Iată aici eu cred că ...

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Domnul Tudor Deliu:

... nu este competența Comisiei de anchetă.

Domnul Andrian Candu:

Și Procuratura, bineînțeles, nu sînt copii mici și să ...

Vă rugăm, domnule Vreamea, dacă vreți să comentați.

Vă rog.

Domnul Igor Vreamea:

Domnule Deliu,

Așa a considerat comisia, așa vedem noi, în proiectul hotărîrii dumneavoastră puteți să veniți cu amendamentul respectiv, putem să discutăm, cum plenul va decide așa formulăm orice recomandare.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Ultima întrebare în partea deschisă a sesiunii îi permitem domnului Boțan să pună întrebări, dar după care decidem cum și cînd, și cît se pun întrebările cifrate confidențiale sau criptate într-un fel.

Vă rog frumos, domnule Boțan.

Poftiți.

Domnul Roman Boțan:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Domnule raportor,

Întrebarea constă ... e una de precizare. Din tot acest raport, în afară de faptul că această organizație este finanțată din surse dubioase, ce se constată în acest raport, obiectul de bază este finanțarea ilegală a partidelor politice. Și întrebarea de precizare: noi aici vorbim despre faptul că o organizație nonguvernamentală a procurat bilete de avion pentru anumiți actori politici pentru a participa la o întrunire, asta e?

Domnul Igor Vreamea:

Inclusiv.

Domnul Roman Boțan:

Așa. Întrebarea nr. 2. Ulterior dumneavoastră în pagina 26 faceți referire la ceea ce a spus Comisia Electorală Centrală cu referire la Institutul Republican Internațional, Congresul puterilor locale și regionale al Europei, Fundația „Konrad Adenauer” care, în opinia dumnealor la fel finanțează din acest punct de vedere ilegal partidele indirect prin procurarea de bilete avia pentru a participa la diferite acțiuni. Să înțeleg că,

în opinia comisiei, procurarea acestor bilete și într-un caz, și în altul sînt catalogate ca finanțări indirecte pentru partide politice?

Domnul Igor Vrenea:

Domnule Boțan,

Nu e vorba despre opinia doar a comisiei, este vorba despre articolul 26 din Legea privind partidele politice, nimic mai mult. Noi am spus că am constatat că încălcări de genul acesta iată au fost și reieșind din corespondență și din următoarele acțiuni, adică nimic mai mult. Ele sînt încălcări și trebuie să recunoaștem aceasta. Și am zis-o, trebuie și Comisia Electorală Centrală să întreprindă măsurile de rigoare în vederea contracărării astfel de finanțări, fie că ele sînt directe, fie indirecte. Eu n-am negat aici, doar asta și am afirmat.

Domnul Andrian Candu:

Sau schimbarea legislației.

Domnul Igor Vrenea:

Da, inclusiv perfecționarea mecanismului de realizare a legii, de executare a legii.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Boțan,

Dacă aveți precizare?

Vă rog frumos.

Domnul Roman Boțan:

Vă mulțumesc.

Domnule Vrenea,

Ați confirmat acest fapt, că procurarea de bilete de oricare organizație nonguvernamentală, din cele care au fost menționate inclusiv în raport, sînt ilegale. Prin urmare și instruirile, participarea la diferite seminare, la fel ar putea fi catalogată ca o finanțare indirectă a actorilor politici?

O altă întrebare pe care o am ... Aceasta a fost o precizare. Întrebarea pe care o am și o sugestie, la fel este la proiectul de hotărîre în care se menționează și se indică anumite articole din legislația penală, deoarece, într-adevăr, ar putea fi catalogată, inclusiv de către Procuratură, drept imixtiune a Legislativului în activitatea Procuraturii. De aceea, probabil, acel pasaj cu indicarea soluțiilor trebuie exclus.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim foarte mult.

Dragi colegi,

Au expirat cele 60 de minute alocate pentru prima parte. Acum vreau doar să vă întreb doar o chestiune de procedură. Sînt două soluții: ori întrebările pe care vreți să le puneți confidențiale le cifrați și le formulați, le exprimați în așa fel încît să nu încălcați confidențialitatea informației, adică nu dați denumire de companii, cont și schema ca atare și răspunsul, la fel, poate fi făcut în așa fel. Sau, dacă vreți deja deschis, deschis să vorbiți despre ceea ce ați citit în paginile confidențiale, sîntem obligați atunci să luăm o pauză de un minut–două, iarăși să deconectăm totul.

Mergem pe prima? Atunci, vă rog frumos, avem 30 de minute, pînă la ora 13.00, voi merge în continuare pe fracțiuni. Întrebările pe care vreți să le puneți cu tentă confidențială și secretă faceți în așa fel, le formulați în așa fel încît fără să dați denumirea de: companie, conturi, bănci, sume, fiindcă toată această informație confidențială este astăzi în investigații internaționale și compromitem dosarele penale și investigațiile care sînt în cîteva țări.

Vă mulțumesc frumos pentru înțelegere.

Și continuăm cu domnul Bejan.

Dumneavoastră ați vrut anume ...

Da, dar numai puțin, dați-mi voie, că domnul Bejan era chiar primul care vroia să pună această întrebare. Dați-mi voie să începem de acolo, după aia continuăm cu domnul Dudnic.

Poftiți.

Domnul Valerian Bejan:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Stimate domnule raport,

Am o întrebare referitor la pagina 12, penultimul alineat, după punctele 2, 3, 1, 5, mai sus, unde este vorba despre o sumă la data de 11 mai ș.a.m.d., în continuare este o sumă acolo scris, o cifră. Dumneavoastră cînd ați numit cifra asta v-ați încîlcit oleacă ați numit deodată 200 de mii, pe urmă ați numit 2 milioane, de fapt, aici e cu totul altă cifră.

Domnul Igor Vreamea:

Am înțeles. E greșeală tehnică.

Domnul Valerian Bejan:

Păi, cifrele, nu-i nici o firmă, nici o ... nimic.

Domnul Igor Vreamea:

Mai avem așa, cum să zic eu, capacități umane de a ...

Domnul Valerian Bejan:

Nu, nu ...

Domnul Andrian Candu:

Spuneți cifra care este.

Domnul Valerian Bejan:

Cifra corectă care-i aici?

Domnul Igor Vrenea:

Două mii. Așa vreți să ...

Domnul Valerian Bejan:

Da. Da, mulțumesc.

Deci două mii, nu 200 de mii și nu 2 milioane, cum ați spus.

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim.

Două mii.

Domnul Igor Vrenea:

Nu, e două mii.

Domnul Andrian Candu:

Altă întrebare nu mai aveți?

Domnul Igor Vrenea:

Nu, e o greșeală tehnică.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Dudnic,

Vă rugăm frumos.

Dumneavoastră, poftiți.

Domnul Corneliu Dudnic:

Da. Mulțumesc, domnule Președinte.

Господин депутат Время,

Я, как и все коллеги, тоже очень внимательно изучил этот вопрос, выслушал вас, мнения вот других коллег и сделал следующие выводы, исходя из этого доклада.

Значит, Фонд «Open Dialog» и госпожа Козловская распорядились сотнями миллионов евро. Это первый вывод, который я сделал из этой ситуации. Значит, Фонд «Open Dialog» и госпожа

Козловская, председатель этого фонда, финансировались в том числе из украденного миллиарда из Республики Молдова, кроме «Ладромата» и всего остального.

Третий вывод, который я сделал исходя из вашего отчета: схемы по отмыванию кредитов, которые оседали на счетах Фонда «Open Dialog», рисовал господин Платон, который был осужден за деятельность и риски, которые он наносил нашей банковской системе и, в принципе, экономике Республики Молдова, да? Потому что простой смертный в этих схемах точно бы не разобрался.

Мы все знаем, что господин Платон является специалистом широкого профиля в банковской сфере, и это дало возможность нарисовать такие схемы, которые вы нам сегодня показывали.

Четвертое, что я для себя выявил, – это то, что интерес фонда „Open Dialog”, как уже было сегодня сказано, к Республике Молдова появился сразу же после того, как был арестован господин Платон.

И пятое, что я для себя констатировал, – это то, что действия оппозиционных партий PAS и DA финансировались в том числе из этого фонда, как мы уже сегодня говорили, и в том числе и те поездки, многочисленные поездки в Брюссель, которые осуществлялись лидерами этих оппозиционных партий, финансировались из этого фонда.

То есть из денег, которые вызывают огромное сомнение. Ну как минимуму вашей комиссии.

В этой связи у меня простой вопрос. В публичном пространстве Республики Молдова есть много информации относительно того, как председатель этого фонда госпожа Козловская проводит свое время с лидерами этой оппозиции, как они там чуть ли не под ручку ходят в Брюссель и в других европейских столицах.

Так вот, у меня простой вопрос: могли ли эти люди объяснить вам, что на самом деле связывает их и этот фонд „Open Dialog” и конкретно эту госпожу Козловскую? В каких они обстоятельствах познакомились? Что вообще общего между ними?

Потому что мой коллега пытался доказать тут нам, что они не знали, за чей счет там организовывается, что они поехали по приглашению какого-то европарламентария. Но на самом деле очень просто определить, что они на самом деле были плотно знакомы, потому что фотографии, видеоматериалы, которые есть в медиaprостранстве, конкретно это доказывают.

В рамках вашей комиссии вы ответили на эти вопросы: какие обстоятельства их связывают, что общего между ними вообще?

Спасибо.

Domnul Igor Vreamea:

Domnule Dudnic,

Vreau să vă zic o chestiune, în jurul, în genere, activității comisiei se isterizează de la momentul constituirii ei și mai cu seamă când deja am început să desfășurăm audierile în comisie.

Dar vreau să vă zic, legăturile sînt care au ieșit la iveală. Noi am vrut să elucidăm, să ne clarificăm dacă sînt sau nu în cunoștință de cauză, inclusiv la sursele de finanțare a FOD, fiindcă noi am constatat în comisie, din informațiile care au fost recepționate și din exterior, și din interior că, de fapt, „Silk Road”, compania gestionată, capul companiei sau fondatorul, unul din fondatori și directorul companiei este soțul lui Kozłowska, ea este cofondator la această întreprindere. Și, iată, întreprinderea aceasta este implicată în alte activități, multe activități numeroase de spălare, de implicare sau de circulație a mijloacelor bănești, inclusiv murdare, și o parte din acești bani care s-au spălat prin diferite scheme au venit și la finanțarea activităților FOD. Asta este una.

Dacă n-au știut, noi am vrut să aflăm: au știut sau nu, că ei spun că au fost invitați de către europarlamentarul... într-o declarație, da, europarlamentarul Anna Fotyga.

Ulterior, doamna respectivă, doamna eurodeputat, a ieșit cu o declarație, cu o scrisoare publică, o puteți vedea pe pagina ei, pe blogul ei este publicată această scrisoare în care când ea a aflat care sînt unele din activități, unele din finanțări, probabil și alte activități ilegale sau care stau în spatele fundației, le-a explicat că nu mai vrea să aibă nimic comun cu această organizație și le va recomanda tuturor colegilor să nu mai aibă conexiune și să nu participe la activitățile...

Deci ea a recunoscut public atunci când și-a dat seama despre ce este vorba. Ceea ce am vrut să vedem pe plan național noi n-am constatat. Nimeni nu regretă. Din contra, se isterizează că comisia vrea ceva să învinuiască pe cineva – nimic. Vrem să constatăm unele chestiuni pe care nu le-am elucidat noi în măsura în care trebuiau să fie elucidate.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult.

A doua întrebare sau precizare.

Domnule Dudnic.

Vă rugăm.

Domnul Corneliu Dudnic:

Da, o precizare, domnule Președinte.

Господин депутат, я, как и люди, о которых мы сегодня с вами много говорим, и госпожа Санду, и господин Нэстасе, тоже веду

политическую деятельность, но за всю свою практику я еще ни разу не позволял себе выехать за границу за счет какой-то компании или фонда, не зная, кто эти люди и что они представляют из себя, и что представляет из себя...

Вот за всю свою деятельность у меня таких ситуаций еще ни разу не было. Это первая констатация.

И последний вопрос в этом же ракурсе. Исходя из вашего отчета, вы называли и конкретные фамилии, и тех родственников Платона, которые... также ездили по странам и покрывали свои расходы из этого фонда. То есть из этого следует, что фонд напрямую был заинтересован в том, чтобы финансировать, в том числе и адвокатов господина Платона, и все передвижения, и другую деятельность членов его семьи. Вы говорили о конкретных фамилиях, не будем их сейчас называть здесь.

В ходе расследования, когда вы допрашивали, если можно так сказать, героев этого расследования, что они вам сказали? Знали ли они о том, что деятельность Платона, которая была осуждена (он уже, вы знаете, несет ответственность за свою деятельность), знали ли они о том, что эта деятельность финансируется из этого фонда – именно госпожа Санду и господин Нэстасе?

Спасибо.

Domnul Igor Vremea:

Aș vrea și eu să știu răspunsul la această întrebare. V-am zis, n-am putut conversa la direct cu reprezentanții acestor partide, dar vreau să spun încă o dată că, într-adevăr, organizația, fundațiile acestea, să spunem, ele deviază de la scopul declarat oficial și este în totalitate o companie de lobby, finanțată inclusiv din mijloacele provenite din „Laundromat”, prin scheme dubioase, prin implicarea inclusiv a întreprinderilor, companiilor gestionate de Platon.

Deci s-a finanțat la direct de la aceste Companii „Silk Road” care au finanțat FOD, care, la rândul său, promovează interesele acestui cetățean ceea ce s-a constatat din informațiile care ne-au fost furnizate inclusiv.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Ultima precizare.

Domnule Dudnic.

Vă rugăm.

Domnul Corneliu Dudnic:

Da, ultima precizare, domnule Președinte.

Несмотря на то, что часть этого рапорта носит секретный характер, я все-таки считаю, что должно прийти когда-то время, чтобы люди узнали конкретные имена, фамилии, названия компаний.

Поэтому, может быть, мы найдем легальные механизмы для того, чтобы рассекретить весь ваш отчет, и чтобы граждане Республики Молдова знали своих в лицо... своих героев в лицо и чтобы всем было понятно, что некоторые политические формирования, которые борются за правду и справедливость в нашем государстве, финансируются из украденных у простых людей денег.

Спасибо большое.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

În continuare, domnul Boțan.

Vă rog frumos, dacă e informație confidențială, fiți atenți cum formulați întrebarea.

Vă mulțumesc.

Domnul Roman Boțan:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Domnule Vremea,

La pagina 12, în partea confidențială, este menționat faptul că din banii sustrași din sistemul bancar al Republicii Moldova, inclusiv din acești bani, organizația FOD, de care vorbim, a fost finanțată, iar în următorul alineat se face o afirmație că această organizație a efectuat diferite evenimente, inclusiv a finanțat două partide politice despre care astăzi s-a discutat.

Cînd vorbiți despre această finanțare vă referiți la procurarea билетelor avia...

Domnul Igor Vremea:

Inclusiv la aceasta.

Domnul Roman Boțan:

... sau și la alte activități?

Domnul Igor Vremea:

La aceasta tot.

Domnul Roman Boțan:

La aceasta am înțeles, dar la alte activități? Fiindcă asta e cel mai important?

La alte activități vă referiți? Au fost finanțate alte activități decât procurarea biletelor avia?

Domnul Igor Vreamea:

Inclusiv acele întruniri care au fost, care sînt suportate cheltuieli, da, activitățile FOD la care au participat acești lideri.

Domnul Roman Boțan:

Nu. Activitățile partidelor acestea, nu ale FOD-ului.

Domnul Igor Vreamea:

Corect.

Domnul Roman Boțan:

Se vorbește despre activitățile partidelor.

Domnul Igor Vreamea:

Și asta. Prin participarea liderilor politici. Deci nemijlocit. Noi am vorbit.

Domnul Roman Boțan:

Deci în alineatul... scrie expres „inclusiv pentru finanțarea partidului cutare și partidului cutare.”

Domnul Igor Vreamea:

Aceasta...

Domnul Roman Boțan:

... au fost finanțați...

Domnul Igor Vreamea:

Aceasta este finanțare.

Domnul Roman Boțan:

... direct de către.

Domnul Igor Vreamea:

Este inclusiv finanțare.

Domnul Roman Boțan:

Deci e vorba doar de biletele avia să înțeleg.

Domnul Igor Vreamea:

Și de avia.

Domnul Roman Boțan:

Mersi.

Domnul Andrian Candu:

Domnule Cobzac,

Vă rog frumos.

Poftiți, întrebările dumneavoastră, dar încercați succint și aveți grijă cum formulați întrebările, dacă vreți să vă referiți la informațiile din acele pagini confidențiale.

Vă rog frumos.

Domnul Grigore Cobzac:

Da, au fost două întrebări la acest capitol, colegii mei le-au adresat. Tot la pagina 12, tot la același moment, dar este un aspect pe care aș vrea să-l clarific. Deja a fost pronunțată suma de 2000, așa că eu nu risc cu nimic, 2000 ați pronunțat-o și dumneavoastră.

Uitați-vă, eu am rămas impresionat de investigațiile cum... drumului pe care l-au parcurs banii aceștia ilegali, dar dumneavoastră când ajungeți la suma de 2000 de dolari, dumneavoastră scrieți în felul următor: că au fost direcționați către o companie din Republica Moldova, administrată de persoane afiliate unui partid politic... unui partid politic, fără nume, da.

Ce înseamnă administrată de persoane afiliate? Acești bani au nimerit pe contul partidului? Persoanele acestea, dacă-s afiliate...

Domnul Igor Vreamea:

Persoanele respective se identifică cu partidul, dacă vreți...

Domnul Grigore Cobzac:

Banii au nimerit pe contul partidului sau nu?

Domnul Igor Vreamea:

Uitați-vă, ceea ce-i scris aici: „pe contul companiilor”, da. Nu vreau să dau mai multe detalii... *(Voce nedeslușită din sală.)*

Domnul Andrian Candu:

Companie.

Vă rugăm frumos, microfonul domnului Cobzac porniți-l, vă rog frumos.

Poftiți, precizați.

Domnul Grigore Cobzac:

Întrebare/precizare. Acești bani au nimerit pe contul partidului sau nu, concret, da sau nu?

Domnul Igor Vreamea:

Informația citiți-o exact așa cum este dat acolo. Așa-i.

Domnul Grigore Cobzac:

Da asta-i..

Domnul Igor Vreamea:

Ceea ce-i scris acolo, aceea este, nici mai mult, nici mai puțin.

Acum sînt verificate toate aceste informații.

Domnul Grigore Cobzac:

Păi, colegii mei v-au întreat de 4 ori, de 10 ori, cred că, care sînt conexiunile partidelor politice menționate în raport cu acești bani?

Dumneavoastră ați vorbit: biletele... biletul și... *(Voce nedeslușită din sală.)*

Sergiu,

Dumneavoastră ați vorbit: biletele...

Domnul Igor Vreamea:

Ce vreți dumneavoastră?

Domnul Grigore Cobzac:

... și spuneți: „și mai sînt încă”. Dar în raport se menționează doar un fapt direct... cu care ancorează aceste partide în aceste finanțări. Iată acest alineat. Dar aici dumneavoastră foarte volatil spuneți că este... banii au nimerit la o companie administrată de persoane afiliate unui partid politic.

Domnul Igor Vreamea:

Corect.

Domnul Grigore Cobzac:

A beneficiat partidul de acești bani sau nu a beneficiat partidul de acești bani? Pentru că, în caz contrar, asta iarăși este o minciună.

Domnul Igor Vreamea:

De ce e minciună?

Ce-am zis mai mult decît e scris acolo?

„Persoana este afiliată partidului”, asta s-a scris. *(Voce nedeslușită din sală.)*

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Domnul Igor Vreamea:

Am zis: inclusiv identificată și este membră.

Domnul Andrian Candu:

Este... Bine, trebuia să precizați că este vicepreședinte al partidului cutare, cutare, ca să fie afilierea clară.

Numele persoanei scrie. Deschideți site-ul partidului și vedeți ce funcție ocupă în partid și lucrurile sînt clare.

Haideți să nu dramatizăm.

Precizare, vă rog frumos, domnule Cobzac.

Domnul Grigore Cobzac:

Precizare. Eu, totuși, aș vrea să știu: au nimerit banii pe contul partidului sau nu au nimerit banii pe contul partidului?

Domnul Igor Vreamea:

Dumneavoastră vedeți că acolo-i scris „partid” sau e scris companie”?

Domnul Grigore Cobzac:

E scris partid, e scris partid.

Domnul Igor Vreamea:

Referitor la cine-i partid? (*Voce nedeslușită.*)

Domnul Grigore Cobzac:

Nu pot să dau nume, este din partea confidențială.

Domnul Igor Vreamea:

Referitor la persoană acolo se spune, care, ulterior, a întreprins alte activități.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Și ultima intervenție – doamna Stratan.

Vă rog frumos, poftiți.

Doamna Valentina Stratan:

Mulțumesc, domnule Președinte. (*Rumoare în sală.*)

Stimate domnule...

Domnul Andrian Candu:

Dragi colegi,

Vă rog frumos.

Domnul Igor Vreamea:

Domnule Cobzac,

Nu vorbim numai de finanțare directă.

Dumneavoastră vreți să vedeți pe contul cela, dar și indirectă... interpretați ceea ce înseamnă termenul „finanțare indirectă”.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Doamnă Stratan,

Vă rugăm, poftiți.

Doamna Valentina Stratan:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

Stimate domnule președinte al comisiei,

Sigur că vreau să vă zic că este impresionant acest raport sau este impresionantă munca care ați făcut-o în această investigație. Și, în calitate de deputat, dar și de cetățean, chiar îmi este greu să asimilez și să cred că aceasta a putut să se întâmple la această scară largă.

Totodată, vreau să remarc faptul că, din raportul pe care l-ați prezentat, am constatat că beneficiarii furtului miliardului au fost și unele partide extraparlamentare, lideri preținși ai cărora au ieșit și au strigat: „Unde-i miliardul” luni de zile, ani de zile, de fapt, ca să înțelegem că tocmai ei sînt cei „cu pufușor pe botișor”.

Totodată, vreau să constat că această fundație a folosit această... sau a activat, așa, acoperindu-se cu acest deziderat de apărare a drepturilor omului și acest paravan, n-ai ce spune, a fost și este frumos.

Dar dacă analizăm metodele și schemele cu care au activat aceștia, aceste scheme care sînt bine puse la punct și seamănă a scheme de război hibrid, cei care au făcut imixtiuni ilegale, ingerințe în treburile mai multor țări europene și eu regret că aceste scheme au fost folosite și împotriva securității Republicii Moldova.

Eu vreau să vă întreb pe dumneavoastră, pentru că v-ați ocupat de această investigație și care este părerea: dacă considerați că autoritățile Republicii Moldova au suficiente pîrghii pentru a contracara pe viitor aceste derapaje? Dar vă rog să-mi răspundeți după ce am o adresare retorică către cetățenii Republicii Moldova: dacă nu cred cetățenii că este timpul să ne întoarcem țara înapoi, să ne sculăm din genunchi și să ne tratăm cu demnitate, și să ne gândim că este bine să ne respectăm suveranitatea națională a poporului. *(Gălăgie în sală.)*

Acum vă rog să-mi răspundeți la întrebarea care v-am adresat-o.

Domnul Igor Vrenea:

Eu consider că organele statale au suficiente pîrghii legale pentru a întreprinde măsurile ce țin nemijlocit de atribuțiile acestor instituții.

Dacă dumnealor vor considera, urmare a hotărîrii noastre și a raportului, că au nevoie de careva instrumente suplimentare la nivelul legal, e clar că noi le vom examina și vom întreprinde măsurile ceea ce ține de Forul nostru Legislativ.

Dar, la moment, eu cred că ele își fac treaba, își desfășoară activitatea în conformitate cu legea și au acele competențe, inclusiv de ordin procesual-penal, care le permit să contracareze diverse implicații sau atentate la securitatea statului, astfel că trebuie să le oferim posibilitatea să facă acest lucru...

Domnul Andrian Candu:

Vă rugăm frumos, doamnă Stratan, dacă aveți...

Domnul Igor Vreamea:

... și să nu-i atacăm, prin diferite isterizări, într-un domeniu sau altul.

Doamna Valentina Stratan:

Eu vă mulțumesc.

Dar în completare, pentru că am și dreptul să fac... să adresez a doua întrebare și această întrebare tot reiese din concluziile raportului pe care l-ați prezentat, pentru că distingem, de fapt, că această organizație cu scopuri transnaționale, organizație care a aplicat tactici complexe de intervenție a serviciilor speciale rusești... pe scena politică din Uniunea Europeană. Și... în acest context, dacă puteți să ne spuneți: în care țări ale lumii sau ale Uniunii Europene, puteți să vă limitați, au fost realizate aceste scheme ale „Laundromat”-ului și dacă mai știți, tot din munca care ați făcut-o în această investigație, dacă au existat încercări de corupere a politicianilor și din care țări?

Domnul Igor Vreamea:

Referitor la încercările de corupere a politicianilor, noi nu avem date. Dar din informațiile pe care ni le-au oferit organele de resort, în colaborare cu instituțiile specializate ale altor state, vreau să vă zic că schemele au trecut prin foarte multe țări. V-am dat citire inclusiv companiile unde sînt înregistrate, unde au conturi, respectiv, prin toate aceste țări au loc acele transferuri, acele implicații ilegale, le-aș spune așa, ale banilor și curățarea acestora, astfel că ei ajung într-un final.

Am nominalizat și unele țări în acest sens, inclusiv Republica Moldova, inclusiv spațiul care ne înconjoară, nemijlocita vecinătate, inclusiv din UE și din partea de Est, și prin Rusia, și prin Letonia, și prin Polonia ș.a.m.d. Deci au acționat în diferite țări.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim.

Vă mulțumim frumos.

Dragi colegi,

Se încheie aici sesiunea de întrebări-răspunsuri. (*Gălăgie în sală.*)

Vă mulțumim foarte mult, domnule Vremea, pentru că ați reușit și ați rezistat să stați mai mult de două ore, aproape 3 ore.

Vă mulțumim frumos.

Se încheie aici această parte de... procedurală.

Vă mulțumim frumos, domnule Vremea.

Trecem la luările de cuvânt.

Și prima luare de cuvânt e domnul Apostol.

Vă rugăm frumos, poftiți. (*Rumoare în sală.*)

Dragi colegi,

Doamnă Ciobanu,

Vă rog frumos, dragi colegi, respectați-vă reciproc. Și pe domnul Apostol care vroia să aibă o luare de cuvânt, 7 minute, din partea fracțiunii.

Vă rog, poftiți.

Domnul Ion Apostol:

Mulțumesc mult, domnule Președinte.

Stimați deputați,

Discursul meu va fi unul scurt. După cum cunoașteți, noi n-am participat, n-am delegat în această comisie membrii noștri deputați din partea Partidului Liberal din anumite motive.

La ce vreau să mă expun acum. Despre acest raport se poate vorbi doar în termeni critici, mă rog, dar, totuși, este și un aspect interesant, care se referă la o constatare a implicării serviciilor secrete rusești în schemele de finanțare a partidelor politice din Republica Moldova. Doar că despre acest lucru... ne pare bine că târziu, dar, totuși, unii colegi, chiar și unii foști... nu spun cu răutate, unii foști membri ai Partidului Comunist și-au dat seama de unde vine, într-adevăr, pericolul.

Dar adevărul spus pe jumătate, tot nu este adevăr. Dacă am spus „a”, trebuie să spunem și „b”. Dacă spunem că au fost finanțate anumite partide și le-am numit, nu vreau să le fac reclamă aici, atunci trebuie să spunem și despre finanțarea altor partide. Cum ar fi: din ce surse a fost finanțată campania lui Igor Dodon, și partidul președinte al căruia dumnealui a fost și cum el a devenit Președinte în campania trecută și de unde au luat banii? Și finanțarea altui partid, care acum este în ascensiune, vedeți și sondajele foarte obiective, partidul lui Ilan Șor, nemaivorbind și de acțiunile de mobilizare, de organizare a așa-numitor „Mari Adunări Naționale” organizate de Partidul Democrat, cu aducerea aici în Chișinău a miilor și miilor de oameni. De unde se fac aceste finanțări? De unde ei au bani? Asta

am fi vrut noi să avem această discuție sinceră. Dacă sîntem sinceri, să fim pînă la capăt.

OK, dar asta e altă temă. Pe mine mă miră graba, m-a mirat astăzi graba cu care noi încercăm să discutăm un subiect foarte și foarte important. Și înainte de a veni aici în fața dumneavoastră, mi-a venit și răspunsul. Eu cred că graba anume pentru faptul că noi discutăm anume astăzi și nu ne-am mai luat o perioadă de timp, ca să discutăm acest subiect, este rezoluția Parlamentului European de ieri. Și eu cred că acest raport este o luare de poziție a guvernării dumneavoastră, stimați guvernanți, față de acțiunile, față de criticile Parlamentului European, care vin cu duimul peste capul nostru. Nu e bine, domnilor, ce facem. Fiindcă această rezoluție și raportul care s-a discutat ieri în Parlamentul European, acolo s-a vorbit de foarte mari derapaje de la democrație. Și faptul că în proiectul de hotărîre dumneavoastră, stimată comisie, vorbiți că cineva, o doamnă, nu vreau să-i pomenesc numele, despre care s-a vorbit aici azi, a încercat să manipuleze, să lobeze asistarea... suspendarea de către Uniunea Europeană a macrofinanțării și alte fapte imputate aici, de fapt, este rezultatul guvernării voastre, fiindcă de tot ce se întîmplă în Republica Moldova, cine este responsabil? Cei de la guvernare. Ce ne ascundem? ... Cine ne-a impus pe noi să adoptăm votul mixt? Și am fost preîntîmpinați. Am mers pe asta. Dar nu mai vorbesc de derapajele antidemocratice și de încălcarea drepturilor omului, despre justiție selectivă nici nu mai vorbesc, s-a vorbit la infinit despre acest lucru.

De aceea eu am impresia că cineva astăzi, prin acest raport, prin această încercare de a vota o hotărîre, de fapt, se dorește o sustragere a atenției opiniei publice de la subiectul cel mai principal – de la furtului miliardului și de la adevărații... asta este scopul, adevărații beneficiari ai celor 90% de „oameni onești”, dar toți tac de 10% de oameni neonești. Interesant că 10% poate să fure mai mult decît 90%. Aceasta este, cred că impresia care s-a lăsat, în orice caz, mie.

Dar în orice caz, orice acțiune cît ar părea ea de nobilă, dacă vreți, într-adevăr, să... eu nu intru în esența – e vinovată această fundație, nu este vinovată, probabil că sînt încălcări. Eu cred că aceasta e o încercare, este un început... că îmi aduc aminte de cînd a venit Vladimir Putin la guvernare în Rusia a început imediat cu finanțările ONG-urilor și a partidelor politice și încetul cu încetul a acaparat toată puterea. Astăzi știm în ce stare este democrația în Rusia.

Stimați colegi,

Noi, Partidul Liberal, Frațiunea, am atenționat de nenumărate ori că în Republica Moldova s-a instaurat dictatura, de aceea noi nu vrem să participăm la această clounadă, la această farsă.

Vă mulțumesc de atenție. *(Aplauze.)*

Domnul Andrian Candu:

Au fost menționate câteva partide.

Partidul Socialiștilor,

Dacă vreți să dați replică? Da, foarte scurtă și fără să ațîțați astfel spirite sau să atacați la persoană, vă rog frumos.

Domnule Novac,

Poftiți.

Domnul Grigore Novac:

Domnule Președinte...

Domnul Andrian Candu:

Cu toleranță, vă rog frumos.

Domnul Grigore Novac:

Da, cu toleranță. Iată așa cu toleranță ne uităm la Frațiunea Partidului Liberal și îmi e milă de ei, tolerant.

Domnul Andrian Candu:

Gata, am înțeles.

Mersi mult pentru replică.

Replică la replică nu e permisă. Cer scuze. Partidul Democrat, la fel, poate să dea replică, dar mai degrabă la luările de cuvânt.

În continuare, domnule Țap, vă rog frumos, să înțeleg că dumneavoastră... luare de cuvânt din partea fracțiunii, poftiți. 7 minute.

Cu atenție, să nu vă referiți la informația confidențială, dacă vă veți referi la raport.

Vă mulțumesc.

Domnul Iurie Țap:

Domnule Președinte,

Mulțumesc pentru sfaturi, dar nici nu m-am uitat peste acest raport. Nu voi explica de ce.

Îmi pare rău de atitudinea unor colegi și doar aici o să-l rog pe domnul Președinte poate să-l ajute pe acest coleg de fracțiune.

Stimați colegi, dar și stimați cetățeni,

Este un raport „interesant”, utilizînd ghilimelele de rigoare. Informație multă, interesantă, clasificată și noi am spune: „Organele abilitate să-și facă meseria, să-și facă treaba”. Care, totuși, este interesul? Multă informație – Rusia, finanțări ilicite, Platon, fraudă bancară, a apărut pe parcurs miliardul și multe altele.

Să precizăm despre furtul miliardului și beneficiari. În raport, raportorul a utilizat de mai multe ori această sintagmă, această noțiune și mi-a atras atenția un pic diferită, dar „frauda bancară de pînă la 2014”. Interesantă noțiune. Și atunci mă întreb: deci este frauda bancară de pînă la 2014 și apare problema furtului miliardului. Într-adevăr, este o problemă, există problema, doar că... îl voi cita pe Peter Michalko, Șeful delegației Uniunii Europene, care recent spunea: „Autoritățile statului nu doresc cu adevărat să investigheze cazul”. Și doar voi comenta: la sigur, Șeful delegației europene știe ce spune.

În același context, voi aminti. După ședințele Consiliului de Asociere UE – Republica Moldova, mai 2017, aici la Chișinău, la sfîrșit de an 2016 la Bruxelles, mai 2018 iarăși. Partenerii de dezvoltare foarte insistent vorbeau despre investigarea furtului miliardului și Parlamentul European și în Rezoluția din 5 iulie, în special, această rezoluție pe Acord evidențiază această problemă.

Și stimați colegi din majoritatea parlamentară,

Este, de fapt, foarte simplu și, în special, vreau pentru cetățeni, astăzi majoritatea parlamentară, Partidul Democrat are toate instrumentele în acest sens. Întrebarea este simplă: de ce autoritățile statului nu-și fac meseria?

Eu voi reveni la raportul Procuraturii Generale pentru 2017, care spune tranșant că, judecătoria Chișinău cu sediul Buiucani a recalificat învinuirea lui Ilan Șor. Și, atenție, concluzia Procuraturii Generale: decizie vădit ilegală. Trece un an jumătate nimic nu se întîmplă.

Domnule Procuror General,

Dar și Președintele Curții Supreme de Justiție,

Dar și Președintele și membrii Consiliului Superior al Magistraturii,

Nu vă este oare interesantă această formulare?

Și, apropo, atenție la Rezoluția Parlamentului European privitor la judecarea cazului, cînd Parlamentul European atenționează necesitatea să se ia în considerare toate circumstanțele, toate probele aduse ș.a.m.d. și să fie finalizat.

Apropo, eu foarte des aud de la politicieni că, uite ... și azi a sunat, și asta este un laitmotiv, că se încearcă formarea opiniei Parlamentului European.

Stimați colegi,

Vreau să vă zic, să fiți încrezători, Parlamentul European are instrumente și mecanisme foarte bune, extraordinar de bune și perfect au informația ce se întîmplă în Republica Moldova.

În afară de aceasta, pentru doritori, eu doar voi reitiera, atît documentele aferente Acordului de Asociere și același Memorandum de înțelegere, ele conțin mecanisme, instrumente de raportare foarte clare. Toate ministerele noastre periodic raportează ... Și ministerele, și Banca Națională, și altele raportează pentru aceste consilii de asociere la care m-am referit, situația respectivă. Generalizînd această informație, Parlamentul European își formează poziția.

Respectiv, Comisia europeană, care este Guvernul european, are instrumente foarte bune și specialiști ... De aceea a încerca să vorbim despre faptul că, uite, o anumită fundație poate influența poziția sau forma ... este ridicol.

Stimați colegi,

Eu nu mă voi referi ... Aici am o informație care în comisie a fost trimisă de către „Promo-LEX”, nu mă voi referi, doar voi face trimitere la Strategia națională de integritate și anticorupție, care la capitolul „Comisia Electorală Centrală”, activitatea 8, prevedea revizuirea legislației ce ține de răspunderea proporțională și echitabilă privind încălcarea regulilor de finanțare a partidelor politice.

Întrebarea noastră este ... Și, apropo, trebuia să fie elaborat proiectul în trimestrul IV 2017, în I trimestru 2018 urma să fie aprobat, de ce n-a fost realizată această acțiune, activitate?

Și dacă erau prevăzute aceste modificări și demonstau autoritățile competente că partidele de opoziție au încălcat, să fie trase la răspundere conform acestei legislații. Dar nu a fost făcut ceea ce trebuie. Și voi atenționa, această strategie este unul dintre principalele documente din Acordul de Asociere, care, de fapt, este realizată, conform raportului CNA, ceva mai mult de 33 la sută. Iată unde este răspunsul.

Pentru că, de fapt, denigrarea opoziției, chiar dacă nu vor fi întreprinse acțiuni, nu va fi demonstrat, să fie denigrată opoziția, să fie aruncată acea lingură de dohot pentru alegerile parlamentare. Iar acele partide care inclusiv se află la putere și încalcă, de fapt, nu nimeresc sub incidența acestor legi. Iată care sînt concluziile, spre regret. Duple standarde care, sînt sigur, cetățenii vor fi în stare să le delimiteze.

În acest context, noi condamnăm o atare abordare. Aceasta, de fapt, este, dacă vreți, o încălcare gravă și duce, de fapt, la ...

Domnul Andrian Candu:

Zece secunde.

Vă rog frumos, poftiți, încheiați gîndul.

Domnul Iurie Țap:

... deteriorarea în continuare a standardelor democrației și statului de drept Republica Moldova.

Vă mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

În continuare – domnul Oleg Reidman.

Vă rugăm frumos, poftiți.

Din partea Partidului Comuniștilor.

Șapte minute.

Vă rog frumos.

Domnul Oleg Reidman:

Уважаемые коллеги,

Я думаю, что это займет значительно меньше времени, потому что документ этот, на мой взгляд, вообще не стоит такого большого внимания, поскольку он, на мой взгляд, пустой, и главное, что при создании этой комиссии парламентское большинство нарушило основной принцип разделения властей.

Эти вещи, как нарушение законодательства, требуют исследования в процессуальном, правильном виде со стороны соответствующих органов, которые являются констаторами этих încălcări. А мы действуем по принципу, cine este vinovat din partea ... Este chestiune din partea soacra mare, cine este vinovat? Невестка, pora. Ce noi facem acum? Noi, autorii, comisia? Свои напряжения с Европейским Союзом пытается объяснить одним простым решением, разрубить гордиев узел: «виноват „Open Dialog” и какие-то непатриотические партии, которые куда-то ходят и чего-то там говорят». Это категорически неправильно.

Потому что напряжение, которое возникло с Евросоюзом в исполнении Соглашения об Ассоциации, оно возникло не сегодня, и возникло не с прекращением финансирования, оно возникло раньше, когда это накапливалось для решения о прекращении финансирования и о таких строгих резолюциях. Это первое. Нельзя свои ошибки, причем все, в том числе и будущие, маскировать только тем, что кто-то их вскрыл и кому-то показал.

Я уже не говорю о том, что материал, который использует эта комиссия в процессуальном плане, не очень, как говорится, достоверный. Участие «Промо-Лекс», ну, или журналистское расследование, или повод для создания такой комиссии, как общественное мнение, ну, безусловно, привлечение внимания Парламента к этому делу может иметь смысл, но в каком плане только? В плане совершенствования законодательства о финансировании партий, в плане получения инструментов

законодательных для большей транспарентности и т. д., и тому подобное.

В плане того, чтобы прекратить практику расширенного толкования законодательства, как это делает сегодня Центризбирком, позволяя себе всякие методики вводить и всякие регламенты, которые никак не соответствуют закону для контроля за финансированием партий и т. д., и тому подобное.

Поэтому, уважаемые, мы и не стали участвовать в такой комиссии, поскольку она, на мой взгляд, не соответствует ни целям Парламента, ни закону вообще, ни Конституции в целом. И поэтому навряд ли мы будем участвовать, вернее, не будем точно участвовать в принятии постановления по этому рапорту.

Спасибо.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumim frumos.

Și ultima luare de cuvânt – Sergiu Sîrbu.

Și după care trecem la discuții pe marginea hotărîrii Parlamentului și mai bine-zis la vot cu amendamentul care a fost propus.

Domnul Serghei Sîrbu:

Vă mulțumesc mult, domnule Președinte.

În loc de replică și ca o scurtă introducere, acest raport este cu privire la elucidarea circumstanțelor ce ține de activitatea acestei fundații și de imixtiunea acesteia în treburile interne ale Republicii Moldova.

Și aș vrea o scurtă replică antevorbitorilor mei, care au vorbit despre tot ce doriți în această sală, dar nicidecum despre constatările din raport, în special antevorbitorul din zona verde, acest raport este despre „Open Dialog”, nu este despre „cai verzi pe pereți”.

Stimați colegi,

Dragi concetățeni,

Atunci când am inițiat această anchetă, am presupus că se întâmplă ceva urât în țara Moldovei. Informațiile din spațiul public și investigațiile din țările vecine au ridicat foarte multe îngrijorări referitor la activitatea acestei organizații și imixtiunea acesteia în treburile interne ale unor state, inclusiv în Republica Moldova.

Tot atunci când am prezentat proiectul de hotărîre de la această tribună, am amintit colegilor și întregii țări un pasaj extrem de important din Declarația de independență a Republicii Moldova.

Permiteți-mi să-l reiterez: „Republica Moldova este un stat suveran, independent și democratic, liber să-și hotărască prezentul și viitorul fără

nici un amestec din afară, în conformitate cu năzuințele sfinte ale poporului în spațiul istoric și etnic al devenirii sale naționale.”

Astăzi, audiind raportul Comisiei de anchetă, faptele, constatările bazate nu doar pe informațiile publice, dar și pe investigațiile concrete ale organelor speciale din țară și de peste hotare, vă spun sincer, mă simt de-a dreptul îngrozit de cele aflate.

Sînt sigur, nu doar noi, cei din această sală, sîntem șocați de grozăvenia pusă la cale împotriva statului Republica Moldova – întreaga societate este îngrozită.

Un astfel de atac din extern, fără precedent, la adresa suveranității, independenței și libertății, democrației și securității naționale a Republicii Moldova, nu cred că a mai existat în scurta istorie a țărișoarei noastre.

Nu cred că voi exagera dacă voi afirma că după ziua de azi nimic nu va mai fi la fel. O lecție dură am avut de învățat, foarte neplăcut, dar probabil necesară pentru viitorul democrației Republicii Moldova.

Iată că am ajuns să aflăm despre noile instrumente, de intervențiile de tip „soft power” folosite de serviciile secrete ale unor state în războiul hibrid declanșat împotriva Republicii Moldova. Am aflat astăzi că este la modă ca unele ONG-uri, precum „Open Dialog”, sub paravana unor legende frumoase de luptă pentru drepturile omului, de fapt, lucrează pentru a submina securitatea, ordinea constituțională și imaginea unei țări pe plan internațional. O armă strategică foarte sofisticată, dar se vede că are un impact destul de impunător în luarea unor decizii.

Am aflat cu stupeoare despre finanțarea acestei fundații cu milioane de euro, mijloace financiare provenite din „Laundromatul” rusesc și din banii furati din sistemul bancar al Republicii Moldova.

Sperăm foarte mult că unele coincidențe stranii din aprecierile și concluziile aprobate recent de Forul Legislativ Suprem European nu au vreo legătură directă cu activitatea intensă de lobby a Fundației „Open Dialog” și a fondatoarei acesteia care deja, atenție, a reușit să se laude peste tot că anume ea a putut să oprească finanțarea Republicii Moldova.

Nici nu dorim să credem că așa ceva poate fi posibil.

Regretăm că unii actori politici locali, împreună cu bravi activiști civici sau jurnaliști luați de valul luptei politice interne, s-au lăsat atrași în toată această mizerie, că altfel nu o putem numi, mizerie cu tentă diversionistă, îndreptată împotriva poporului și propriului stat.

Și nu mai contează deja acele comentarii ironice la capitolul costului acelui bilet de avion sau hotel achitat din fraudă bancară, deloc nu mai este hazlie alegoria despre racheta care zboară spre Bruxelles. Sperăm că această rachetă nu se va întoarce și va exploda în curtea vreunui partid de la Chișinău.

Să știți, dragi concetățeni, că nouă deloc nu ne este a rîde atunci cînd se confirmă că politicienii care deja au început a vă cere sprijinul și se luptă pentru a prelua puterea în Republica Moldova au acceptat să fie finanțați din banii murdari spălați din „Laundromatul” rusesc și din banii furați din sistemul bancar al țării noastre.

Sîntem martorii unui cinism ridicat la cote astronomice, au fost sfidate fără nici un scrupul nu doar normele legale cu privire la finanțarea partidelor, ci s-a ajuns chiar și la acțiuni care pot îmbrăca forma componentei de infracțiune de trădare de Patrie.

Au fost terfelite nu doar normele legale, dar și normele morale. Nu ne miră alegațiile și atacurile desperate ale colegilor din opoziție în privința acestui raport cu scopul de a diminua cumva valoarea acestuia sau a merge complet pe alt făgaș. Unii au declarat că nici nu l-au citit. Probabil nici nu au cum să-l citească, cînd li s-a întunecat în fața ochilor de cele văzute și auzite.

Eu nu știu de ce fac colegii din partea dreaptă a mea acest maraton de protecție, da, a acelor partide, nu știu, poate speră că vor trece filtrul de integritate la acele partide, vor fi incluși în listă. Nu știu. Pare-mi-se că acel filtru de integritate nu va fi trecut nici de liderii acelui partid care l-au inițiat.

Dragi colegi,

Adevărul nu poate fi ascuns. Faptele și investigațiile penale vorbesc de la sine, mai ales că deja a căpătat conotații transnaționale. Puteți să nu aveți încredere în organele de drept sau speciale ale Republicii Moldova, dar nu aveți cum să contestați investigațiile și concluziile tuturor organelor speciale care au dezvoltat această schemă monstruoasă.

Sper că o faceți din simplă naivitate politică și inconștient, în caz contrar, apar alte întrebări mult mai serioase privind implicarea și interesul vostru în a ascunde și proteja acest atac fără precedent asupra Republicii Moldova.

În final, avem speranța că autoritățile statului vor continua o examinare cît mai minuțioasă a acestui caz fără precedent, vor depune efort maxim pentru a preveni sfidarea normelor legale și restabilirea ordinii de drept.

Acest caz nu trebuie să fie apanajul doar justiției naționale, acest război sofisticat trebuie oprit cu forțe comune transfrontaliere, inclusiv prin intermediul Curții de Justiție Europene și Curții Penale Internaționale.

Consider că a venit timpul, dragi prieteni, colegi, concetățeni, să ne luăm țara înapoi și să ne decidem singuri viitorul, să dăm suveranitatea națională poporului Republicii Moldova, să ne ridicăm din genunchi și să punem mai presus de toate demnitatea națională.

Și chiar în final mă adresez eroilor sau așa-zișilor prieteni ai Republicii Moldova, care, cu siguranță, acum ne privesc în aceste clipe, și vreau să le adresez o întrebare: sînteți mîndri de voi? Vă place? Sînteți fericiți?

Să fiți sănătoși.

Doamne,

Păzește-ne de așa prieteni, că de dușmani ne ferim noi singuri.

Vă mulțumesc mult. (*Aplauze.*)

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim frumos.

Dragi colegi...

Domnule Țap,

Ce se întîmplă?

Dumneavoastră ați fost menționat sau partidul?

Vă rog frumos, de procedură.

Domnule Țap,

Poftiți.

Domnul Iurie Țap:

Da, domnule Președinte,

Ultimul vorbitor s-a referit, unicul eu am spus că nu am citit acest raport și am spus-o foarte clar.

De aceea am dreptul la replică, domnule Președinte. (*Rumoare în sală.*)

A fost... Domnule Președinte,

Dacă ați ascultat atent, unicul eu am spus acest lucru.

Și în acest context... (*Rumoare în sală.*)

Domnul Andrian Candu:

Domnul Țap.

Domnul Iurie Țap:

... am dreptul la replică.

Domnul Andrian Candu:

Ca să nu existe drept la replică, vă spun că nici eu n-am citit raportul. S-a referit la mine.

Vă mulțumim frumos.

Haideți să nu exagerăm.

Domnule Țap,

Vă rugăm frumos. Avem atît de mult de lucru. Haideți să nu exagerăm.

Nu a fost menționat numele dumneavoastră, nici fracțiunea, nici partidul din care faceți parte și Regulamentul, este clar spus în felul următor.

Dacă noi vom merge cu indirecte interpretări, domnul Sîrbu putea să se refere la atît de mulți din această sală, că a vorbit, a spus la sfîrșit despre prieteni și neprieteni.

Știți cîți sînt probabil aici, în sală?

Vă mulțumim frumos.

Haideți să trecem la următorul.

De procedură, vă rog frumos.

Domnul Țap.

Domnul Iurie Țap:

Voi preciza, domnule Președinte. Regulamentul prevede proceduri parlamentare foarte clare. Toate rapoartele, inclusiv așa un raport voluminos și important, urmează să fie distribuit deputaților din timp, să avem posibilitate să-l analizăm. Eu am ascultat atent raportul...

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumesc frumos.

Domnul Iurie Țap:

... sau vorbitorul, raportorul și rog să luați în considerare, pentru că, de fapt, aceasta ține de responsabilitatea și a dumneavoastră, și sînteți obligați s-o faceți.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumesc frumos.

Domnul Iurie Țap:

Mulțumesc.

Domnul Andrian Candu:

Vreau să vă atrag atenția, potrivit procedurii și uzanțelor Parlamentului, comisiile de anchetă cînd elaborează raportul în cel mai scurt posibil timp se audiază raportul în plenul Parlamentului pentru a evita scurgerile de informații.

La ora 10 și 10 minute raportul a fost distribuit deputaților ca la 11.30 deja să apară în presă o anexă din raport. De aceea vă închipuiți cum ar fi

fost dacă cu câteva zile înainte se dădea raportul în forma în care dumneavoastră ați primit-o?

De aceea haideți să nu exagerăm.

Cine are interes – l-a examinat, l-a studiat, au pus întrebări, s-au implicat, trecem mai departe pe procedură la proiectul de hotărâre. *(Rumoare în sală.)*

Dragi colegi,

Înainte de a supune votului proiectul Hotărârii de Parlament care este înregistrat cu nr. 405 din 16 noiembrie 2018, la care s-a referit și autorul atunci când a fost prezentat raportul, s-a făcut o obiecție destul de bună cu care sînt de acord și voi supune, eventual, votului. Sau dacă este acceptat de plenul Parlamentului, ca atare, domnul Deliu a propus, deoarece, într-adevăr, la articolul 9 din Hotărârea Parlamentului se face referință la acțiuni care pot fi calificate ca infracțiuni.

Luînd în considerare că nu pot fi făcute astfel de formulări din partea Parlamentului în adresa Procuraturii Generale, propunerea este ca acest articol să aibă următorul text și să fie astfel reformulat, și să fie votat în felul următor: „Se recomandă Procuraturii Generale să examineze constatările din prezentul raport în contextul calificării și încadrării juridice a acțiunilor de implicare a FOD în acțiunile care atentează la securitatea națională”. Fără referință la infracțiunile care sînt menționate aici. Și atunci în cazul de față, noi evităm trimiterea directă.

Domnule Deliu,

Vă rog frumos, poftiți.

Domnul Tudor Deliu:

Mulțumesc pentru acceptarea acestui amendament.

Dar mai propun încă un amendament la articolul 5, fiindcă, ca și la articolul 9, Comisiei Electorale Centrale i se sugerează ce trebuie să facă. Citesc: „Se recomandă Comisiei Electorale Centrale, în comun cu alte autorități ale statului, să verifice și să întreprindă măsuri legale necesare pentru sancționarea persoanelor responsabile” și următorul după text. Deci aceasta poate să ducă la gîndul că noi, Parlamentul, sugerăm Comisiei Electorale Centrale să scoată pe cineva din cursă sau altceva.

De aceea eu propun o reformulare și acestui articol: *(voce nedeslușită)* „Se recomandă Comisiei Electorale Centrale, în comun cu alte autorități ale statului, să verifice și să întreprindă măsuri legale necesare... neadmiterii încălcărilor prevederilor legale ce țin de gestiunea financiară a partidelor politice”, fără a specifica... Asta-i atribuțiile lor, ei vor decide să sancționeze, să nu sancționeze.

Domnul Andrian Candu:

Sînt de acord. Am vrut doar să rog comisia să accepte această formulare care pare, la fel, bună.

Comisia, domnule Vreamea, *(Voce nedeslușită.)*

Haideți să acceptăm, fiindcă mi se pare o redacție foarte bună, deoarece nu se face...

Domnul Igor Vreamea:

... la toți colegii și acceptăm.

Domnul Andrian Candu:

... direct trimitere la investigația ilegală și... să nu se considere că noi am constatat... noi am constatat ilegalitatea. Dacă are de examinat comisia, să examineze. Dar noi nu putem constata.

Domnul Igor Vreamea:

Da, sigur.

Domnul Andrian Candu:

Se acceptă...

Domnul Igor Vreamea:

Să nu indicăm că să sancționeze, dar, în general,... examineze fenomenul.

Domnul Andrian Candu:

De acord, de acord.

De acord, domnule Deliu.

Cu aceste reformulări, supun votului. *(Gălăgie în sală.)*

Cine este pentru a adopta proiectul de Hotărîre nr. 405 din 16 noiembrie 2018, vă rog frumos să vă pronunțați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală au susținut adoptarea proiectului de hotărîre.

Dragi colegi,

Este 13.30. O întrebare strict de procedură.

Avem o ordine de zi.

Sînt foarte mulți invitați legați de raportul Curții de Conturi.

De aceea întrebarea este: dacă mergem pe procedură sau ar trebui să oferim o pauză? Mergem pe procedură?

Mai departe. *(Rumoare în sală.)*

Domnule Novac,

Vă rog frumos, poftiți.

Domnul Grigore Novac:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Din numele fracțiunii, solicit o pauză de 30 de minute.

Domnul Andrian Candu:

Cerem scuze tuturor celor care sînteți astăzi în plenul Parlamentului.

Plenul își reia activitatea la ora 14.00.

Și am să rog colegii să începem anume cu punctul 2, legat de raportul Curții de Conturi.

Ca, ulterior, să revenim și la altele.

Vă mulțumesc foarte mult.

PAUZĂ

*

* * *

DUPĂ PAUZĂ

Domnul Vladimir Vitiuc:

Присаживайтесь, уважаемые друзья, будем работать.

Уважаемые коллеги,

Прошу занять ваши рабочие места в зале.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 1 – 17.

– 28.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Sectorul nr. 3? 7.

Sîntem 52. Avem cvorum. Continuăm ședința.

Propun atenției dumneavoastră **proiectul nr. 1945 din 14 septembrie 2018. Asta e raportul anual pentru anul 2017 asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și patrimoniului public.**

Raportor – domnul Veaceslav Untila, președinte al Curții de Conturi. Și pentru audierea raportului, stimați colegi, este necesar de stabilit regulamentul.

Domnule președinte,

Cît doriți? (*Voce din sală.*) 15 minute – domnul președinte, 1 ora – întrebări și răspunsuri, stimați colegi, și apoi luări de cuvânt.

Cine e pentru așa regulament, vă rog votați. Cine e pentru...

Majoritatea.

Mulțumesc.

De procedură, domnule Dudnic, poftim.

Domnul Corneliu Dudnic:

Господин Председатель, спасибо большое.

Вопрос по процедуре. Насколько мне известно, Секретариатом Парламента, вернее, на бюро Парламента было принято решение пригласить всех членов Правительства Республики Молдова для этого отчета.

Мой вопрос: есть ли сегодня на заседании член Правительства – Башкан Гагаузии Ирина Влах, с учетом того, что рапорт, который мы сегодня будем обсуждать, касается в том числе и деятельности Исполнительного комитета за 2017 год?

Еще раз вопрос Секретариату: была ли приглашена член Правительства Башкан Ирина Влах на заседание Парламента?

Спасибо.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Președinte,

Poftim.

Они на ваш вопрос ответят. Сейчас они интересуются. Мы начинаем работать.

Domnule președinte, vă rog.

Domnul Veaceslav Untila – președinte al Curții de Conturi:

Domnilor deputați,

Stimați domnilor deputați,

Stimați colegi,

Domnilor și doamnelor,

Curtea de Conturi este una dintre instituțiile principale ale statului de drept cu un rol unic în ceea ce privește contribuția la îmbunătățirea gestiunii financiare în mod transparent și responsabil.

Rolul și statutul instituției sînt fundamentate printr-un articol distinct din Constituția Republicii Moldova, de Legea Curții de Conturi și desigur de alte acte normative relevante.

În ultima perioadă, mediul de activitate al Curții de Conturi a suferit schimbări profunde, iar cerințele față de managementul public au continuat să crească. În acest sens, instituția pe care o conduc a obținut responsabilități sporite în ceea ce privește controlul managementului public și verificarea resurselor publice.

După prezentarea raportului în cadrul comisiei parlamentare de specialitate, am considerat necesar să venim cu unele explicații. Ce ar trebui să stea la baza relațiilor dintre Curtea de Conturi și Parlament? Instituția supremă de audit și Parlamentul sînt cei mai importanți doi actori pentru tragerea la răspundere a guvernanților în privința utilizării fondurilor publice. De obicei, Parlamentul nu are capacitatea sau expertiza de a verifica utilizarea fondurilor publice de către Guvern. El se bazează pe obiectivul și intenția profesională a Curții de Conturi de a le oferi asigurări și informații despre fiabilitatea rapoartelor financiare și utilizarea resurselor publice.

Cu toate acestea, Parlamentul va utiliza activitatea instituției supreme de audit doar dacă aceasta este interesantă și inteligibilă într-un context politic. Pentru a-și îndeplini rolul în cadrul sistemului de responsabilitate este important deci ca instituția supremă de audit să asigure că activitatea lor este relevantă, adaugă valoare și are impact nu doar analizînd și raportînd ceea ce s-a întîmplat, ci și privind înainte, identificînd domeniile în care se pot face îmbunătățiri și promovînd bunele practici.

În acest mod, auditul sectorului public contribuie la îmbunătățirea standardelor de guvernanță, a gestionării și luării deciziilor și la utilizarea mai eficientă a banilor publici – lucru pe care noi, cei de la Curte, o spun cu lipsă de modestie, am izbutit să o facem.

Despre relevanța și valoarea Curții de Conturi vorbește de la sine și raportul prezentat recent domniilor voastre într-o manieră deosebită.

Onorat Plen,

Raportul anual asupra administrării și întrebuițării resurselor financiare publice și patrimoniului public are drept scop prezentarea într-o formă simplă și accesibilă a principalelor constatări și concluzii aferente misiunilor de audit realizate în perioada octombrie 2017 – septembrie 2018.

În calitate de președinte al Curții de Conturi, voi prezenta reperele de bază care decurg din acest raport, așternînd lumină peste zonele adesea umbrite, fie din incompetență, fie dintr-un raport suspect între obligație, responsabilitate și legalitate. În acest sens, în perioada raportată am avut drept obiectiv principal evaluarea realistă și independentă, în strictă conformitate cu cadrul legal și cu cerințele standardelor internaționale de audit, a corectitudinii și performanței gestionării finanțelor publice și a patrimoniului public. Munca noastră a fost ghidată de obligațiile instituționale privind realizarea misiunilor de audit bazate pe probe

adecvate care au permis formularea unor opinii asupra situațiilor financiare ale entităților publice, precum și evaluarea cauzelor pentru care un program sau un proiect a fost neperformant sau a fost unul de succes.

Rapoartele noastre reprezintă o verigă esențială în lanțul de asigurare a răspunderii manageriale, ele fiind utilizate pentru a garanta faptul că cei responsabili de administrarea resurselor publice conștientizează și își asumă responsabilitatea pentru buna gestiune a acestora.

Doamnelor și domnilor deputați,

Deși nu am operat cu instrumente jurisdicționale și nu am aplicat amenzi, am fost cei care în perioada raportată am separat corectitudinea de incorectitudine, performanța de neperformanță, responsabilitatea de iresponsabilitate. Analizând informațiile furnizate de instituțiile auditate, am căutat nu doar abateri și nereguli care ar fi vizat în mod separat subiecții supuși verificărilor. Mai important a fost sistematizarea acestora și examinarea lor sub aspectul unor posibile erori de sistem care indiscutabil trebuie abordate și soluționate în complex.

În perioada de raportare, centrul de greutate al activității noastre l-a constituit cu precădere auditul financiar, al cărui scop rezidă în sporirea gradului de încredere în rapoartele financiare ale entităților publice.

Totodată, din aria de activitate a Curții nu a lipsit auditul instituțiilor publice alocate în domeniile social-economice cu impact direct asupra cetățeanului. Astfel, portofoliul de audit al Curții de Conturi a cuprins 53 de misiuni, dintre care 37 de misiuni de audit al situațiilor financiare, 12 misiuni de audit al performanței și 4 misiuni de audit al conformității.

În temeiul constatărilor și probelor de audit, Curtea a exprimat 38 de opinii asupra rapoartelor financiare și a formulat 16 concluzii aferente conformității și performanței gestionării fondurilor publice. Din totalul opiniilor exprimate, 6 opinii sînt favorabile, 22 de opinii – cu rezerve, 8 opinii – contrare, iar în două cazuri a fost imposibilitate de exprimare a opiniei de audit.

În aspectul entităților auditate, pornind de la prioritățile stabilite, ne-am concentrat în special pe audierea autorităților publice centrale și a instituțiilor din subordinea acestora, sînt 226. Autoritățile publice locale de nivelul întâi și nivelul al doilea au constituit un număr de 168, întreprinderile de stat și municipale, instituțiile publice, autoritățile publice autonome și alți beneficiari de fonduri publice – 72 de entități.

Redimensionarea ariei de cuprindere a activității de audit cu accentul pe auditurile financiare obligatorii a scos în evidență erori semnificative aferente executării bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, fiind expusă opinie cu rezervă asupra acestora.

Orientarea în perioada de raportare a activităților de audit preponderent spre misiunile de audit financiar oferă o înțelegere profundă a provocărilor cu care se confruntă astăzi entitățile publice privind evidența și raportarea veniturilor, cheltuielilor, patrimoniului public, inclusiv a datoriilor și creanțelor etc. Principalele deficiențe, constatate în acest sens, țin de: dublarea veniturilor și cheltuielilor în cadrul decontărilor reciproce, necontabilizarea bunurilor imobile și terenurilor, contabilizarea incorectă a cotei statului în capitalul entităților fondate, nerecunoașterea și contabilizarea necorespunzătoare a creanțelor și datoriilor.

De asemenea, au fost identificate peste 1 800 de bunuri imobile și peste 2 500 hectare de terenuri pentru care nu au fost înregistrate drepturile de gestiune economică la Oficiul cadastral teritorial etc.

Onorată audiență,

Obiectivele auditurilor financiare, realizate de noi în perioada de raportare, au fost de cele mai multe ori mai ample decât exprimarea unei simple opinii asupra rapoartelor financiare. Astfel, în cadrul misiunilor desfășurate, auditorii au evaluat și deficiențele care au generat neconformitatea cu legile și reglementările, în special, în domenii ce țin de: retribuirea muncii, achizițiile publice, implementarea sistemului de management financiar și control etc. La fel de important și deloc neglijabile pentru auditul public extern sînt carențele aferente gestionării asistenței externe și subvențiilor alocate, dar și imperfecțiunile cadrului de evidență și raportare în sistemul bugetar.

Abordarea tematicilor de interes pentru societate are un efect pozitiv asupra încrederii cetățenilor în organele statului, pe de altă parte, concentrează atenția responsabililor de resurse publice la cît de bine sînt folosite acestea în vederea realizării politicilor de stat. În acest sens, ne-am axat prioritar asupra unor domenii ca: transportul public și utilizarea mijloacelor Fondului rutier, agricultura competitivă și siguranța alimentelor, calitatea aerului și gestionarea Fondului ecologic, susținerea socială a populației, precum și asigurarea altor segmente social-economice.

În contextul auditării domeniilor menționate care sînt sensibile și importante pentru societate, Curtea a reușit să identifice factori care le fac vulnerabile. Astfel, lipsa unei viziuni clare de dezvoltare a managementului defectuos, ce persistă în transportul public, sînt cauzele principale ale contraperformanței și risipei în detrimentul cetățeanului a resurselor financiare publice alocate. Evaluările efectuate de audit au atestat prezența unor rezerve la estimarea resurselor de formare a Fondului rutier și au evidențiat mecanisme nefuncționale de constituire adecvată a acestuia.

La întrebarea: dacă asigură Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, prin controalele efectuate, că toate produsele alimentare

provenite din import sînt sigure și nu prezintă pericol pentru sănătatea consumatorilor? Răspunsul este că nu asigură în deplină măsură.

Referitor la auditul de mediu – calitatea aerului din Republica Moldova, am constatat că aerul atmosferic prezintă un motiv real de îngrijorare pentru calitatea vieții cetățenilor noștri etc.

Doamnelor și domnilor,

Auditul public extern este un element indispensabil în sistemul de bună guvernare, care are drept obiectiv semnalarea promptă a abaterilor și încălcărilor de la standardele acestuia în domeniul evidenței și raportării financiare de la principiile de regularitate, dar și măsurile eficienței, efectuării și ... eficacității și economicității în gestionarea fondurilor publice.

Așadar, persoanele însărcinate cu guvernarea trebuie să-și asume responsabilitatea de a remedia în timp util eficiențele atestate, să le prevină sau cel puțin să facă mai dificilă repetarea unor astfel de situații în viitor. În scopul îmbunătățirii managementului instituțional și diminuării eventualelor riscuri de utilizare neconformă a banilor publici, Curtea a analizat erorile constatate în perioada de raportare și a înaintat 1 211 recomandări, toate fiind acceptate de entitățile auditate.

Onorat Plen,

Și în acest an am activat din convingerea că este mult mai eficient să prevenim apariția riscurilor de fraudă și corupție decât să constatăm fraudă și corupția propriu-zisă. Cu toate acestea, în perioada de raportare, am remis organelor de drept materiale privind 13 misiuni de audit cu suspiciuni de fraudă. Urmare a examinării acestora de către organele abilitate, au fost pornite două cauze penale, emise trei refuzuri în pornirea urmăririi penale, iar opt dosare se află în curs de examinare.

Stimați deputați,

Valoarea activității instituției supreme de audit depinde în modul în care rezultatele muncii acesteia sînt analizate și utilizate în luarea deciziilor. Anume din această perspectivă conlucrarea dintre Curtea de Conturi – Parlament – Guvern și alte părți interesate este importantă și absolut necesară. Performanța pe care o dorim atinsă în efortul nostru comun este: de a asigura o funcționare cît mai bună a instituțiilor statului, de a garanta claritate și ordine în gestionarea finanțelor publice, de a contribui la depășirea problemelor cu care se confruntă astăzi societatea în ansamblu și cetățeanul în special.

Vă mulțumesc pentru atenție.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Mulțumesc, domnule președinte.

Și, stimați colegi, începem sesiunea de întrebări și răspunsuri. Este ora 14.24.

Și, poftim, prima întrebare, domnul Batrîncea.

Domnul Vlad Batrîncea:

Da. Mulțumesc.

Domnule președinte,

Vă salutăm pe dumneavoastră în plenul Parlamentului, pe colegii dumneavoastră din cadrul Curții de Conturi. Noi, fracțiunea noastră, am examinat atent raportul, trebuie să apreciem acel lucru care a fost făcut destul de profesionist, multe cifre și pot să spun că destul de bun a fost și raportul pe anul precedent, prezentat aici, în plenul Parlamentului. Și am apreciat și rezultatele acelui raport, adică miliarde de lei, încălcări financiare sau încălcări ale disciplinei financiare în mai multe instituții publice.

Bineînțeles că pe noi ne interesează valoarea adăugată a acestei analize a celor constatări și rezultatele cu care s-a soldat această analiză și acel raport. Și întrebarea noastră este: cam care au fost consecințele? Câți funcționari publici au fost trași la răspundere? Câte instituții publice au revizuit organizarea sa financiară, tehnico-materială? Care au fost concluziile trase de către conducătorii acelor instituții publice în cadrul cărora dumneavoastră, Curtea de Conturi, ați depistat încălcări financiare? Care a fost finalitatea sau consecutivitatea? Ce s-a produs după?

Mulțumesc.

Domnul Veaceslav Untila:

Da. Vă mulțumesc pentru întrebare.

Eu chiar de la bun început am încercat să vă spun că Curtea de Conturi în principii mari vine cu asigurări și informații Parlamentului. Noi sîntem instrumentul Parlamentului, prin intermediul nostru se evaluează situația financiară cum se cheltuie banii publici în Republica Moldova. Noi nu ducem evidența câți oameni au fost trași la răspundere, scoși din serviciu, numiți sau pedepsiți, vreau să vă spun că noi ducem evidența cum se îndeplinesc recomandările Curții de Conturi.

Fiindcă eu în raport am spus, că noi am venit cu 1 211 recomandări. Noi am încercat să îmbunătățim acest capitol, fiindcă nu mai venim cu recomandări de dragul recomandărilor, ca să avem un număr. Recomandările care se regăsesc în rapoarte și în hotărârile Curții de Conturi neapărat sînt discutate cu entitățile și ele sînt și într-un fel aprobate de entități. Entitatea își asumă posibilitatea de a depăși aceste recomandări.

Și vreau să vă spun că, dacă o să analizez perioada pe care noua componentă a Curții de Conturi, cînd am venit, numărul recomandărilor se

îndeplineau în măsură de 20–22 la sută, astăzi noi am trecut peste 50 la sută din îndeplinirea recomandărilor.

O altă... un alt lucru important pe care-l facem, la părerea noastră, noi nu mai mergem să găsim de dragul găsitului, fiindcă Curtea de Conturi poate să găsească în orice caz neajunsurile care sînt, noi ne străduim pe perioada aflării noastre în misiune să depășim toate acele neajunsuri care împreună cu entitatea le găsim în timpul activității noastre.

Și chiar este pusă în fața auditorilor o misiune că dacă merge peste un an de zile la entitate și găsește aceleași lucruri, înseamnă că el foarte rău a lucrat și n-a putut să-i învețe pe cei pe care i-a auditat cum să se comporte în diferite situații.

De aceea eu cred că dacă o să analizăm lucrurile cum merg, la părerea noastră, lucrurile s-au îmbunătățit de la an la an, dar, oricum, este încă foarte mult de lucrat în domeniu pentru a face ordine în tot sistemul contabil, în tot ce ține de conformitate, în tot ce ține de performanță. Este încă foarte mult de muncit.

Dar, oricum, în ascensiune lucrurile merg mai bine.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Batrîncea,

Poftim, a doua întrebare.

Domnul Vlad Batrîncea:

Da, vă mulțumesc.

Fracțiunea noastră consideră că acest raport ar fi bine să fie o carte de masă, carte de lectură și pentru organele de drept, organele Procuraturii, Ministerul Finanțelor, Guvernul, ca în baza acestui raport să fie trase și concluzii.

Iată, dumneavoastră ați menționat că cam la 50% au fost îndeplinite recomandările Curții de Conturi în raportul precedent. Considerăm că 50% – asta și așa și așa, cum se spune. Și știm foarte bine că dumneavoastră doar raportați Parlamentului și nu aveți atribuții întru sancționarea persoanelor ce poartă răspundere.

Dar întrebarea a doua este... poate colaborați, cooperați, poate au fost solicitate careva informații suplimentare sau materiale primare din partea organelor de drept, Procuraturii, ca să înțelegem sînt totuși precedente atunci cînd pentru asemenea încălcări financiare cineva a fost măcar cercetat, dacă nu condamnat, că totuși miliarde de lei încălcări financiare asta este ceva foarte grav.

Mulțumesc.

Domnul Veaceslav Untila:

Da, eu în raport am menționat că noi am expediat Procuraturii 13 rapoarte în baza misiunilor de audit, au fost pornite deja două cauze penale, 8 materiale se află încă în examinare în cadrul instituțiilor de drept.

Noi colaborăm cu aceste instituții. Noi avem chiar și Consiliul antifraudă în cadrul Curții de Conturi, ne străduim să ajutăm organele de drept cu cunoștințele pe care le au auditorii. De fiecare dată de câte ori am fost invitați, de atâtea ori am participat în calitate de experți atunci când a fost solicitat ajutorul nostru.

Aici ne oprim. Mai departe noi nu cunoaștem ce se întâmplă, este taina anchetei, sînt alte lucruri, activități și în primii ani noi chiar insistam, adică scriam scrisori ce se întâmplă, ce se întâmplă, ce se întâmplă, dar mai târziu am înțeles că este un lucru în plus acesta și nu mai merge pe calea aceasta, așteptăm doar să ne informeze organele de drept atunci când se duce pînă la bun sfîrșit o cauză sau alta.

Dar știți că crimele economice sînt de lungă durată și noi încă nu avem, practic, în 2 ani jumătate un caz care ar fi fost deja finalizată o cauză penală care ar fi trecut prin instanțele de drept și ar fi cineva judecat pe baza materialelor Curții de Conturi. Deocamdată încă nu avem aceste lucruri, dar sînt foarte multe persoane care sînt trase la răspundere și se află în procesul de examinare a dosarelor penale.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Batrîncea,

Poftim, ultima precizare.

Vă rog.

Domnul Vlad Batrîncea:

Da, asta dorim și noi, ca acele rapoarte, concluzii pe care la faceți, acele încălcări pe care le depistați să fie, într-adevăr, o bază pentru organele noastre de drept ca să facem legea și încălcări financiare să fie mai puține, dar pentru asta oricare încălcare trebuie să fie sancționată conform legii.

Vă mulțumim pentru răspunsuri.

Și succese în activitatea dumneavoastră și a colegilor.

Domnul Veaceslav Untila:

Da. Vă mulțumesc și eu.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Господин Дудник, пожалуйста, ваш первый вопрос.

Domnul Corneliu Dudnic:

Да, спасибо, господин Председатель.

Я сначала хотел бы получить ответ от секретариата: была ли приглашена Башкан Влах на заседание Парламента? Есть у вас ответ на мой вопрос?

Так как об этом было принято решение на заседании бюро Парламента, я так понимаю, что были приглашены члены Правительства. Потому что...

Domnul Vladimir Vitiuc:

Судя по правительственной ложе, я там не вижу ни одного члена Правительства. Или их не пригласили, или никто не пришел.

Domnul Corneliu Dudnic:

Значит, пригласили членов Правительства?

Domnul Vladimir Vitiuc:

Я не знаю, что там Секретариат...

Domnul Corneliu Dudnic:

Если не министров, то госсекретарей?

Domnul Vladimir Vitiuc:

Я понял.

Domnul Corneliu Dudnic:

Если не министров, то госсекретарей?

Я сейчас не шучу, я задаю серьезный вопрос... Но, тем не менее, пока...

Domnul Vladimir Vitiuc:

Я тоже не шучу. Я в ложе Правительства не вижу ни одного члена Правительства.

Пожалуйста, ваш вопрос.

Domnul Corneliu Dudnic:

Господин Председатель, мой вопрос.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Секретариат будет бегать пока, искать ответ на первый вопрос.

Domnul Corneliu Dudnic:

Мой вопрос следующий. Значит, первым делом хочу поставить пленум Парламента в известность о том, что на протяжении всего мандата госпожи Влах, начиная с апреля 2015 года, суммарный бюджет Гагаузии составил 2,5 миллиарда лей. То есть это публичные деньги, которые были израсходованы местными властями. То есть исполнительной властью нашей автономии.

Несмотря на то, что местное региональное законодательство предусматривает следующие вещи: Башкан Гагаузии в обязательном порядке раз в год приходит в Народное собрание и отчитывается о результатах проделанной работы, в том числе и по результатам проверки Счетной палаты.

За 4 года своей деятельности Башкан Гагаузии ни разу не исполнила решения Народного собрания и не пришла в Народное собрание рассказать, на что были потрачены те или иные публичные деньги.

Два. Несмотря на то, что местное законодательство предусматривает, что члены Исполнительного комитета имеют обязательство приходить в Народное собрание по одному только требованию ... по аналогии если, как и члены Правительства, если депутаты Народного собрания посчитали нужным увидеть одного или другого начальника исполнительного комитета с отчетом, то они обязаны это делать.

Хочу сказать только один пример.

Не мешайте мне, пожалуйста.

Хочу привести только один пример. Бывший начальник управления строительства господин Панфилов за время своей деятельности в Исполнительном комитете Гагаузии только по статье «Капитальные вложения» израсходовал 250 миллионов лей публичных денег.

Народное собрание Гагаузии три раза приглашало Панфилова прийти в Народное собрание и отчитаться, куда были потрачены публичные деньги, и ни разу член исполнительного комитета этого не сделал. В конце ушел и даже спасибо не сказал гагаузам.

С учетом тех выводов, которые вы сделали в своем отчете уже за 2017 год, я также констатирую целый ряд нарушений, несмотря на то, что ваш аудит был такой поверхностный, и исходя из отчета, который вы сделали. Исходя из приложения к отчету № 13, я проанализировал там цифры и увидел следующие вещи. Только по группе образования недофинансирование за 2017 год составило 27 миллионов лей из общей суммы 402 миллионов, то есть деньги, которые были...

Domnul Vladimir Vitiuc:

Господин Дудник, я извиняюсь. Может, потом выступите с центральной трибуны.

Давайте вопрос сейчас один, второй, а потом более широкое выступление будет в конце рапорта. Ну, как-то мы всего час, но по времени как-то он долго складывается.

Пожалуйста.

Domnul Corneliu Dudnic:

Да, господин Председатель, постараюсь сформулировать свой вопрос коротко.

Так вот, исходя из приложения № 13, которое было приложением к вашему отчету, значит, за 2017 год, по группе «Образование» в исполнительном комитете было недофинансировано 27 миллионов лей из 400 миллионов, которые были в виде трансфертов выделены Гагаузии.

Если говорить о группе «Соцобеспечение», недофинансирование составило из 49 миллионов запланированных денег 7,9 миллионов лей. Это деньги, которые не дошли до малообеспеченных людей в Гагаузии.

Если говорить о группе «Госуслуги», – прошу внимания пленума Парламента, – содержание аппарата управления, значит, в 2015 году бывший исполком Гагаузии, который возглавлял Формузал, планирует 60 миллионов лей, в 2017 году Башкан Влах планирует 123 миллионов лей на содержание аппарата Гагаузии. То есть в два с половиной раза больше.

Что вот это все такое? Как вот это все понимать?

Ответила ли вам главный распорядитель бюджета автономии, как эти цифры можно расценивать, и что ваши действия, какие в результате этой проверки? Потому что я, например, считаю, что все вот эти недофинансирования, о которых я говорю перетекают в свободные остатки, а потом эти деньги расходуются местными властями вот на такие вещи.

Вот это...

Domnul Vladimir Vitiuc:

Господин Дудник.

Domnul Corneliu Dudnic:

Вот это дневник, который...

Domnul Vladimir Vitiuc:

Господин Дудник, ну давайте не будем злоупотреблять, так скажем, нашим уважением к вам. Есть регламент, и мы определили определенную процедуру. Давайте будем следовать ей. Вопрос прозвучал.

Domnule Președinte,

Vă rog.

Domnul Veaceslav Untila:

Da. Eu vă mulțumesc pentru întrebare.

Eu nu vreau să învăț pe nimeni, dar vreau să vă spun la „Поверхностный контроль” este vorba de aceea că Curtea de Conturi nu face ceea ce dorește ea sau cum dorește ea. Sînt standarde naționale și standarde internaționale, începînd de la aceea cum noi acumulăm informația, cum această informație o prelucrăm și cum această informație o expunem în rapoarte.

Sînt standarde și noi nu putem să ieșim din limita acestor standarde. Și în Găgăuzia am făcut exact același lucru, în conformitate cu standardele naționale și internaționale.

Vreau să vă spun că Curtea de Conturi a examinat acest lucru, a fost sedință pe marginea auditului din Găgăuzia, am luat deciziile de angajare, am publicat în Monitorul Oficial această hotărîre. Rămîne ca recomandările noastre să fie examinate. Noi alte pîrghii nu avem.

Noi am pus la dispoziția Parlamentului. Voi sînteți parlamentari. Voi încercați, dacă vreți s-o trageți la răspundere, trageți-o prin mecanismele pe care le aveți voi.

Noi mai multe mecanisme nu avem. Asta este tot ce facem noi. Noi venim cu asigurări și cu informație în fața Parlamentului. Sîntem un instrument de informare a Parlamentului despre starea lucrurilor, cu cheltuirea banilor publici. Gata. Punct.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Пожалуйста, господин Дудник, ваш второй вопрос.

Domnul Corneliu Dudnic:

Да. Господин Председатель,

Как вы сказали, я тоже не собираюсь никому читать здесь лекции, но мы все знаем, что аудиты бывают разного типа и характера: есть аудит финансовый и есть аудит на соответствие.

Вы проводили финансовый аудит в Гагаузии, который не дает столь углубленных данных, о которых я говорю, изучив цифры, которые вы предоставили. Поэтому разные аудиты бывают. Вы предпочли сделать такой аудит, который можно назвать сегодня поверхностным.

И, несмотря на это, я констатирую очень много вещей. Поэтому мое последнее предложение пленуму Парламента: раз так получилось, раз член Правительства не посчитал нужным прийти сюда и отчитаться перед пленумом Парламента, давайте мы порекомендуем хотя бы члену Правительства, Башкану Гагаузии Ирине Федоровне Влах и Народному собранию Гагаузии еще раз обсудить этот отчет, и пускай там будут делаться соответствующие выводы.

Спасибо.

Domnul Veaceslav Untila:

Am și eu o rugămintă la dumneavoastră. În cadrul Găgăuziei există Curtea de Conturi. Nu poate să fie două Curți de Conturi în Republica Moldova.

În Republica Moldova poate să fie doar o singură Curte de Conturi și o Curte Constituțională și alte instituții în stat. De aceea eu n-am nimic împotriva ca să fie un organ de control în Găgăuzia. El trebuie să se numească altfel, dacă vreți: audit, control intern, cum vreți, control de stat, „народный контроль”, dar el nu poate să fie Curte de Conturi. Și noi am intervenit în momentul auditului, dar, deocamdată, eu cred că nu am fost auziți.

Curtea de Conturi a Republicii Moldova poate să vină cu propuneri ca să-și facă filiale în teritoriu. Propuneri de la Găgăuzia n-au fost ca noi să deschidem filiala Curții de Conturi acolo. De aceea vă rog să ne ajutați și dumneavoastră, în calitate de deputat.

Mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Господин Дудник,

Секретариат представил ответ на ваш вопрос.

В ложе Правительства присутствуют по вопросу рапорта Curții de Conturi за 2017 год все представители Правительства, то бишь госсекретари и другие лица, которые были приглашены председателем Комиссии по бюджету и финансам. Все те приглашенные, которые были заявлены комиссией, присутствуют в ложе Правительства.

Domnule Președinte,

Mulțumesc.

Următorul – domnul Bejan.

Poftim, prima întrebare.

Domnul Valerian Bejan:

Mulțumesc, domnule Președinte al ședinței.

Stimate Președinte al Curții de Conturi Veaceslav Untila,

Dumneavoastră în raport de mai multe ori folosiți expresia „opinie cu rezerve”, conform standardelor pe care le aveți dumneavoastră și le utilizați.

Spuneți, vă rog, dacă puteți, câteva criterii privind această opinie cu rezerve, așa ca să fie pe înțelesul tuturor și al oamenilor de rînd.

Mulțumesc.

Domnul Veaceslav Untila:

Da. Vă mulțumesc.

Opinie cu rezerve – atunci când noi nu putem să ne expunem pe toate pozițiile care au fost audiate care-i situația, avem rezerve.

De pildă, noi am examinat unele ministere. Cunoașteți că, în baza Legii noi nr. 260, noi sîntem obligați în fiecare an să venim cu un audit financiar la instituțiile statului, la cele 9 ministere. Și atunci când am controlat, când am venit cu audit la Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și am lucrat la capitolul „Pensii”, de pildă. Vă aduc un exemplu: noi am dat „opinie cu rezerve” doar dintr-un singur motiv că toate dosarele militarilor din organele de drept care au fost prezentate n-au fost duse pînă la bun sfîrșit, din motiv că ele sînt foarte multe și noi n-am putut să luăm o opinie fără rezerve, din motiv că noi n-am putut să dăm apreciere ce se întîmplă în dosarele militarilor. Țsta este un exemplu.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Bejan,

Poftim, a doua întrebare sau precizare.

Domnul Valerian Bejan:

Deci o precizare la prima. De aici și concluzia că dumneavoastră nu de fiecare dată aveți acces la... pe deplin la tot ceea ce aveți necesar pentru a face o opinie fără rezerve.

Și a doua întrebare. În majoritatea...

Da.

Domnul Veaceslav Untila:

Eu cred că dumneavoastră n-ați avut misiuni de audit undeva să vedeți cum se întîmplă că nu avem acces. Avem acces la tot ce este necesar, absolut la tot ce este necesar, chiar și dacă este vorba și de secretul de stat.

Domnul Valerian Bejan:

A doua întrebare. La majoritatea ministerelor, la dumneavoastră este „opinia cu rezerve”. Deci de aici și tragem concluzia că, în general, actul guvernării este unul cu rezerve.

Mulțumesc.

Domnul Veaceslav Untila:

Da. Vă mulțumesc și eu.

Eu n-aș vrea să intru în dezbateri politice, fiindcă am dat jurămîntul aici că n-o să fac politică din momentul când o să fiu la Curtea de Conturi.

Dar vreau doar să vă spun un singur lucru: a fost reforma APC (Administrația Publică Centrală). Să luăm un singur minister care... s-au

unit 3 ministere într-un singur minister. Și noi mergem la ei să-i audităm, dar ei au toți 3 diferite contabilități și au unit aceste contabilități, dar au diferite situații... spații informaționale și nu pot să întregescă... unul întreg. Noi nu putem să dăm „opinie fără rezerve”, dăm „opinie cu rezerve”... le-am dat recomandări că în timp de 8 luni de zile, un an de zile sistemul lor informațional să-l aducă... să-l ajusteze în așa mod ca să fie unul întreg, să nu fie 3 rapoarte financiare, dar să fie un singur raport pe un minister.

Adică noi punem în prim plan reforma APC-ului care a fost și încă nu sînt gata ministerele pentru a avea o regularitate în tot ce ține de contabilitate, regulile de joc, conformitate etc., etc. De aceea noi am făcut foarte mult ce am putut ca să le ajutăm să depășească niște lucruri și prin recomandările cu care am venit noi. Eu sper ca la anul viitor, cînd o să mergem la aceste instituții, lucrurile o să fie mai bune și, posibil, cineva dintre ei o să aibă și o „opinie fără rezerve” după misiunea de audit.

Mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Lipskii,

Poftim, prima întrebare.

Domnul Oleg Lipskii:

Da. Mulțumesc.

A ajuns rîndul și la mine.

Domnule Președinte,

Noi cunoaștem că situația la Calea Ferată din Moldova este una destul de dramatică: e problema cu salariile, nu se plătesc de 3 luni, deci situația asta nu se schimbă de ani de-a rîndul.

Și dumneavoastră aici ați specificat, eu o să citesc: „Ineficiența acțiunilor managementului nu a menținut și a asigurat integritatea activelor corporative și a condiționat neevaluarea a 42 de mii 339 de bunuri în valoare de 2 miliarde lei”.

Întrebarea mea: spuneți-mi, vă rog, această neevaluare la ce pierdere a adus Căii Ferate, care-i consecința acestei neevaluări?

Domnul Veaceslav Untila:

Da. Nu vă supărați, eu am venit cu echipa mea. Eu o să dau posibilitatea și membrilor echipei să răspundă la unele întrebări.

Domnul Oleg Lipskii:

Da, da. Mulțumesc.

Da, da, înțeleg.

Domnul Veaceslav Untila:

Mai ales că ține de niște lucruri speciale.

Doamna Tamara Andrușca, dacă este posibil, primul... al doilea...

Domnul Vladimir Vitiuc:

Tehnicienii,

Vă rog, rîndul al doilea, da, da, poftim, doamnă Tamara.

Domnul Veaceslav Untila:

... rîndul al doilea, este, da. Microfonul e inclus.

Doamna Tamara Andrușca – *vicepreședinte al Curții de Conturi:*

Bună ziua, stimați deputați.

Deci dacă vorbim despre gestionarea patrimoniului de către Întreprinderea de Stat „Calea Ferată” și, în special, despre constatarea menționată în raportul de audit despre neevaluarea bunurilor utilizate de către Calea Ferată, dacă să răspund direct la întrebarea pusă de stimatul deputat, pot să răspund în felul următor: că, la momentul actual, Calea Ferată nu a avut prejudiciu oarecare. Însă, neevaluînd aceste mijloace fixe, ele pot fi utilizate în alte scopuri, la fel, valoarea patrimoniului acestei întreprinderi este diminuată și credibilitatea patrimoniului gestionat de această întreprindere este sub semnul întrebării.

Și deci în acest caz, tariful aplicat de Calea Ferată este diminuat, fiindcă nu participă valoarea mijloacelor fixe reevaluate. Iată este un impact. Nu este vorba despre impact privind fraudă sau corupția.

Mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Lipskii,

Poftim.

Domnul Oleg Lipskii:

Precizare. Totuși, aici nu-i clar scris: este vorba de neevaluare și nereevaluare.

Doamna Tamara Andrușca:

Deci... Se poate?

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Lipskii,

Poftim.

Doamna Tamara Andrușca:

Deci reevaluare.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Одну секунду.

Domnule Lipskii,

Пофтим.

Вы не трогайте микрофон.

Domnul Oleg Lipskii:

Precizarea. Lasă... să nu deconecteze microfonul, doar am două întrebări.

Deci întrebarea următoare. Aceste mijloace fixe nu participă în proces la moment, dacă nu-s evaluate, așa înțelegem noi?

Doamna Tamara Andrușca:

Vorbim despre două aspecte diferite: reevaluarea înseamnă că mijloacele fixe care au o valoare mai mică decât piața și în cazul de față tariful sau amortizarea este diminuată. Și al doilea – evaluarea. Întreprinderea de stat are mijloace fixe a căror valoare este „zero” și sînt utilizate în continuare. În acest caz, are impact la fel asupra tarifului că nu participă și nu recuperează banii, această întreprindere nu este asigurată cu resurse financiare din tarife. Deci reevaluarea se are în vedere la mijloace fixe mai mic decât valoarea de piață, iar evaluarea – mijloacele fixe care deja s-au amortizat, însă ele participă în procesul de producție, sînt utilizate în continuare, însă nu este evaluată și calculată amortizarea.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Пофтим, domnule Lipskii, a doua întrebare.

Domnul Oleg Lipskii:

Mulțumesc pentru răspuns la prima întrebare.

A doua întrebare. Noi aici vedem o fotografie plasată pe un fundal negru cu un drum foarte rău, zdrobit. Deci ce ar însemna asta? Asta e perspectiva sau asta, totuși, e trecutul? Dar dacă noi citim ce e scris aici că: „Contribuabilii vor continua să achite accize și taxe rutiere fără a beneficia de drumuri calitative”. Cum să înțelegem care e, totuși, perspectiva drumurilor din Moldova? Ele se dezvoltă, degradează? Ce se întîmplă la moment?

Domnul Veaceslav Untila:

Nu vă supărați, domnule Lipskii, este o întrebare politică. Dacă se poate, eu am să o trec cu vederea, nu?

Domnul Oleg Lipskii:

Eu doar citesc de aici. Eu nu am inventat nimic.

Domnul Veaceslav Untila:

Eu am vorbit... despre formarea Fondului rutier, despre aceea cum se cheltuie banii publici. Am atras atenția că banii publici se cheltuie prost în ceea ce ține de starea drumurilor în Republica Moldova, fiindcă este insuficiență de bani. De aceea eu mai mult decât atât nu pot să vă spun dumneavoastră.

Domnul Oleg Lipskii:

Totuși, tendința care este? Fiindcă asta nu este politic nimic. Tendința...

Domnul Veaceslav Untila:

Tendința este următoarea: cu cât mai mulți bani o să fie în Fondul rutier și cu cât mai mari posibilități o să avem să construim, cu atât mai bune o să fie drumurile în Republica Moldova.

Domnul Oleg Lipskii:

Dar din 80% accize numai au ajuns mai puțin de jumătate deja.

Domnul Veaceslav Untila:

Este aici domnul secretar de stat de la Ministerul Economiei, cred că, da? Și el o să poată să vă răspundă la întrebarea aceasta. Mai mult nu vă spun nimic.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Lipskii,

Asta e a cincea întrebare.

Domnul Oleg Lipskii:

Asta nu e întrebare, era doar o precizare.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Asta e discuție.

Domnul Oleg Lipskii:

Mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Doamnă Buliga,

Poftim, prima întrebare.

Doamna Valentina Buliga:

Mulțumesc mult, domnule Președinte.

Domnule Untila,

În primul rînd, vreau să apreciez, de fapt, reieșind din experiența pe care am avut-o să fiu și raportor, și audiată, și lămuriri să fac Curții de Conturi, de calitatea rapoartelor și auditorilor pe care le executați.

Totodată, am două întrebări. Prima întrebare este legată de publicarea în presă a anumitor comentarii de către angajații Curții de Conturi referitor la rapoartele din unele instituții din domeniul social și sănătate. Să-mi spuneți, vă rog, care este standardul Curții de Conturi sau articolul din Regulamentul Curții de Conturi în baza căruia aceste articole sînt publicate. Pentru că, mi se pare mie, nu este limita, pînă unde are dreptul autorul la interpretare, emoții, mi se pare că lucrul acesta nu ar trebui să se întîmple. Eu personal am citit vreo 5 articole. Și dacă aș fi, pur și simplu, om care nu înțelege, ar trebui să plîng în fiecare zi citind aceste articole. Situația din unele instituții, pe care le cunosc personal, nu este chiar așa cum se scrie în aceste articole. Sînt abateri, sînt anumite lucruri scoase în evidență, de aceea aș vrea să îmi spuneți chestia asta, dar pe viitor trebuie de revăzut, mi se pare că.

Raportul Curții de Conturi este o constatare în baza unor standarde de executare a legilor într-un domeniu sau altul și loc de interpretări și de emoții acolo nu trebuie să fie. Dacă nu am dreptate, mă contraziceți.

Și a doua întrebare, la fel, în comisie am audiat Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale în domeniul sănătății. Ulterior, am transmis Guvernului, Guvernul ne informează pe noi, vă informează pe dumneavoastră. Care în viziunea dumneavoastră ar trebui să fie mecanismul îmbunătățit, ca pînă la urmă să avem un sistem în care să ne fie foarte clar: am avut, am constatat, am corectat, am sancționat, am judecat, ca să se vadă transparent efectul, impactul acestei munci titanice pe care o fac experții Curții de Conturi?

Domnul Veaceslav Untila:

Da, eu vă mulțumesc.

Sincer, la prima întrebare, am rămas și eu mirat că ați spus-o. Este vorba de două interviuri pe care eu le-am acordat la presă în timp de doi ani și jumătate. Eu sînt foarte atent și descurcăreț în ceea ce vorbesc. Eu nu cred că am creat niște lucruri. Altcineva de la Curte nu vorbește, noi avem purtător de cuvînt și avem relații cu mass-media, și avem strategia noastră de dezvoltare a comunicării. De aceea eu la prima întrebare rămîn mirat și în discuțiile dumneavoastră o să înțeleg despre ce este vorba. Sincer, nu am înțeles-o, nu vreau să insist.

Eu analizez presa, citesc presa. Din păcate, nu mai vorbesc și nu mai scriu articole. Eram foarte activ într-o perioadă, cînd lucram în Parlament, acum acest lucru nu îl fac.

Dar a doua întrebare, iarăși, reieșind din toate standardele pe care le avem noi, este foarte clar, începînd de la cum se prezintă auditorul sau șeful misiunii în entitate, cum el încearcă să planifice activitatea, cum mai departe colectează tot necesarul care-l are, cum îl pune pe policioare, cum pregătește raportul – sînt lucruri care sînt scrise în standarde. El ia standardul și în baza standardului face acest lucru.

În afară de asta, la Curte noi avem o entitate care se ocupă de calitatea auditului. După ce raportul este într-un fel încheiat, el trece cîțiva supervizori care se uită cum lucrurile sînt așezate. Și acolo cînd sînt încălcate standardele internaționale, noi ne străduim să le aducem în ordine. Plus la aceasta, după supervizori, noi foarte bine lucrăm, noi sîntem membri EUROSAI și INTOSAI, sînt două organizații internaționale și europene care țin de activitatea Curților de Conturi. Ba mai mult, în EUROSAI noi sîntem și membrii conducerii, unde sînt 8 țări, una dintre ele este și Republica Moldova și grație relațiilor noastre cu aceste organisme, noi avem permanent la Curtea de Conturi, doi, trei, patru experți internaționali care ne ajută foarte mult, mai ales în ceea ce ține de auditul financiar și auditul de performanță, unde noi mai greu ne descurcam. Acum, grație acestor specialiști, noi ne descurcăm mai bine.

De aceea aici avem niște reguli foarte clare de joc și ne străduim ca ele să nu fie încălcate. În moment cînd sînt încălcate, cel puțin, noi atragem atenția ca să nu fie repetate în a doua, a treia misiune a auditorilor.

Eu iarăși cu lipsă de modestie, vreau să vă spun că noi avem foarte buni auditori la Curtea de Conturi. Dacă un auditor de la Curtea de Conturi vrea să plece, pe scări deja îl așteaptă, credeți-ne. 4 luni din cele 12, noi pe auditori îi învățăm. Ba mai mult, noi am încercat să facem un lucru care și unele state europene nu au riscat să-l facă: noi o să certificăm auditorii noștri la anul viitor. Noi deja am început procesul de pregătire, un an de zile noi îi învățăm, după asta o să-i certificăm și o să fie două feluri de auditori: auditori seniori și asistenți de auditori. Cei care nu o să susțină examenele, o perioadă o să lucreze asistenți.

Adică, noi ridicăm nivelul și eu cred că Curtea de Conturi, deja, este pe o treaptă calitativ nouă, a ajuns și de aceea... acestea sînt regulile noastre și noi le facem exact cum sînt cerințele. Nu gîndim nimic și noi nu gîndim nimic nici cînd ne ducem la cineva, adică dacă se pune întrebarea: „Dar de ce ați venit la noi?” Noi avem un program de dezvoltare strategică pe 3 ani de zile și acolo e scris foarte clar, cînd, la cine și cum ne ducem. Nu facem nimic din capul nostru. Încercăm să coordonăm cu comisiile parlamentare să lucrăm. Parcă am făcut față.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Doamnă Buliga,

Aveți precizări?

Doamna Valentina Buliga:

... ați reconfirmat ceea ce am spus eu la început: calitatea auditului, calitatea rapoartelor și comunicarea este una net superioară, pentru ce și vă felicit și vă doresc succes în continuare.

Referitor la prima întrebare, vreau să vă spun că nu sînt articolele dumneavoastră. Pe ale dumneavoastră le citesc de fiecare dată și vreau să vă mulțumesc pentru profunzimea relatărilor pe care le faceți.

Domnul Veaceslav Untila:

Vă mulțumesc mult, doamnă deputat.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Cuciuc,

Poftim, prima întrebare.

Domnul Oleg Cuciuc:

Vă mulțumesc, domnule Președinte al ședinței.

Domnule președinte,

Ați început discursul cu o concretizare că Curtea de Conturi este unica autoritate a statului ș.a.m.d. după text. Cred că de zeci de ori s-a spus de așa-numitele standarde europene internaționale, ca la pagina 14, chiar la începutul raportului, unde vorbim despre raportul Guvernului, avem niște informații despre limitarea accesului auditului la capitolul „Venituri” de aproape un miliard de lei și încă ce-i mai grav la capitolul „Cheltuieli” de 1,1 miliarde de lei și altele – 2,3 miliarde de lei.

Spuneți-ne, vă rog, consultanții, cu care lucrați dumneavoastră, relatează că mai sînt așa exemple din țările europene dezvoltate unde Guvernul nu poate să justifice veniturile și cheltuielile? Și, cum scrieți dumneavoastră, vă limitează în atribuțiile directe ale dumneavoastră de serviciu.

Mulțumesc.

Domnul Veaceslav Untila:

Cine?

Doamnă Tamara Andrușca, vicepreședintele Curții de Conturi,

Vă rog să vă implicați.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Da, poftim.

Doamna Tamara Andrușca:

Mulțumim pentru întrebare.

Evident că pentru onorata asistență este bine să lămurim ce înseamnă în limbaj de standarde internaționale limitarea auditului. Deci limitarea auditului se denotă prin aceea că probele care au fost obținute nu sînt adecvate și ele nu asigură concluzia. Iar nota oferită, rezervă contrară, iată aceea spune despre acele probleme sau deficiențe care există.

Să luăm un exemplu. Remunerarea muncii în instituția planificată conform legilor... știm foarte bine care stau la bază – criteriile. Apoi, entitatea și-a planificat conform acestor legi, achită premii, avînd la bază indicatori de performanță. Cînd misiunea de audit își colectează probele, prezintă doar Regulamentul, bugetul, tabelul de pontaj. Iată aceste probe nu sînt suficiente și adecvate ce confirmă cuantificarea și pot fi palpați acei indicatori de performanță care sînt prezenți și sînt adecvați pentru a achita acele premii. Iată în cazul de față echipa de audit vine cu limitarea în obținerea acestor probe adecvate.

Asta nu înseamnă că nu le prezintă sau nu permit accesul la auditor, probleme sînt, însă ele nu sînt adecvate, ele nu răspund cerințelor totale, fiindcă sînt criterii, deci orice n-ar fi, sau să vorbim despre achiziții publice etc. Eu v-am dat un exemplu și v-am lămurit.

Domnul Veaceslav Untila:

Eu vreau să adaug puțin ce înseamnă limitarea în cadrul, iarăși, sistemului pensionar din Republica Moldova. Noi am ajuns la entitate, am cerut toate datele care sînt necesare și la un moment dat ni se pun 10 mii de dosare ale pensionarilor și ni se spune: poftim. Ele nu sînt prelucrate. Noi sîntem limitați în a lua decizii și a vedea care-i situația. Noi nu avem capacitatea să prelucrăm 10 mii de dosare, ele trebuiau prelucrate mai înainte și nouă trebuiau să ne dea două-trei pagini doar ce este în aceste dosare. Asta este un fel de limitare.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Cuciuc,
Poftim, a doua întrebare.

Domnul Oleg Cuciuc:

O concretizare numai. Deci dacă așa de bine își face datoria Guvernul, putem să așteptăm lucru mai calitativ de la alte entități inferioare?

Și dacă, cum spuneți dumneavoastră, este o componentă coruptibilă că am putea ascunde prin diferite... iată, neprezentarea informației, o informație veridică pe care o așteptați dumneavoastră și o așteaptă și deputații ca s-o ducă în public, de aceea noi, nu știu, cum să dăm cifrele acestea? Totuși, să spunem ... dumneavoastră ați spus de cheltuieli, dar venitul de un miliard care aproape 980 de milioane spuneți că-s alte entități, fără să le dați denumirea. Care sînt ele? Vă rog.

Domnul Veaceslav Untila:

Chestia e într-aceea că în afară de Curtea de Conturi sînt organe abilitate cu drepturi de a atrage la răspundere penală și ei își fac datoria. Adică, atunci cînd apar aceste lucruri, cînd noi le depistăm, noi le trimitem către organele de drept și organele de drept pornesc o cauză penală, nu pornesc cauză penală, refuză în baza articolului 274 din Codul de procedură penală. Chestiile noastre sînt de a le depista și de a informa, nu mai mult, pînă aici, aici noi ne oprim.

Noi expediem materiale, sesizăm organele de drept, dar ceea ce spuneți dumneavoastră mai degrabă este o activitate a Inspecției Financiare de la Ministerul Finanțelor, care sînt experți în domeniu și anume ei sînt cei care pregătesc aceste materiale pentru organele de drept.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Cuciuc,

Poftim.

Domnul Oleg Cuciuc:

Da, a doua întrebare.

Mulțumesc.

Noi atestăm că și raportul acesta prezentat pentru 2017 este nu mai puțin critic decît raportul din anul trecut, care a făcut revoluție în societate cu cifrele pe care le-ați expus și înțelegem că unele cifre le-ați mușamalizat, le-ați ascuns, ca, mă rog, să nu fie așa de critice. Totuși, vorbim despre o altă componentă, fiind membru al Comisiei agricultură și industrie alimentară, despre subvenții. Puteți să-mi spuneți cifra despre cheltuielile de subvenționare din Fondul de plăți și intervenții care n-au mers la destinație directă, aici scrieți despre procurări, ce sumă este?

Și dacă eu înțeleg corect, timp de doi ani de zile directorul, am fi dorit să-l vedem astăzi aici, a fost promovat într-o funcție mai înaltă în stat ca ministru al agriculturii, vorbim de unul și același om care a fost director executiv la acest fond?

Mulțumesc.

Domnul Veaceslav Untila:

Da, vă mulțumesc și eu.

În privința mușamalizării, vă aparține chestia asta dumneavoastră, eu nu mi-am asumat niște angajamente să mușamalizez ceva. Și este ușor să arunci ceva în fața cuiva, chiar dacă acela a muncit foarte mult pentru a vă prezenta un raport care n-a văzut Parlamentul niciodată așa rapoarte. Și dacă după asta dumneavoastră vorbiți de mușamalizări, că-s lucruri foarte concrete și e scris foarte clar pentru toată lumea. Dacă nu le-ați găsit în

raportul pe care l-am prezentat noi, credeți-mă, eu mai mult nu pot să adaug nimic la ceea ce dumneavoastră ați întrebat.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Boțan,
Poftim, prima întrebare.

Domnul Roman Boțan:

Mulțumesc.

Ceea ce ține de responsabilitatea Guvernului în implementarea recomandărilor Curții de Conturi, constatăm din raport că rămân implementate din recomandările din 2017, din Hotărîrea din 2017, pe care a adoptat-o Parlamentul, în jur de 24,5% din recomandările Curții de Conturi. Respectiv, acesta este indicatorul pe care Guvernul nu înțelege să-l execute din recomandările pe care le-a efectuat Curtea de Conturi.

Totuși, întrebarea mea ține de autoritățile publice locale. În Republica Moldova există o primărie în care acolo se întâmplă așa-numite miracole, există și alte primării și, totuși, nu se reușește de a realiza atâtea lucruri cum se reușește a realiza în primăria din orașul Orhei, de unde sînt și eu originar.

Vreau să întreb: dacă utilizarea resurselor publice, finanțelor publice este una corectă în această autoritate publică în raport cu alte autorități, care, bineînțeles, la fel au autorități alese conform legislației în vigoare? Care este situația la acest capitol? Și dacă, într-adevăr, alți primari sînt mai puțini capabili ca acel care este acolo, în limita bugetelor de care dispun autoritățile în cauză?

Domnul Veaceslav Untila:

Da. Vă mulțumesc, domnule deputat, pentru această întrebare.

În baza Constituției, membrii Curții de Conturi sînt pe domenii ... partajează domeniile. De aceea, domnul Petru Rotaru este cel care răspunde de domeniul administrației publice locale.

Domnule Rotaru,

Vă rog.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Poftim, domnule Petru.

Domnul Petru Rotaru – membru al Curții de Conturi:

Bună ziua, stimați deputați.

Mulțumesc mult pentru întrebare.

De fapt, pentru anul 2018 este inclus raportul pentru a fi auditat municipiul Orhei și, respectiv, va fi un raport de audit financiar pe acest subiect. Atunci o să avem constatările și raportul propriu-zis.

Domnul Veaceslav Untila:

Oleacă de răbdare. Sîntem acolo.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Boțan,

Poftim, a doua întrebare sau precizare.

Domnul Boțan.

Domnul Roman Boțan:

Da. Vă mulțumesc.

A doua întrebare ține de activitatea Curții de Conturi. Vreau să vă reamintesc, stimați colegi, că prin Legea nr. 172/2018, care a fost adoptată la sfîrșitul sesiunii trecute, mi se pare chiar în ultima ședință, au fost aduse mai multe modificări, inclusiv Legii cu privire la Curtea de Conturi, Curtea Constituțională, Comisia Electorală Centrală – instituții-cheie pentru un stat democratic, care, în opinia noastră, prin această lege s-a știrbit grav din independența acestor instituții, deoarece s-a modificat felul în care sînt finanțate.

S-au făcut acum o serie de luări de cuvînt și s-au menționat standardele internaționale. Standardele internaționale, la care vă referiți inclusiv dumneavoastră, presupun că Curtea de Conturi sau instituția supremă de audit într-un stat trebuie să dispună de independență organizațională, funcțională, operațională, financiară. Acestea sînt standardele.

Prin urmare, în rezultatul modificărilor în cauză, modalitatea de bugetare a Curții de Conturi a fost schimbată și această independență a fost știrbită, la fel cum a fost știrbită independența Curții Constituționale, Comisiei Electorale Centrale pe aspectul bugetării.

Vreau să vă întreb dacă pe viitor aceste modificări nu vor duce la afectarea, în sens negativ, a activității dumneavoastră și pentru că aceste standarde sînt menționate inclusiv în Acordul de Asociere.

Am adoptat o lege foarte bună în 2017, astfel ca în 2018 să modificăm modalitatea de finanțare a autorității supreme de audit și să-i știrbim independența.

Cum considerați dumneavoastră, încălcarea Acordului de Asociere în acest sens și modificarea legislației privind bugetarea Curții de Conturi va afecta activitatea dumneavoastră sau nu?

Domnul Veaceslav Untila:

Da. Eu vă mulțumesc, domnule deputat, pentru întrebare.

În linii mari, precedentă Lege a Curții de Conturi nr. 261 era o lege bună, cu care noi puteam, Curtea de Conturi putea să se ghideze și să lucreze mai departe. Noi am modificat această lege și am lucrat asupra ei un an și ceva, împreună cu comisiile parlamentare, doar într-un singur scop, ca să asigurăm independența Curții de Conturi. Acestea au fost cerințele europene, a fost chiar și condiționalitate la unele lucruri.

Noi am adoptat acest proiect de lege, a ieșit unul foarte bun. A fost asigurată independența Curții de Conturi și la capitolul financiar, dar asta ați făcut-o dumneavoastră, deputații, acum 4 luni în urmă. Noi, când ne-am trezit dimineața, ne uităm că nu mai avem independență financiară.

Dar, oricum, este deja târziu ca noi să începem discuții la acest capitol. Eu cred că noi o să așteptăm alegerile parlamentare. După alegerile parlamentare, noi o să venim cu propuneri ca să fie modificat articolul din Legea nr. 260 și să fie readusă exact în redacția cea care a fost în Legea nr. 260.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Boțan,

Vă rog, ultima precizare.

Domnul Roman Boțan:

În calitate de precizare, domnule Președinte, Frațiunea Partidului Liberal nu a votat pentru acele modificări și bineînțeles că noi sîntem pentru respectarea prevederilor Acordului de Asociere, inclusiv cele incluse în articolul 49 din Acordul de Asociere, litera e), care prevede că Republica Moldova se obligă să pună în aplicare standardele de audit extern, acceptate la nivel internațional, ale Organizației Internaționale a Instituțiilor Supreme de Audit (INTOSAI), ceea ce presupune inclusiv independență bugetară.

De aceea guvernarea v-a știrbit această independență. Rămîne ca legislatorii să se gîndească asupra acestui aspect, astfel încît independența Curții de Conturi – instituția supremă de audit a Republicii Moldova, să fie asigurată.

Vă mulțumesc.

Succes.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnul Padnevici.

Domnul Veaceslav Untila:

Da. Eu vreau doar să adaug un singur lucru. Legea prevede că atunci când se fac modificări la legislație trebuie să fie un aviz din partea entității, instituției care este vizată. Pe noi nu ne-a întrebat nimeni, nimic, vreți asta, nu vreți asta. Ne-am trezit dimineța cu documentul...

Domnul Vladimir Vitiuc:

... lege.

Domnul Veaceslav Untila:

Ok. Acum este târziu să vorbim. Deja o să discutăm cu cealaltă componentă a Parlamentului.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Padnevici,

Poftim.

Domnul Corneliu Padnevici:

Vă mulțumesc, domnule Președinte.

La capitolul „Achiziții publice”, care este unul destul de voluminos, în raport cu produsul intern brut 9% și în raport cu bugetul public național – 24%.

Întrebarea este dacă puteți aduce un exemplu mai cu rezonanță sau care a fost reacția Curții de Conturi și ce măsuri ați întreprins reieșind din achizițiile care au fost făcute?

Domnul Veaceslav Untila:

Am un exemplu „trăsnet”, dar, din păcate, materialele-s secrete. Tare aș vorbi eu despre lucrul acesta. Este vorba de o sumă foarte mare de bani care a fost cheltuită și care, din păcate, noi materialele le-am trimis la organele de drept și acestea ne-au dat răspuns că nu există componentă infrațională.

Colegii mei cu... cine se ocupă de achizițiile publice?

Domnul Vladimir Vitiuc:

Poftim.

Domnul Veaceslav Untila:

Vă rog, doamnă Andrușca.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Poftim.

Doamna Tamara Andrușca:

Da, cu adevărat, stimate deputat, achizițiile publice, valoarea achizițiilor publice în sistemul bugetar deține o pondere semnificativă, însă

problemele de bază care stau la bază sînt modificările frecvente ale legislației, prezența cadrelor neprofesionale de a executa, a respecta acele prevederi care sînt stipulate în lege. Chiar și actualmente acele modificări sînt introduse foarte rapid și nu întotdeauna...

Și un factor important care influențează la valoarea acestor achiziții, eu vorbesc ca valoare în partea de buget la cheltuieli, este planificarea nerealistă a necesităților de resurse materiale, neținînd cont de stocurile instituțiilor publice.

În auditarea ministerelor, cele mai importante instituții, s-a identificat planificarea resurselor materiale în sumă de 1 miliard, iar în stocurile instituțiilor publice erau deja 1 miliard 500.

Deci o atenție deosebită și o recomandare a fost oferită Guvernului pentru a lua în vedere la planificarea resurselor necesare achizițiilor să fie luate în calcul stocurile materiale și alte proceduri care sînt destul de complexe și destul de birocratice pentru entitățile publice care de multe ori conduc la încălcarea regulilor și alte lucruri ascunse pe care le cunoaște toată societatea.

Însă, capacitățile profesionale urmează a fi consolidate pentru a respecta acele noi prevederi și provocări care sînt astăzi stipulate în noua Lege a achizițiilor publice.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Padnevici,

Aveți precizări?

Domnul Veaceslav Untila:

Da. Vă mulțumesc.

Și Guvernul face eforturi. Acum ideea care este, noi cunoaștem, toată lumea cred că, nu numai Curtea de Conturi, că cele mai mari delapidări de fonduri au loc anume la achizițiile publice.

Este un obiectiv în fața Guvernului și dacă el o să-l realizeze, am în vedere un soft centralizat și o evidență generală pe toată Republica Moldova în toate entitățile, atunci lucrurile foarte ușor o să se vadă online cine câștigă, cum câștigă, și de cîte ori câștigă, și atunci eu cred că jumătate din pericolul acesta o să decadă.

Domnul Corneliu Padnevici:

Vă mulțumesc, domnule președinte.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Mulțumesc, domnule președinte.

Stimați colegi,

Потише. Scuzați.

По предыдущему вопросу была тут технически у меня накладка: не был включен микрофон правительственной логи. Я не усмотрел Минфин – 3 ряд, второй слева микрофон.

Пожалуйста, включите.

Poftim, domnule Chicu.

Vă rog.

Domnul Ion Chicu – *secretar general de stat al Ministerului
Finanțelor:*

Stimate domnule Președinte,

Onorați deputați,

Sînt Ion Chicu, secretar general al Ministerului Finanțelor.

Referitor la opinia care încet, încet, se acreditează sau se conturează despre încălcări de... chiar au sunat cifre de miliarde de lei, constatate de Curtea de Conturi la capitolul „Venituri sau cheltuieli”, vreau, în primul rînd, să spun ca instituție care se bucură de atenție deosebită din partea Curții de Conturi, și aceasta este firesc, dar, în primul rînd, beneficiem de auditul și recomandările acestei instanțe.

Vrem să mulțumim pentru auditul petrecut, cu atît mai mult că recent mulți auditori noi au venit în această Curte, foarte bine pregătiți, ambițioși. Avem însă diferite opinii asupra formulărilor din raport.

Or, faptul că 960 de milioane e formulat – nu au fost înregistrați, nu înseamnă că aceste 960 de milioane sînt încălcări.

Or, 960 de milioane sînt veniturile instituțiilor publice, așa-numite cîndva „mijloace speciale”. Aceasta nu înseamnă că ele nu au fost încasate și nu înseamnă, cu atît mai mult, că au fost încălcări la acest capitol.

Avem versiuni diferite referitor la înregistrarea lor. Noi o să ținem cont de recomandările Curții, dar actualmente nu am vrea să inducă ideea că aceste mijloace sînt încălcări de așa sume.

Mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Vă mulțumesc, domnule Chicu.

Și, domnule președinte,

Stimați colegi,

Ultima întrebare.

Domnule Răducan,

Vă rog.

Domnul Marcel Răducan:

Mulțumesc, domnule Președinte al ședinței.

Stimate domnule Președinte,

Am ascultat foarte atent raportul dumneavoastră... am avut posibilitatea ca să-l discutăm și în comisie. Constatăm că, într-adevăr, sînt foarte multe nereguli, foarte multe încălcări depistate de către Curtea de Conturi într-o perioadă de timp, perioada raportată.

Dar, cu mare regret, constatăm și altceva că cei care trebuiau să-și înlătore lacunele, pînă acum nu puteți să răspundeți dacă le-au înlăturat sau nu le-au înlăturat.

Cu alte cuvinte, dumneavoastră v-ați făcut meseria, ceea ce trebuia să faceți.

Întrebarea mea este următoarea: nu credeți că ne-am grăbit cu cîțiva ani în urmă, atunci cînd am luat decizia ca să transformăm Curtea de Conturi într-o entitate de audit?

Domnul Veaceslav Untila:

Eu cred că nu. Știți că eu am lucrat mai mulți ani la Ministerul Afacerilor Interne și, într-un fel, am și o deformare profesională. Și cînd am venit la Curte, mă gîndeam să mai iau niște juriști, niște chestii, ca să urmăresc foarte clar cum derulează lucrurile în privința materialelor pe care le trimitem noi la organele de drept și cum decurg lucrurile, adică cum merge ancheta, cum...

Dar, pînă la urmă, eu cred că în statele civilizate anume merg pe ideea auditului public, și nu pe control. Asta ceea ce este „народный контроль” – controlul de stat care a fost, asta este o chestie care... ea este mai eficientă, poate.

Mulți vecini de-ai noștri, nu vreau să numesc țările, merg pe ideea asta și-i control, și-i control foarte strict. Ba mai mult, vecinii noștri de peste Prut pot să tragă la răspundere penală pentru încălcările financiare. Spania au tribunal și au judecată. Belorușii au și așa-numită „финансовая разведка” și ce vreți. Adică...

Dar, pînă la urmă, ghidîndu-ne de asistența pe care o avem noi de la experți care vin din state cu experiență mare... Diferența numai care este? La dînșii democrația au 1200 de ani Parlamentul, la noi puțin e mai mică. Asta este diferența că poate ne grăbim noi puțin.

Dar oricum, dumneavoastră cunoașteți, probabil, că în Parlament venise o lege ca îndeobște să nu fie Curtea de Conturi, dar să fie Oficiul de audit, unde trebuia să fie un director și doi locuitori, adică asta-i chestie și mai avansată. Noi deocamdată am stopat-o, am zis că, poate, în următorii 5–10 ani de zile vom merge și noi pe calea asta. *(Gălăgie în sală.)*

Eu cred că dacă instituțiile statului, cei pentru care noi lucrăm și punem pe masă produsul nostru, ar încerca să folosească acest produs atunci când se iau decizii, lucrurile s-ar schimba. Dar pe de o parte, noi nu putem să insistăm la acest lucru că nu avem dreptul ăsta, într-un fel.

Dar eu cred că activitatea pe care noi am făcut-o în comisiile parlamentare, ele au fost, dacă nu greșesc eu, 16 rapoarte care au fost examinate în cadrul comisiilor parlamentare, au avut un impact extraordinar. De aceea trebuie să mergem pe calea ca Curtea de Conturi și Parlamentul să aibă o conlucrare bună. Și eu cred că deja Parlamentul a făcut un pas, atunci când a creat o comisie specială... modificînd Regulamentul, în cadrul viitorului Parlament va fi o comisie care va ține de banii publici și eu cred că aceea poate să fie un instrument care ar implementa tot ce pune pe tapet Curtea de Conturi.

Credeți-mă, facem un lucru enorm de mare. Și pe noi ne deranjează, atunci când vedem că rezultatul nostru n-a fost cel scontat pînă la capăt.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Răducan,

Poftim, a doua întrebare.

Domnul Marcel Răducan:

Da. Mulțumesc.

Eu nu am a doua întrebare, doar un scurt comentariu. Aici și este tot sensul, domnule Președinte al Curții de Conturi, fiindcă Curtea lucrează zeci și poate chiar sute de controale care, pînă la urmă, noi am vrea ca să încununeze cu un rezultat final. Dar, mă rog. (*Gălăgie în sală.*)

Eu sînt de acord cu dumneavoastră că mergem pe calea... mergînd pe calea democrației, avem nevoie de audit, și nu de supraveghere, dar un control strict trebuiește.

Ați făcut referință la Tribunalul de Conturi din Spania. Am fost în deplasare, am văzut cum lucrează. Chiar este Tribunal.

Bine. Mulțumesc frumos.

Și succes vă doresc.

Domnul Veaceslav Untila:

Da. Și eu vă mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Președinte,

Mulțumesc frumos.

Întrebări nu-s.

Domnul Veaceslav Untila:

Ultimul cuvânt.

Stimați colegi deputați,

Eu vreau să vă mulțumesc mult pentru conlucrarea pe care am avut-o cu dumneavoastră. Eu nu cred că în această componentă noi o să ne mai vedem. Este raportul pe care l-am prezentat în acest an. Eu vreau să vă mulțumesc și pentru aceea că am avut o conlucrare bună.

Cînd am început activitatea la Curtea de Conturi acum 2 ani jumătate, aveam o fluctuație foarte mare de cadre – 47 de auditori pleaseră. Și grație bunăvoinței voastre, noi am fost capabili să majorăm salariile la Curtea de Conturi, am salvat situația, pînă la urmă, am dublat salariul, dar vreau să vă spun că am dublat și misiunile de audit. De aceea banii care i-ați dat la Curte, n-au fost în zadar. Am avut capacitatea ca să activăm toți anii aceștia.

Eu vreau să vă mulțumesc pentru suportul pe care l-am avut în cadrul discuțiilor în comisiile parlamentare.

Vă doresc succes în campaniile electorale.

Și să câștige toți cei cît meritați.

Vă mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Mulțumesc, domnule Președinte.

Succese.

Mulțumesc, stimați colegi.

Domnule președinte Creangă,

Vă rog, prezentați proiectul de hotărîre.

Domnul Ștefan Creangă:

Stimate domnule Președinte,

Stimați colegi deputați,

Raportul comisiei este un raport destul de amplu. De aceea, cu permisiunea dumneavoastră, eu am să citesc doar un abzaț, pe care vreau să-l audă toți, ce a constatat comisia.

Avînd în vedere că activitatea de audit trebuie să aducă plusvaloare pentru societate, comisia a apreciat impactul activității Curții de Conturi, prin prisma remedierii unor situații pe parcursul auditelor și implementarea recomandărilor.

Astfel, s-a constatat că, în procesul misiunilor de audit, s-a contabilizat cota statului în capitalul social al societăților comerciale în mărime de peste 500 de milioane de lei, 600 de hectare terenuri, mijloace

de transport în valoare de 15 milioane de lei, active nemateriale în sumă de peste 10 milioane de lei, creanțe și datorii în valoare de 3 milioane de lei. De asemenea, s-au înregistrat corespunzător active luate în locațiune în valoare de 336,3 milioane de lei.

Ce pot să spun la acest alineat, stimați colegi?

Asta este... înseamnă că Curtea de Conturi, împreună cu autoritățile, încet-încet conștientizează, de fapt, autoritățile conștientizează și vreau să le mulțumesc pe această cale reprezentanților Guvernului că iau în calcul foarte rapid, pînă la întocmirea auditelor, să remedieze problemele care sînt constatate. Asta este un lucru bun și asta este meritul, într-adevăr, al Curții de Conturi, al auditorilor și autorităților care sînt audiate. Asta am vrut să dau citire din o parte a raportului.

Totodată, stimați colegi, conform raportului, propun proiectul de hotărîre... comisia propune un proiect de hotărîre... Parlament.

Și, cu permisiunea dumneavoastră, vreau să dau citire:

„Hotărîre privind Raportul anual 2017 al Curții de Conturi asupra administrării și întrebuițării resurselor financiare publice și a patrimoniului public

Articolul 1. – Se ia act de Raportul anual 2017 al Curții de Conturi asupra administrării și întrebuițării resurselor financiare publice și a patrimoniului public.

Articolul 2. – Se constată că, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 260 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova, structura misiunilor de audit public extern s-a modificat, ponderea misiunilor de audit financiare devenind una preponderentă, fapt ce permite Parlamentului, altor autorități publice și societății să se asigure de legalitatea și corectitudinea utilizării și raportării mijloacelor financiare publice și a patrimoniului public.

Se constată cadrul de evidență contabilă și raportarea financiară aplicabil în sectorul public conține un șir de carențe care necesită a fi remediate în mod urgent.

Controlul financiar public. Se constată că controlul financiar public nu a atins pe deplin scopul general de a consolida răspunderea managerială pentru gestionarea optimă a resurselor. Conceptul de răspundere managerială, inclusiv managementul financiar și control încă nu este aplicat pe deplin.

De asemenea, comisia constată... Parlamentul constată că sistemul de salarizare aplicat în sectorul bugetar este unul fragmentat și dificil de administrat.

De asemenea, se constată că majoritatea ministerelor auditate acordă o importanță nejustificat de mică achizițiilor publice, neținând cont de impactul acestui fapt asupra rezultatelor finale ale achizițiilor publice.

Ultima constatare este administrarea ineficientă a patrimoniului public gestionat de întreprinderile de stat și cele municipale supuse auditului care au cauzat o performanță redusă activității acestora și a generat pierderi.

Articolul 3. – Guvernul:

– va iniția modificarea cadrului legal în domeniile contabilității și raportării financiare în sectorul bugetar;

– va urgenta adoptarea Programului de stat pentru delimitarea bunurilor imobile, inclusiv a terenurilor proprietate publică, pentru anii 2018–2022, și va asigura realizarea acestuia, alocând mijloacele financiare necesare în acest scop;

– Guvernul va examina în ședința sa Raportul anual consolidat pentru anul 2018 privind controlul financiar public intern, cu audierea factorilor responsabili de implementarea Planului de acțiuni pentru implementarea Programului de dezvoltare a controlului financiar public intern pentru anii 2018–2020;

– Guvernul va organiza ședințe de lucru în cadrul cărora se vor examina rapoartele Guvernului privind executarea bugetului de stat, a bugetului asigurărilor sociale de stat și a fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, precum și rapoartele financiare ale ministerelor pentru exercițiul bugetar expirat sub aspectul constatărilor, opiniilor și concluziilor Curții de Conturi;

– Guvernul va obliga entitățile publice auditate să publice pe paginile lor web rapoartele auditorului și informația privind executarea recomandărilor Curții de Conturi;

– Guvernul va informa Parlamentul, pînă la data de 1 septembrie 2019, cu privire la implementarea măsurilor prevăzute de prezentul articol.

Articolul 4. – Se recomandă Adunării Populare a Unității Teritoriale Autonome Găgăuzia să audieze raportul Comitetului Executiv privind constatările expuse de Curtea de Conturi în Raportul auditului aprobat prin Hotărîrea nr. 50/2018 și privind măsurile de implementare a recomandărilor cuprinse în acest raport.

Articolul 5. – Comisiilor permanente ale Parlamentului li se cere să asigure, în limitele competențelor lor, audierea în ședințele comisiilor și în plenul Parlamentului a rapoartelor auditorului asupra rapoartelor Guvernului privind executarea bugetelor componente ale bugetului public național, concomitent cu examinarea rapoartelor respective ale Guvernului.

Articolul 6. – Curtea de Conturi va asigura realizarea întocmai și în termenele stabilite a acțiunilor necesare pentru implementarea Legii nr. 260 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi și va informa în acest sens Parlamentul pînă la data de 25 decembrie 2019.

Articolul 7. – Prezenta hotărîre intră în vigoare la data adoptării.”

Vă mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Mulțumesc, domnule președinte.

Domnule Batrîncea,

Poftim, prima întrebare.

Domnul Vlad Batrîncea:

Da, vă mulțumesc.

Domnule președinte Creangă,

Ținem minte cu toții raportul precedent pentru anul 2016, atunci tot la propunerea Comisiei economie, buget și finanțe a fost aprobat un raport. Guvernului i s-a pus în sarcină tot monitorizarea întru implementarea recomandărilor Curții Constituționale și Guvernul tot urma să informeze Parlamentul privind implementarea recomandărilor Curții de Conturi pentru anul 2016. Așa și nu am avut parte de audierea Guvernului ca să aflăm cîte recomandări au fost implementate, care sînt consecințele și nu cunoaștem care este feedback-ul. Miliarde de lei – încălcări financiare și nu cunoaștem pînă la urmă, ce s-a produs, cum s-a produs, ce s-a făcut, cine a fost responsabil și cum această situație a fost ameliorată.

La sigur, dumneavoastră în comisia permanentă a Parlamentului ați examinat această situație. Eu vreau să vă demonstrez materialul care ne-a fost prezentat nouă de către Curtea de Conturi: 13 suspiciuni de fraudă, 2 cauze penale pornite, refuzuri de pornire a urmăririi penale – 3 și 8 dosare care se află în curs de examinare. Și nici o condamnare a instanței, nici una, din multiplele încălcări financiare ale disciplinei pe care le-a prezentat Curtea Constituțională. Cum noi, Parlamentul să înțelegem acest lucru? Fie organele de stat nu fac datoria sa, fie trebuie să modificăm legislația. Dar ce folos că noi examinăm aceste rapoarte frumoase și pînă la urmă nu avem acțiuni juridice și condamnări de către instanțele de judecată? Ca să înțelegem că acest lucru nu este irosirea banilor și timpului public.

Mulțumesc.

Domnul Ștefan Creangă:

Vă mulțumesc, domnule deputat.

Cînd am ieșit la tribună nu întîmplător am dat citire la un abzaț din raportul comisiei că, de fapt, misiunea Parlamentului este să monitorizăm

cum își face treaba atît Guvernul, cît și Curtea de Conturi, cum în baza auditului se remediază situația. Am dat exemplu foarte clar că pe loc se remediază situația. Noi primim informația de la Guvern referitor la implementarea recomandărilor, comisia primește, toți membrii au acces la această informație.

Bine, sigur că atunci cînd am examinat raportul de activitate al Curții de Conturi, noi am discutat subiectul acesta și, respectiv, am mai făcut în baza deciziei comisiei un demers către Guvern să ne prezinte ultima informație referitor la implementarea recomandărilor.

Cît privește dosarele penale propriu-zise, eu cred că justiția trebuie să-și facă datoria de sine stătător. Trebuie să audiem aici raportul de activitate al Procurorului General și în cadrul raportului de activitate al Procuraturii Generale, mai corect zis, vom avea și informația respectivă și vom putea să adresăm aceste întrebări: de ce cauzele penale X sau Y, sau nu X, Y, dar cauzele penale care au fost pornite nu sînt finalizate. Noi cu dumneavoastră trebuie să înțelegem că noi nu trebuie în Parlament să facem justiție.

Mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Batrîncea,

Poftim, a doua întrebare.

Domnul Vlad Batrîncea:

Mulțumesc.

Bineînțeles că nici nu poate fi vorba ca să audiem un raport din partea organelor de drept, de fiecare dată obținem răspunsuri foarte generale: iată, este secretul anchetei ș.a.m.d., dar nu avem nici un dosar care a ajuns în instanță și să fie măcar o singură condamnare din sute de încălcări care au loc aici. Este foarte negativ acest lucru. Dar încă o dată și anul trecut am votat un raport că va veni Guvernul și va informa măcar care au fost sancțiunile disciplinare față de funcționarii publici. Câți funcționari au fost sancționați prin avertisment? Câți funcționari au fost eliberați din funcție? Ca măcar prin asemenea exemplu, Guvernul să demonstreze: atunci cînd ai încălcat disciplina financiară, ești eliberat din funcție, dar așa noi vorbim la general. Astăzi tot vom aproba raportul și cu asta și se va finaliza. Și păcat că justiția la noi nu face față și nu întreprinde nimic pînă ce nu primesc o comandă politică, dar asta este alt subiect.

A doua întrebare, domnule Creangă. În raportul prezentat, noi avem bunurile care nu sînt luate la evidență, nu sînt înregistrate în oficiile cadastrale. 1800 de bunuri imobile în valoare de 900 de milioane de lei, 129 de terenuri și 2500 de hectare de pămînt care nu sînt înregistrate în Cadastru. Respectiv, sînt bunurile publice care, pur și simplu, nu sînt evaluate în rapoartele respective.

Întrebarea este: anul trecut eu tot țin minte, pur și simplu, nu am raportul de anul trecut, tot au fost multe imobile și multe terenuri de pământ. Ce s-a schimbat, dacă puteți să ne informați, au fost înregistrate măcar o bună parte din aceste imobile care au fost în raportul pentru 2016? Au fost luate de către Cadastru acele zeci de terenuri care sînt proprietate publică? A fost pe parcursul acestui an realizat de Guvern, de Cadastru măcar ceva în acest domeniu, ca să putem constata că măcar 20%, 30% au fost luate la evidență cadastrală, respectiv, la evidență în contabilitățile respective.

Mulțumesc.

Domnul Ștefan Creangă:

Vă mulțumesc, domnule deputat, pentru întrebare.

Sigur că comisia și-a exprimat îngrijorarea asupra acestei probleme, constatării făcute de către Curtea de Conturi. Nu întâmplător în articolul 3 al proiectului de hotărîre se propune ca Guvernul să adopte Programul de stat pentru delimitarea bunurilor imobile, inclusiv a terenurilor proprietate publică, pentru anii 2018–2022, și să asigure realizarea acestuia, alocînd mijloacele financiare necesare în acest scop.

Stimați colegi,

Noi trebuie să înțelegem anumite lucruri că orice înregistrare, orice delimitare care urmează să fie făcută de către autoritățile statului necesită cheltuieli financiare. Și atunci, la momentul actual, eu nu pot să vă răspund exact care este volumul de bunuri imobile înregistrate din anul 2016 în comparație cu 2018, însă, cu siguranță, autoritățile statului depun efort în limita bugetelor care le au disponibile.

Vreau să vă dau un exemplu că anul trecut după un raport al Curții de Conturi, am luat legătură cu... nu, doi ani în urmă, mint, cu Ministerul Apărării, unde nu erau înregistrate 350 de hectare de pământ.

Am monitorizat înregistrarea acestor terenuri de către Ministerul Apărării. Șapte luni de zile au fost necesare, începînd de la topografie, inginerie ș.a.m.d. și resurse financiare nu pot să spun cîte s-au cheltuit, dar ca și proces destul de complex care costă, într-adevăr.

Dar noi cu dumneavoastră aici am adoptat o lege prin care am stabilit, am identificat mecanismul de delimitare propriu-zis, că mai apăruse probleme că nu știau cam cum să-l facă și, respectiv, acest program care urmează să fie finanțat. Tot aici, în Parlament, noi am votat împrumutul de 30,1 milioane de euro pentru delimitarea proprietății publice înregistrarea cadastrală. Dacă vă aduceți aminte despre acest împrumut.

Vă mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Господин Батрынча,

Минуту.

Domnul Vlad Batrîncea:

Ultima precizare la a doua întrebare de ce am pus-o? De ce am adresat-o?

Domnule președinte,

Rog și comisia dumneavoastră să ia la control, și colegii de la Curtea de Conturi.

De ce am vorbit despre bunuri care nu sînt evaluate și nu sînt luate la evidența contabilă? De aceea că, aduc exemplul despre care a vorbit domnul Lipskii, colegul nostru, Calea Ferată, unde, conform estimărilor dumneavoastră, peste două miliarde de lei sînt bunuri care nu au fost luate la evidență, ceea ce duce la ce? La micșorarea capitalului statutar, ceea ce va duce la costul privatizării mult mai mic decît această întreprindere costă în realitate. Și de aceea noi sîntem cointeresați, în primul rînd, să majorăm capitalul statutar la aceste întreprinderi și „Calea Ferată”, și „Tutun CTC” care tot nu a fost evaluată obiectiv și corect, și astăzi aceste întreprinderi sînt pregătite de privatizare și interesul public va fi prejudiciat. Și considerăm că acest lucru se face intenționat, iar organele noastre de drept iară dorm.

Mulțumesc.

Domnul Ștefan Creangă:

Vă mulțumesc.

O mică precizare. Întreprinderea de Stat „Calea Ferată” nu este sub nici o formă pregătită de privatizare, ea este interzisă pentru privatizare.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Mulțumesc.

Domnul Ștefan Creangă:

„Tutun CTC”, da, ea demult trebuia vîndută. Tot o ținem să moară.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule președinte Creangă,

Mulțumesc.

Luați loc, vă rog.

Stimați colegi,

Vă rog, luați loc.

Stimați colegi.
Poftim ...
Domnule Carp,
Luați loc, vă rog.
Începem procedura.
Nedelea,
Poftim.
Stimați deputați,

Pun la vot proiectul de Hotărîre nr. 355 din 24 octombrie 2018 privind raportul Curții de Conturi.

Cine este pentru, vă rog să votați.

Mulțumesc.

Majoritatea.

Domnule președinte,
Stimați colegi,
Mulțumim.
Felicitări, succese și toate bune.
Următorul proiect ...
De procedură?
Poftim, domnule Sîrbu Sergiu.
Poftim, de procedură.

Domnul Serghei Sîrbu:

Mulțumesc, domnule Președinte al ședinței.

În calitate de autor, rog retragerea subiectului nr. 1 de pe agendă, proiectul nr. 374.

Mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

În calitate de autor?

Cine-i pentru propunerea domnului Sîrbu, vă rog să votați.

Majoritatea.

Mulțumesc.

Codul regulilor și procedurilor parlamentare, nr. 374, снять с повестки дня.

Lucrăm mai departe.

Următorul proiect de Lege nr. 382, nr. 3 din agendă.

Prezintă proiectul doamna Drăgălin, secretar de stat al Ministerului Economiei și Infrastructurii.

Poftim, doamnă Drăgălin.

Doamna Iuliana Drăgălin – *secretar de stat al Ministerului Economiei și Infrastructurii în domeniul infrastructurii calității și cooperării internaționale:*

Stimate domnule Președinte al Parlamentului,

Stimați deputați,

Onorată asistență,

Prezint atenției dumneavoastră proiectul de Lege pentru modificarea articolului 4 din Legea nr. 93/1998 cu privire la patenta de întreprinzător. Modificarea constă în amânarea cu un an a datei-limită a patentelor pentru comerțul cu amănuntul, respectiv pînă la data de 31 decembrie 2019.

Scopul acestui proiect de lege este de a facilita și de a stimula, gestiona tranziția ireversibilă a activității de comerț cu amănuntul de la patenta de întreprinzător la activitatea independentă sau la alte forme legale de antreprenariat.

Conceptul de activitate independentă în comerțul cu amănuntul a fost introdus în legislație în ianuarie 2017, ca alternativă la patenta de întreprinzător. Comparativ cu patenta, activitatea independentă prevede o modalitate mai simplă de inițiere a afacerii, oferă antreprenorilor mai multe oportunități de dezvoltare, iar totodată este și o metodă mai bună de gestionare a unor riscuri din economia națională.

Elaborarea acestui proiect de lege este o acțiune precedată de analiza comparativă a legislației privind patenta de întreprinzător versus activitatea independentă, precum și participarea la mai multe întruniri tehnice cu reprezentanții titularilor de patentă pe platforma Consiliului economic pe lângă Prim-ministru.

Contrar așteptărilor, în ultimii doi ani se atestă un proces lent de migrare de la patentă la activitatea independentă. Astfel, conform datelor Serviciului Fiscal de Stat la situația din septembrie curent, au migrat puțin peste 1 500 antreprenori persoane fizice. Totodată, în octombrie curent, mai rămîn înregistrați circa 8 mii de patente în comerțul cu amănuntul.

În context, menționez că au fost elaborate un șir de măsuri care urmează a fi întreprinse de către autoritățile publice pe parcursul anului 2019 și în scopul încurajării și stimulării titularilor de patentă de a trece la activitatea independentă sau la o altă formă pe care ei o aleg.

În acest sens, solicit respectuos susținerea acestui proiect de lege.

Eu vă mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Mulțumesc, doamnă secretar de stat.

Domnule Bejan,

Poftim, prima întrebare.

Domnul Valerian Bejan:

Mulțumesc, domnule Președinte al ședinței.

Spuneți, vă rog, această problemă cu patenta de întreprinzător are „barbă” deja nu de a lui Moș Crăciun, da, de a lui Statu-Palmă-Barbă-Cot de câteva zeci de metri. Puteți să ne spuneți de câte ori pe parcursul ultimilor ani acest termen a fost tot prelungit și prelungit?

Mulțumesc.

Doamna Iuliana Drăgălin:

Deci conform ultimelor modificări, dacă nu greșesc, în 2013–2014 deci a parvenit ultima modificare, pot să spun, la acest termen și anume a fost de a permite pînă la data de 31 decembrie 2018. Deci a fost prelungit pînă la sfîrșitul ... au dat termenul pînă la sfîrșitul lunii decembrie 2018, anul acesta. Ultima prelungire. Deci noi propunem să mai fie prelungit pînă în 2018... 2019, pardon.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnul Bejan.

Domnul Valerian Bejan:

Deci dumneavoastră ați menționat că sînt planificate pentru 2019 un șir de măsuri care ar soluționa problema respectivă și a duce pînă la capăt. Ce v-a încurcat dumneavoastră ca pe parcursul anului 2018 acest șir de măsuri să fie întreprinse, ca să fie pus capăt acestei probleme odată și pentru totdeauna?

Mulțumesc.

Doamna Iuliana Drăgălin:

Deci nu ne-a încurcat nimic, aceste măsuri au fost întreprinse pe parcurs, dar nu s-au finalizat, deci mai este nevoie de puțin timp.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Bejan,

Vă rog ...

Doamna Iuliana Drăgălin:

... atît pentru noi, cît și pentru antreprenori sau deținătorii de patentă care trebuie să se ajusteze la noile rigori și noile condiții.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Vă rog, ultima precizare, domnule Bejan.

Domnul Valerian Bejan:

Deci concluzia este ultima, este o acțiune populistă înainte de alegeri.
Mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Asta-i părerea dumneavoastră.

Domnule Carp,

Poftim, prima întrebare.

Domnul Lilian Carp:

Spuneți-mi, vă rog, există o statistică în ultimii ani, câți deținători de patente sînt? Fiindcă este foarte important ca noi să vedem dacă este în scădere numărul deținătorilor de patente, parcă, și cu cît procentual. Da, la sigur că este, lumea migrează, din păcate, din Republica Moldova, din marea fericire și deja e mai bine, și de aceea pleacă.

De aceea pentru noi este important să vedem procentual cu cît în fiecare an scade numărul deținătorilor de patente.

Doamna Iuliana Drăgălin:

Deci o să dau cifrele comparativ cu, de exemplu, 2017, 31.12.2017 și 30.09.2018, deci cifrele pe care le dețin. Total la numărul de patente – în jur la 17 mii, la 30.09 – în jur la 16 mii, 16 mii și ceva.

16 mii 900, dacă nu greșesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Carp,

Poftim.

Domnul Lilian Carp:

Dar nu aveți o statistică câți din deținătorii de patente au o altă formă de organizare juridică, întreprindere individuală, SRL ș.a.m.d. sau pur și simplu din ei?

Doamna Iuliana Drăgălin:

1500 au migrat la alte forme.

După cum am menționat, statistică concretă pe care sînt formele sau activitatea individuală, sau altă formă nu am, dar vin cu precizări.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Carp,

Poftim, a doua întrebare.

Domnul Lilian Carp:

A doua întrebare.

Da, noi spunem: anul 2019 va fi ultimul an cu patentă. Eu vă asigur că nu o să fie. Asta o să continue. În toată lumea există activitatea pe patentă, dar pentru meșterii populari. Deci meșterii populari nu pot să lucreze pe întreprinderi individuale sau SRL-uri ș.a.m.d., că este destul de complicat.

O să mergeți în centru la orice capitală – Praga sau în altă parte, o să vedeți meșteri populari care-și vînd anumite bunuri.

Și atunci întrebarea este, noi trebuie să vedem lista foarte strictă și în ce condiții cineva poate să activeze în baza unei patente, și acest lucru nu trebuie de pus restricții că un an, că 2, că 3. Deci ei pot activa în baza acestei patente întotdeauna.

Deci asta este cam logica lucrurilor. Nu v-ați gîndit la așa ceva, ca noi să acordăm nelimitat, nu există un an, că este ultimul an. Și eu vă asigur că la anul o să vină iarăși presiuni că trebuie încă un an să prelungim și încă un an, și încă un an.

Eu, din cîte țin minte, din 2005, dacă nu mă înșeală memoria – tot încă un an, încă un an, încă un an. Noi mai bine să vedem niște condiții foarte clare în baza... sau căror persoane, sau căror producători, sau una, sau alta, nu contează, le acordăm acest drept de activitate de patentă.

În Găgăuzia el va fi și după 2019, nu doar în anul 2019.

Doamna Iuliana Drăgălin:

Deținătorii de patentă, deci în baza activității lor se atestă foarte multe încălcări. Deci lipsa actelor de proveniență, de exemplu, a mărfii sau marfă necalitativă, sau care poate fi vîndută pe marginea drumurilor, de exemplu, da, dacă e să vorbesc de comerț cu amănuntul sau la 100 de metri de la piețele autorizate.

Ne gîndim că limitarea acestui termen de un an ar putea ca antreprenorii de bună-credință sau deținătorii, pardon, de bună-credință ai patentelor să se reorienteze și să fie și monitorizată activitatea lor.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Carp,

Vă rog, ultima precizare.

Domnul Lilian Carp:

M-am referit la altceva. Nu m-am referit la încălcări. Eu sînt sigur că unii din ei, ca și în orice alt domeniu, încalcă legislația și nu respectă condițiile.

Eu mă refer la faptul că trebuie să existe o categorie de persoane care au un tip de activitate care poate avea loc pe patentă și mă refeream la acest

lucru indiferent, și nu trebuie să existe o limită de an, da, să fie anul 2019 sau 2020.

Noi trebuie să spunem: aceste persoane se pot încadra în activitatea de patentă, cum ar fi meșterii populari sau altcineva, care ei pot să activeze și mai departe în baza acestei patente deci indiferent de an. Asta vreau să spun.

Doamna Iuliana Drăgălin:

Din câte cunosc, dar colegul o să completeze, această reglementare este.

Dar o să rog.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Tehnicienii,

Vă rog, loja Guvernului.

Poftim.

Domnul Vasile Vulpe – șef al Direcției politice economice și mediul de afaceri din cadrul Ministerului Economiei și Infrastructurii:

Bună ziua.

Noi, prin acest proiect, nu schimbăm conceptul legii. Deci întrebarea pe care o puneți dumneavoastră este reflectată în conceptul legii, în lege, care menționează foarte clar că este o diferență dintre patentă și în comerțul cu amănuntul și patentă și în prestări servicii.

Deci cei care prestează servicii vor putea presta și în continuare servicii în bază de patentă. Acum încetarea posibilității de a desfășura activitate în bază de patentă este vorba doar pentru comerțul cu amănuntul.

Ceea ce vă referiți dumneavoastră – meșterii populari, continuă să cadă sub incidența posibilității de a presta servicii în bază de patentă. Da, fără limită de timp. Da.

Mai mult decât atât, aici lista poate fi lărgită. De exemplu, acum este în discuții ce facem cu ghizii de turism. Ei astăzi nu au nici o formă organizatorico-juridică reflectată, nici o lege și se discută posibilitatea de a trece și ei în limita acestei legi pentru a putea presta servicii în bază de patentă, fie în baza activității independente de întreprinzător.

Vă mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Vă mulțumesc.

Doamnă Bodnarencu,

Poftim, prima întrebare.

Doamna Elena Bodnarencu:

Vă mulțumim.

Госпожа государственный секретарь, вроде бы и процедура изменения юридической формы деятельности Правительством облегчена, и процедура ведения бухгалтерского учета облегчена. Вместе с тем вы сами отметили в своей презентации, что всего около полутора тысяч патентообладателей изменили форму своей деятельности.

Анализировало ли министерство, с чем связан такой медленный переход?

Doamna Iuliana Drăgălin:

Deci acest transfer lent este datorat și percepției deținătorilor de patentă, totodată, și poate lipsei dorinței de a se adapta noilor cerințe. Posibil și a lipsei surselor financiare pentru a se adapta condițiilor.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Doamnă Bodnarencu,
Poftim, a doua întrebare.

Doamna Elena Bodnarencu:

Да, спасибо.
О precizare.

Спасибо. Вы ответили абсолютно правильно, и я вам благодарна.

Отвечая предыдущему моему коллеге, вы сказали, что если патентообладатели, занимающиеся индивидуальной розничной торговлей, будут продавать у дорог или на расстоянии 100 метров от авторизированных рынков, то они будут наказаны, да, и вы хотите регламентировать...

Doamna Iuliana Drăgălin:

Не то что наказаны...

Doamna Elena Bodnarencu:

...их деятельность. Есть ли у вас уверенность, что в течение года все рынки в стране будут регламентированы? Потому что этот закон работает для тех патентообладателей, которые на сельских рынках продают одежду, обувь, продукты питания, товары second hand и так далее.

Doamna Iuliana Drăgălin:

Această încredere nu cred că poate să o dea cineva că peste un an o să fie tot reglementat și tot pus ca la carte, dar trebuie să începem.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Poftim, doamnă Bodnarencu, ultima precizare.

Doamna Elena Bodnarencu:

Da, mulțumesc.

То есть если в течение года рынки не будут благоустроены и люди, патентообладатели, изменяют форму своей деятельности, то они будут оштрафованы за то, что они торгуют на неавторизованных рынках.

Ну, так получается из вашего ответа. Это был первый вопрос.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Нет, это был уже не первый вопрос.

Doamna Elena Bodnarencu:

Второй.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Это было последнее уточнение.

Doamna Elena Bodnarencu:

Последнее уточнение по первому вопросу.

Второй вопрос. Проанализировали ли вы в течение 2018 года, например, какой доход государство получило от тех, кто торгует по патенту, и от тех, кто перешел на другую юридическую форму – на индивидуальное предприятие?

Doamna Iuliana Drăgălin:

Așa analiză există. La moment eu nu am analiza, ca să vă dau datele concrete, dar este făcută așa o analiză. (*Rumoare în sală.*)

Domnul Vladimir Vitiuc:

Mulțumesc, doamnă secretar.

Doamna Iuliana Drăgălin:

Este. Eu pot să vă transmit ulterior informația.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Da, poftim.

Poftim, doamnă Bodnarencu.

Doamna Elena Bodnarencu:

O precizare.

По нашей информации около 80 миллионов леев – это доход в государственный бюджет от тех восьми тысяч, которые до сих пор

торгуют по патенту, и около трех миллионов леев – доход от тех полутора тысяч, которые торгуют уже в составе индивидуального предприятия.

То есть разница ощутима.

Спасибо.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Mulțumesc, doamnă Drăgălin.

Domnule președinte Creangă,

Vă rog, prezentați raportul comisiei. (*Gălăgie în sală.*)

Domnul Ștefan Creangă:

Stimați colegi,

Comisia economie, buget și finanțe a examinat proiectul nr. 382 și... (*Voce nedeslușită din sală.*)

Îs 3 rapoarte diferite. Noi avem 3 proiecte pe același subiect, sînt 3 rapoarte diferite, dar oricum, sînt foarte scurte rapoarte... e vorba de prima lectură, așa că...

Proiectul de lege are ca scop asigurarea continuității desfășurării activității de întreprinzător în baza patentei pentru genul de activitate „comerțul cu amănuntul și comercializarea produselor”, stabilit în anexa la Legea nr. 93. Prelungirea va fi pînă la 31 decembrie 2019.

În contextul celor relatate și urmare a examinării proiectului de lege, Comisia economie, buget și finanțe propune aprobarea proiectului de Lege nr. 382 în prima lectură.

Vă mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Mulțumesc, domnule președinte.

Întrebări nu sînt.

Și pun la vot proiectul nr. 382 din 9 noiembrie 2018 în primă lectură.

Cine este pentru, vă rog să votați.

Mulțumesc.

Majoritatea.

Următorul proiect de Lege nr. 33 din 13 februarie 2018.

Prezintă proiectul deputatul Grigore Novac.

Domnul Grigore Novac:

Stimați colegi deputați,

Prezint atenției dumneavoastră proiectul nr. 33 din 13 februarie 2018.

Proiectul de lege a fost elaborat în conformitate cu prevederile articolului 47 din Regulamentul Parlamentului, cu scopul de a asigura continuitatea activității titularilor de patentă și de a susține micii întreprinzători, activitate bazată pe tip familial, formată din una sau două persoane, caracteristic, în esență, pentru Republica Moldova.

Avînd în vedere cadrul normativ existent și multiplele revendicări care au fost înaintate în cadrul protestelor stradale, sesizăm că este necesar să intervenim cu două modificări importante la Legea cu privire la patenta de întreprinzător. (*Gălăgie în sală.*)

1. Asigurarea dreptului deținătorilor de patentă de a comercializa produse și bunuri în locurile autorizate de administrația publică locală.

2. Modificarea termenului de activitate, în baza patentei de întreprinzător, pînă la 31 decembrie 2022.

În vederea justificării modificărilor propuse, vom menționa următoarele: conform prevederilor articolului 14 din Legea privind administrația publică locală nr. 436 din data de 28.12.2006, autoritățile administrației publice locale pot decide, în mod autonom, crearea unei piețe cu scopul de a permite practicarea comerțului pentru necesitățile localității. În același timp, articolul 3 alineatul (6²) din Legea cu privire la patenta de întreprinzător nr. 93/1998 specifică expres: desfășurarea activității în bază de patentă poate fi efectuată doar în cadrul piețelor comerciale create în condițiile articolului 12 din Legea cu privire la comerțul interior.

Totodată, pînă în prezent, nu toate locurile autorizate de administrația publică locală pentru desfășurarea comerțului cu amănuntul întrunesc condițiile specificate în articolul 12 din lege. Aceste neclarități creează conflicte între reprezentanții autorităților publice locale, cît și reprezentanții autorităților publice centrale, precum și organului fiscal și deținătorilor de patentă care servesc temei pentru sancționarea acestora.

Mai mult decît atît, una din atribuțiile administrației publice locale este de a autoriza desfășurarea comerțului în zone publice, de a organiza târguri și iarmaroace, astfel este necesar de a permite practicarea comerțului, în baza patentei de întreprinzător, în locurile autorizate de administrațiile publice locale, îndeosebi a produselor de sezon (fructe, legume ș.a.m.d.).

În aceste condiții, este oportun ca statul să permită desfășurarea genurilor de activitate menționate la pozițiile 1.1 și 1.2 din anexa Legii cu privire la patenta de întreprinzător, în cadrul piețelor comerciale, precum și în locurile autorizate de administrația publică locală.

De asemenea, se propune modificarea termenului de activitate în bază de patentă pînă la 31 decembrie 2022, din motiv că, pînă în prezent, Ministerul Economiei nu a venit cu o nouă modalitate de activitate agreată de micii antreprenori, iar patenta de întreprinzător este una din cele mai simple căi de desfășurare a activității legale și de obținere a unui venit. Astfel, cetățenii Republicii Moldova își doresc ca statul să le ofere posibilitatea de a munci acasă. (*Gălăgie în sală.*)

Scopul acestui proiect de lege este protejarea activității în baza patentei de întreprinzător pentru persoanele ce dispun de resurse financiare limitate, dar ar dori să dezvolte o afacere, avantajele fiscale ale acestuia fiind mai mult decît evidente.

Conform Raportului anual de performanță al Serviciului Fiscal de Stat, pe parcursul anului 2016... asta în contextul... domnul Carp deja nu este, dar, la elaborarea proiectului, am făcut careva interpelări pentru a anticipa careva întrebări... așadar, Serviciului Fiscal de Stat, pe parcursul anului 2016, au fost eliberate 16161 de patente de întreprinzător și prelungite 78958 patente. La situația din 31.12.2016 au fost valabile 17535 de patente. Inclusiv în domeniul „Comerțul cu amănuntul” au fost eliberate 10746 de patente și prelungite 58028 la situația din 31 decembrie 2016.

Extinderea termenului de desfășurare a activităților menționate la pozițiile 1.1 și 1.2 din Legea cu privire la patenta de întreprinzător, pînă la 31 decembrie 2022, din datele prezentate este una evidentă, iar această modificare va oferi dreptul patentarilor de a activa legal în continuare, menținerea locurilor de muncă existente, asigurarea creșterii volumului de vânzări pe piața internă de consum care, conform informației operative cu privire la evoluția social-economică a Republicii Moldova, din data de 31 decembrie 2012 s-a diminuat cu 3,8% față de anul precedent.

Acest proiect de lege nu necesită alocarea mijloacelor financiare suplimentare de la bugetul de stat. (*Gălăgie în sală.*)

Reieșind din cele expuse mai sus, stimați colegi, vin cu rugămintea de a susține acest proiect.

Ceea ce am discutat noi în cadrul Comisiei economie, buget și finanțe miercuri, pot să vă zic că acest conflict dintre autoritățile centrale, cele de control, au avut loc imediat chiar după ședința comisiei ori chiar în timpul ședinței comisiei, pot să vă zic și unde, să vă dau exemplu: în piața de la Căușeni au avut loc descinderi cu mascați și fel de fel de arestări, sechestrare ș.a.m.d. de marfă.

Dacă aveți întrebări, sînt gata să vă răspund.

Vă mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Carp,
Poftim, prima întrebare.

Domnul Lilian Carp:

Nu, există o practică, domnule Novac, aici, în Parlament, ultimul timp... dumneavoastră aveți un proiect, Guvernul are un proiect, numai că se mai adaugă aici...

Domnul Grigore Novac:

Domnule Carp,
Vorbiți, vă rog, mai tare... să vă auzim și noi.

Domnul Lilian Carp:

Zic: există o practică că dumneavoastră aveți un proiect, are Guvernul un proiect.

Nu mai înțelegem care și cine le scrie primii, de unde le iau, cum le iau ș.a.m.d. Dar contează altceva.

Uitați-vă, Guvernul propune un an de zile.

Dumneavoastră propuneți pînă în 2022, deci aproximativ 4.

Anterior, cînd a fost ministrul economiei, doamna Greceanîi propunea anul 2005.

Care sînt argumentele acum că este necesar pînă în 2022? De ce anul ăsta de referință?

De ce nu 2030, de ce nu 2025 sau, în genere, de scos acest termen?

Domnul Grigore Novac:

Domnule Carp,
Vă mulțumesc de întrebare.

Pentru ca dumneavoastră să aveți mai multă idee care-i consecutivitatea acestor proiecte, pe prima foaie a unui proiect de lege există ștampila și numărul proiectului.

Deci puteți să vedeți că este proiectul nr. 33... datează cu data de 13.02.2018, adică cu mult timp înainte de a fi înregistrate celelalte proiecte la care ați făcut dumneavoastră referire. Și așa este... celelalte proiecte.

Referitor la a doua întrebare, pot să vă zic că acest termen, pe care-l găsiți în proiectul nr. 33, eu am discutat foarte mult cu reprezentanții din teritoriu ai Asociației Micului Business, termen pe care, de fapt, l-au propus și ei. Dînșii consideră că acest termen poate fi unul rezonabil pentru ca pe parcursul anilor să treacă la o altă activitate, adică alta decît cea în bază de patentă.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Carp,

Poftim.

Domnul Lilian Carp:

Eu nu în zadar am făcut glumă, domnule Novac, referitor la... eu am văzut care a fost primul înregistrat, care al doilea, așa ca printre altele. 2022, totuși, 4 ani de zile – trebuie să existe o explicație logică. În ce condiții, care? Pentru noi este necesar ca să avem această explicație logică. De ce 2022? Guvernul spune că 2019 ar fi... un an de zile ar ajunge. Ei au argumentul dat, de ce spun 2019, pentru ei este important să treacă aceste alegeri, să nu aibă pe cineva nemulțumiți. Dumneavoastră – 2022, o să vă treziți iarăși în ajun de alegeri, iarăși o să trebuiască să prelungiți ca să nu aveți probleme și tot așa mai departe. De aceea noi trebuie să avem această explicație mai mult din punct de vedere economic, cum acest lucru se va întâmpla ca să fie rezolvată problema deținătorilor de patente. De asta v-am adresat întrebarea. Termenul trebuie să fie motivat din punct de vedere economic și nu altfel. Dacă aveți această motivație, atunci bine, dacă nu...

Domnul Grigore Novac:

Domnule Carp,

Eu țin să vă amintesc că dumneavoastră, în calitate de deputat pe care o aveți, de fapt, ca și mine, sînteți în drept să înaintați amendamente, astfel încît să ne aduceți toate argumentele economice și termenele rezonabile, astfel încît să fie pentru toți binevenit, mai ales că o puteți face după lectura întii.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Carp,

Poftim, ultima precizare.

Domnul Lilian Carp:

Ați venit acum dumneavoastră cu proiectul și atunci cînd veniți cu un proiect, el trebuie să fie motivat. Eu, în general, am spus că trebuie de făcut ordine dacă...

Domnul Grigore Novac:

Trebuie să citiți nota informativă, domnule Carp.

Domnul Lilian Carp:

... că trebuie să existe anumite domenii foarte bine clarificate: cine are dreptul să activeze în bază de patentă și să nu existe termen? Deci asta este poziția pe care o am eu. Să nu existe aceste termene, în fiecare an, de una, de alta și acești cu amănuntul – în ce condiții? Deci asta este o viziune, dar cam atît am vrut să vă spun.

Mersi mult de răspuns.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Batrîncea,

Vă rog, prima întrebare.

Domnul Vlad Batrîncea:

Mulțumesc, domnule Președinte al ședinței.

Ca să avem o explicație economică sau un plan economic, trebuie cel mai principal să avem economie, producere și locuri de muncă, ca să oferim oamenilor o alternativă reală și să putem spune: iată unde puteți să vă încadrați. Trebuie ajutați oamenii, că oamenii, pînă la urmă, nu trebuie să fie responsabili pentru dezastrul economic sau lipsa locurilor de muncă. Ca de exemplu, atunci cînd a fost lichidată unica piață din sectorul Rîșcani, piața „Alioșin”, oamenii, pur și simplu, au fost alungați, le-au oferit un spațiu la un capăt al orașului și nu au acolo nici vînzare, nici condiții, nimic absolut. Și de aceea, într-adevăr, este rolul Guvernului de a veni și de a propune, că ei sînt acei care vin cu propuneri cum dezvoltăm economia, cum creăm locuri de muncă și unde oferim un loc de muncă acestor oameni care lucrează astăzi în baza patentei.

Întrebarea mea, domnule Novac, este următoarea: de ce doi ani de zile, atunci cînd dumneavoastră personal, cu echipa, veneați cu mai multe propuneri în ceea ce ține de antreprenoriat în baza de patentă, Guvernul de fiecare dată venea cu avizele negative? Acest proiect nici nu putea să ajungă în plenul Parlamentului și iată acum înainte de campania electorală, Guvernul v-a luat inițiativa și vine cu un proiect doar pentru un singur an? Dar ce va fi peste un an, noi iar nu știm.

Aveți careva explicații?

Domnul Grigore Novac:

Mulțumesc de întrebare.

Domnule Batrîncea,

Eu țin să menționez că proiecte în ceea ce ține de patente au mai fost, care, cu succes, au fost blocate la nivel de comisii. Dar acel proiect care a fost și, de fapt, acesta care îl vedeți, el nu a fost pur și simplu scris și înregistrat în Parlament, dar am avut creat un grup de lucru dintre reprezentanții Guvernului, adică Ministerul Economiei și nu doar, era un grup din reprezentanții Asociației Micului Business, Guvernul, pe de o parte, și deputații care au dorit să participe la aceste consultări.

În acea perioadă, îmi amintesc cînd am avut întîlnire cu domnul Pavel Filip, deja era în calitate de Premier, ni se spunea că problemele de bază sînt... adică toate relele s-ar trage de la acele baze angro, care, chipurile, nu le eliberează actele necesare și care duc un șir de probleme atît pentru

acești deținători de patente, cât și pentru... asta era poziția domnului Premier. Cel puțin, domnia sa ne-a promis că o să facă ordine în acest domeniu, dar, din câte îmi amintesc, și facturile care au fost prezentate de acești deținători de patentă ne arată viceversa.

Prin urmare, problema așa și nu a fost soluționată. Iar de ce Guvernul atunci a spus „ba”, iar acum „da” rămîne o întrebare bună și o enigmă, de fapt.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Poftim, domnule Batrîncea, a doua întrebare bună, vă rog.

Domnul Vlad Batrîncea:

Mulțumesc frumos.

Într-adevăr, am citit acele acte normative despre activitatea în bază de patentă și acolo există prevederea că acest comerț poate avea loc doar în incinta piețelor autorizate. Și pe noi ne interesează de ce Guvernul nu creează condiții ca aceste piețe să fie autorizate?

De exemplu, am rămas șocat cînd am aflat că în raza Pieței Centrale, acele piețe angro, care sînt, nu sînt piețe autorizate și nu au toată documentația necesară, în pofida faptului că acolo oamenii lucrează zeci de ani. Și reieșind din asta, Guvernul trebuie să asigure împreună cu administrația publică locală ca oamenii să poată lucra legal.

Din ceea ce am discutat la Biroul permanent, domnule Novac, am înțeles că proiectul dumneavoastră va fi comasat cu cel al Guvernului. Este bine că în ceasul al doisprezecelea Guvernul, totuși, are deja dorință de a obține măcar o soluție a problemei. Vă recomand să insistați ca să fie luat ca bază în această comasare proiectul dumneavoastră, de aceea că deputatul în Parlament, în primul rînd, are dreptul la inițiativă legislativă.

Mulțumesc.

Domnul Grigore Novac:

Domnule Batrîncea,

Ce ține de piețele din teritoriu, eu am vorbit despre acest lucru și la comisie și, de fapt, am vorbit și în cadrul acelu grup mixt format din deputați, Asociația Micului Business și Guvern. Deci în esență, care este problema? În teritorii, tradiționalele piețe unde toată lumea știa, de cînd lumea și pămîntul, că este piață nu are acel statut de piață dat de administrația publică locală, pe de o parte. Pe de altă parte, însăși administrația publică locală nu are pretenții de a permite comerțul în acele locuri și aici survine un conflict de lege. Astăzi, norma legală ne indică că acest comerț este posibil doar în raza piețelor, iar, de facto, acele teritorii nu au statut de piață. Și cînd vine același organ de control, deținătorul de patentă, pe de o parte, îi spune: „Uitați-vă, eu activez legal, am patentă. Activez în piață.”, iar organul de control îi spune: „Aici nu este piață. Este

ceva improvizat, dar nu are statut de piață”. De aceea și noi intervenim cu formula „și în locurile permise de către administrația publică locală”, pentru a exclude acest conflict de norme.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Mulțumesc, domnule Novac.

Întrebări nu-s.

Domnul Grigore Novac:

Mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Luați, vă rog, loc.

Domnule Creangă,

Prezentați, vă rog, raportul comisiei.

Domnul Ștefan Creangă:

Stimate domnule Președinte,

Onorat Plen,

Comisia economie, buget și finanțe a examinat proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 93 din 15.07.98 cu privire la patenta de întreprinzător, înaintat cu titlu de inițiativă legislativă de deputatul Novac Grigore și comunică susținerea acestui proiect de lege pentru primă lectură.

Totodată, comisia propune ca acest proiect să fie comasat cu proiectul nr. 382, care va fi de bază.

Vă mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Mulțumesc, domnule președinte.

Întrebări nu-s.

Stimați colegi,

Poftim, domnule Novac.

Domnul Grigore Novac:

Domnule raportor,

Dar de ce, totuși, insistați ca de bază să fie luat proiectul nr. 382?

Domnul Ștefan Creangă:

Foarte simplu. Proiectul nr. 33 nu are avizul Guvernului, iar proiectul celălalt are ... este înaintat cu susținerea Guvernului.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Conform Regulamentului.

Domnul Ștefan Creangă:

Respectiv, aici trebuie să fie toată lumea împăcată.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Poftim, domnule Novac, precizare.

Domnul Grigore Novac:

Măcar recunoașteți că plagiați lucrurile bune de la socialiști.

Domnul Ștefan Creangă:

Recunosc. Dar ce să fac?

Domnul Grigore Novac:

Recunoașteți, da? (*Rîde.*) Ne bucurăm.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Carp,

Poftim.

Domnul Lilian Carp:

Domnule președinte al comisiei,

Spuneți-mi, vă rog, bine, luați de bază proiectul Guvernului, dar termenul ... dar sînt termene diferite în proiect, în proiectul Guvernului e termenul 2019, în ceea ce propune Frațiunea Partidului Socialiștilor e 2022?

Domnul Ștefan Creangă:

În următorul proiect e termenul 2023. Așa că ...

Domnul Lilian Carp:

Deci bine, și atunci care an va fi luat ca referință?

Domnul Ștefan Creangă:

Stimați colegi,

Termenul va fi stabilit de către noi aici, în plen. Comisia va propune ca să decidem în plen. Eu personal sînt pentru un an și vă argumentez de ce, dacă este necesar. Dar pentru lectura a doua o să vă argumentez. (*Rîde.*)

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Batrîncea,

Vă rog.

Domnule președinte,

Încă o întrebare.

Domnul Vlad Batrîncea:

Stimați colegi,

Chiar și în acest proiect – noul Cod parlamentar, unde se instituie o monarhie parlamentară și domnul Candu o să fie monarh pe viață al Parlamentului, chiar și acolo există prevedere, care confirmă, de fapt, Constituția, că deputatul are dreptul la inițiativă legislativă. Noi sîntem Legislativ.

Există inițiativa de doi ani de zile pe rafturile Parlamentului, în comisii, inițiativa asta a fost discutată pe larg, au avut loc și audieri publice și deci vine alaltăieri Guvernul și noi dăm într-o parte inițiativa deputatului, care are dreptul la inițiativă legislativă, spunem că de bază luăm ... A, diferență între aceste două proiecte nu există deloc, dumneavoastră asta ați expus-o și în raportul comisiei, nu există nici un alt concept. De aceea cronologic, proiectul domnului Novac este de doi ani în Parlament, propunem și insistăm din partea fracțiunii ca să fie luat ca bază în procedura de comasare proiectul dumnealui.

Dar Guvernul care nu dă aviz pozitiv la proiectul unui deputat și pe urmă vine cu tot același proiect, dar cu două virgule în plus, Guvernul încă are, mă rog, ceea ce are ca să vină cu asemenea abordare. Măcar ar încerca să introducă trei propoziții diferite, dar e același proiect.

Vă rog frumos

Domnul Ștefan Creangă:

Nu poți... propoziții diferite, că acolo e termen. (*Rîde.*)

Domnul Vladimir Vitiuc:

Mulțumesc, domnule președinte.

Întrebări?

De procedură, poftim.

Domnul Grigore Novac:

Eu cred că ar fi oportun poate să supunem votului care să fie luat de bază, ca să ...

Domnul Ștefan Creangă:

Da. Sigur, stimați colegi, este raportul comisiei, ...

Domnul Grigore Novac:

Totuși, noi insistăm pe proiectul nr. 33 să fie luat ca bază.

Domnul Ștefan Creangă:

... întâi se votează prima lectură.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Oleacă. Было предложение ...

Da, poftim, poftim.

Domnul Ștefan Creangă:

Stimați colegi,

Propunerea comisiei este să se voteze întâi proiectul în prima lectură, după care comasarea s-o decidem care și cum. Comisia a propus ca celălalt să fie de bază, dar onoratul Plen decide.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Согласно поступивших предложений.

Stimați colegi,

Întrebări nu-s.

Pun la vot proiectul nr. 33 din 13 februarie 2018 în prima lectură.

Cine este pentru, vă rog să votați.

Majoritatea.

Mulțumesc.

Și pun la vot propunerea comisiei privind comasarea și ca bază luăm proiectul nr. 382.

Потом и ваш присоединим.

Олег Моисеевич,

Ваш присоединим следующим.

Pun la vot comasarea ... propunerea comisiei: comasarea proiectului nr. 382 și proiectului nr. 33 și luăm ca bază proiectul Guvernului nr. 382.

Cine este pentru, vă rog să votați.

Majoritatea.

Adoptăm.

Mulțumesc.

Următorul proiect nr. 337.

Олег Моисеевич.

Вы, да? Написано Рейдман.

Пожалуйста, доamna Боднаренко.

Doamna Elena Vodnarencu:

Уважаемые коллеги,

Меньше всего хотелось бы говорить о политике, обсуждая этот законопроект, потому что кто сегодня практикует торговлю по предпринимательскому патенту в Республике Молдова? Те, кто в 90-х годах остался без работы после приватизации и закрытия многих фабрик и заводов, кто остался без земельной квоты после приватизации земли и роспуска колхозов и совхозов, те, кто предпочел остаться рядом со своими малолетними детьми и престарелыми родителями, те, кто не предал Родину и не уехал за длинным рублем за границу, те, кто является лицами с физическими недостатками, те, кто сегодня занимается предпринимательской деятельностью по патенту на протяжении десятков лет, те, кто сегодня находится уже в предпенсионном возрасте и вряд ли найдет работу себе здесь, в Молдове, в другом месте либо за границей.

Нам с вами понятно, что в случае, если закон не будет принят (о термине поговорим позже), многие граждане нашей страны – около восьми тысяч – останутся без источника дохода.

Сегодня, представляя свой законопроект, государственный секретарь Правительства сказала о том, что у многих лиц, занимающихся предпринимательской деятельностью по патенту, сегодня просто недостаточно денег для того, чтобы перерегистрировать свое предприятие, для того, чтобы приобрести кассовый аппарат, который не дешевый и работает, как говорят торгующие на рынках, достаточно нестабильно, особенно в холодный период года.

Кроме того, говорят, что и в этой области существует мафия, и один раз в два-три года, тогда, когда завозятся новые кассовые аппараты, Правительство обязывает предпринимателей их менять.

Ну и самое главное – это то, что и сегодня, и в течение года, как уже говорила госпожа государственный секретарь, нет уверенности в том, что будет обеспечена возможность торговать на авторизованных рынках.

Сегодня государство получает стабильный доход от торговцев по предпринимательскому патенту. Они уплачивают стоимость патента, и это около 80 миллионов леев. Они уплачивают взнос в фонд социального страхования и в фонд медицинского страхования, они уплачивают необходимые таксы в городской и в сельские местные бюджеты, они уплачивают в центры семейной медицины необходимые таксы. В случае, если предпринимательская деятельность по патенту будет завершена или лимитирована, государство недосчитается большей части дохода.

И еще несколько слов о политике. Для того, чтобы не привязывать действительно к выборному циклу, не привязывать к четырем годам, мы, депутаты от Партии коммунистов, предложили, пятилетний переходный срок. Для того, чтобы там, где недоработало Правительство, оно доработало, провело разъяснительную работу, создало необходимые условия для того, чтобы заинтересовать патентообладателей изменить юридическую форму своей деятельности, для того, чтобы дать возможность всем органам местного публичного управления благоустроить рынки и легализовать их. И для того, чтобы снять с нас с вами, уважаемые коллеги, с политиков, обвинение в том, что мы привязываемся каждый раз к каким-то очередным выборам, мы предлагаем пять лет.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Благодарю вас, госпожа Боднаренко.

Вопросов нет.

Domnule Creangă,

Vă rog prezentați raportul comisiei.

Domnul Ștefan Creangă:

Stimate domnule Președinte,

Onorat Plen,

Comisia economie, buget și finanțe a examinat proiectul de Lege nr. 337 din 09.10.2018 și propune să fie susținut pentru prima lectură.

Totodată, propune ca acest proiect nr. 337 să fie comasat cu nr. 382, ultimul fiind ca proiect de bază.

Vă mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Mulțumesc, domnule președinte.

Întrebări nu-s.

Stimați colegi,

Pun la vot proiectul nr. 337 din 9 octombrie 2018 în prima lectură.

Cine-i pentru, vă rog să votați.

Mulțumesc.

Și pun la vot... предложение комиссии... comasăm proiectele nr. 382 și nr. 337.

Ca bază luăm proiectul Guvernului nr. 382.

Cine este pentru, vă rog, votați.

Mulțumesc.

Majoritatea.

Stimați colegi,

Осталось 3 проекта. Поступило предложение из зала перенести их на следующее заседание. (*Rumoare în sală.*)

Ușor?

Mergem mai departe.

Proiectul nr. 259 din 16 iulie 2018.

Prezintă proiectul deputatul Radu Mudreac.

Domnul Radu Mudreac:

Da, vă mulțumesc.

Stimați colegi,

Este un proiect destul de tehnic. Vreau, din start, să nu fie tratat ca un proiect populist sau un proiect politic.

Ce prevede acest proiect? E un proiect care vine să interzică în totalmente importul de produse agroalimentare genetic modificate.

Scopul acestui proiect are două laturi.

Prima latură este latura economică.

Și a doua latură este latura ceea ce ține de siguranța alimentară a populației.

Ca să începem cu latura economică, noi în permanență argumentăm un fapt destul de interesant, că produsele moldovenești nu sînt competitive pe piața națională.

Atunci cînd vine timpul ca un consumator să-și procure un produs în Republica Moldova și pleacă într-o rețea de magazine, pe rafturile magazinelor nu găsește altceva decît produse care nu sînt identificate că ele sînt genetic modificate.

Faptul care îl impune pe cumpărător să procure un produs în conformitate cu prețul care este prezentat, dacă e să luăm în calcul că un produs importat genetic modificat care are un preț cu mult mai redus ca produsul nostru autohton care este lipsit de aceste adaosuri genetic modificate, atunci cumpărătorul este dus în eroare și procură produsul care este de import genetic modificat, asta pe parcursul a mai multor ani a stat la baza distrugerii economiei naționale.

Prima la mîină. A fost distrus tot ce ține de întreprinderile de procesare, pentru că ele s-au falimentat, că produsele autohtone n-au fost procurate, n-au putut concura cu aceste produse de import.

Doi la mîină. Dacă e să ne axăm pe produsele genetic modificate, în toate țările din lume care acceptă aceste produse în rețelele de comerț, aceste produse în permanență au un preț mai redus ca produsele naturale. Au un loc separat de produsele naturale.

Cumpărătorul pe bună conștiință... conștiință proprie decide să riște să-și procure aceste produse genetic modificate sau să nu riște, e în alegerea acestui cumpărător.

Doi la mîină. Ceea ce ține de latura „Siguranța alimentară și sănătatea umană”, sănătatea publică, noi astăzi iar îl ducem în eroare pe cumpărător. Cumpărătorul nu poate să decidă ce trebuie să procure.

Cineva îmi spune care este efectul negativ al acestor produse. Dacă e să luăm în calcul că am auzit mai multe poziții ale diferitor colegi de aici, din sală, care este efectul sănătății acestor produse și se gîndește că acesta este experimentul Mecnikov, că a încrucișat o mîță albă cu una neagră și s-a obținut o mîță târcată, și amarnic greșiți.

Produsul genetic modificat este cu totul altceva. Atunci cînd are loc modificarea genetică a ADN, în compoziția acestui produs, efectul negativ al acestor produse, diferiți oameni de știință se expun diferit.

Nu vreau să fac careva abuzuri în constatări, dar efectul pozitiv încă nimeni nu l-a constatat, în afară de cel economic, care este... se obține o cantitate mai mare de pe o suprafață mai mare și el este mai ieftin, evident, dar efectul asupra sănătății este o problemă.

Și doi la mîină. Fondul de subvenționare în Republica Moldova pe domeniul agricol, reieșind, încă o dată accentuez, că este o țară agricolă, este aproape 1 miliard de lei, Republica Moldova, la ziua de astăzi, are probleme cu exportul, cum la Est, așa și la Vest, dar atunci se pune întrebarea: ce consumăm noi în țară, în Republica Moldova?

Sîntem capabili să ne alimentăm noi singuri astăzi sau nu sîntem capabili? Reieșind din faptul problemelor de export, noi avem capacitatea și posibilitatea să ne alimentăm noi. Asta este întrebarea de bază.

De aceea este poziția de a susține pentru prima lectură acest proiect de lege, iar pentru a doua lectură, pentru îmbunătățirea acestui proiect, sîntem gata să ne așezăm, să discutăm pe orice amendament care poate parveni la acest proiect de lege.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Doamnă...

Domnul Radu Mudreac:

Vă mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Doamnă Ivanov,
Poftim, prima întrebare.

Doamna Violeta Ivanov:

Stimate domnule Președinte al ședinței,
Vă mulțumesc mult.

Stimate coleg,

Noi am discutat nu o dată această întrebare și dumneavoastră cunoașteți foarte bine care este poziția mea, și este una negativă.

Deci atunci când este vorba de întrebuințarea produselor genetic modificate, creșterea plantelor cu conținutul respectiv, desigur, poziția mea este una negativă. Însă, cu părere de rău, acest proces, în general, la nivel global este imposibil de oprit.

Vreau să vă spun că recent citeam un articol cu referire la un proces de judecată unde un agricultor din America deci care a investit sume enorme în biotehnologii pentru a crește producția naturală, bio, era vorba de floarea-soarelui, s-a depistat că producția lui era genetic modificată și ca constatare s-a stabilit că albinele care au polenizat cîmpurile vecine deci au infectat lanul respectiv.

Deci este o situație care, în general, noi, practic, nu o putem opri.

Luînd în considerare aceste lucruri, toate țările, și mai ales țările semnatare ale Convenției de la Cartagena, care sînt 175 la număr, desigur își creează baza legislativă și normativă prin care reglementează procesul respectiv.

În Republica Moldova, în anul 2001, a fost aprobată de către Parlament Legea cu privire la securitatea biologică, lege care reglementează activitățile legate de obținere, de testare, de producere, de utilizare, de comercializarea organismelor modificate genetic.

Cunosc foarte bine, deoarece am fost unul din autorii acestei legi în anul o mie nouă... 2001 și atunci, cu o responsabilitate enormă, am prevăzut anume eliminarea sau reducerea riscurilor de producere a unor efecte negative legate de organismele... de întrebuințare a organismelor genetic modificate asupra sănătății umane, asupra diversității biologice, asupra echilibrului ecologic și asupra mediului în general.

Deci este o lege care prevede monitorizarea, supravegherea, controlul, deoarece, practic, astăzi este imposibil să nu reglementezi, să nu monitorizezi, deoarece noi pe piețele din Republica Moldova avem produse farmaceutice, cum ar fi diferite companii, nici nu vreau acum să le numesc. Dacă vorbim de produsele alimentare practic toate: Nestle, Coca-Cola, Lipton, foarte, foarte multe care utilizează produsele genetic modificate.

Întrebarea mea este: dumneavoastră propuneți abrogarea legii de bază care reglementează acest domeniu, legea care, practic, monitorizează, supraveghează și efectuează controlul prin organele care tot prin această lege au fost înființate, cum ar fi Comisia Națională în Domeniul Biosecurității, acele 7 laboratoare care lucrează, dumneavoastră propuneți abrogarea acestui lucru.

Explicați-mi, vă rog frumos, cum va avea loc controlul în general al produselor respective în Republica Moldova, abrogând legea de bază.

Domnul Radu Mudreac:

Da, vă mulțumesc de întrebare.

Eu vreau să argumentez mai multe, că a fost o întrebare destul de lungă.

Prima întrebare. Proiectul de lege nu se reflectă asupra produselor de uz farmaceutic. Ca să fie clar.

Doi la mână. Ceea ce se întâmplă în Statele Unite ale Americii mai puțin pe mine personal mă interesează. Mă interesează ceea ce se întâmplă în Republica Moldova.

Dacă ne referim la Convenția de la Cartagena, articolul 2 punctul 4 din Protocol și-l citesc cum spune: „Acest Protocol nu trebuie să fie interpretat ca o restricție a dreptului unei părți de a acționa în mod cât mai riguros pentru conservarea diversității biologice și utilizarea durabilă a resurselor sale care sînt prevăzute în acest Protocol” și mai departe după text... ceea ce această convenție nicidecum nu restricționează ca noi să ne facem regulă în ceea ce este.

Doi la mână. Legea privind biosecuritatea, la care ați făcut trimitere. Această lege pînă în ziua de astăzi dacă-mi spuneți un produs înregistrat în Republica Moldova în rețeaua de comerț care prevede în această lege 10% din suprafața... trebuie să fie... etichetat și cu mențiunea că este genetic modificat... nu se respectă defel.

Doi la mână. Dacă îmi spuneți măcar unde este prevăzut care sînt pedepsele pentru încălcarea acestei legi... pedepse contravenționale sau pedepsele penale pentru încălcarea acestor prevederi din această lege... tot nu este la ziua de astăzi.

Trei la mână. Ceea ce ține... laboratorul care este în Republica Moldova, el... pînă în ziua de astăzi nu are capacități de a face careva investigații și a ne garanta că este 0,9 sau este 1 conform convenției care se admite.

Mai departe. Ceea ce avem la ziua de astăzi întrebarea: cine va duce controlul și cum va verifica? Sînt documentele și actele de proveniență care însoțesc orice produs la import în care este clar menționat care este componența și compoziția acestui produs. Organele vamale și acele ce le

avem privind siguranța alimentelor din punctele vamale trebuie să asigure securitatea statului din punct de vedere alimentar.

Trei la mână. Eu nu știu cine din populația Republicii Moldova părinții, care au copii acasă, s-ar duce astăzi acasă și le-ar procura „Snickers”, „Mars”, „Twix” și alte produse genetic modificate la copil, eu nu știu cine din părinți ar admite dacă ar fi modificat genetic „Similacul” ca să vadă că el este genetic modificat să alimenteze un nou-născut, un bebeluș... genetic modificat sau alte produse care sînt genetic modificate pentru noi-născuți. Dacă vreți, eu le dau citire la toate produsele care sînt... vreo 4–5. Asta este o problemă.

Azi noi nu sîntem gata ca să garantăm populației Republicii Moldova, cetățenilor Republicii Moldova că noi îi alimentăm cu produse care sînt sigure. Noi nu le-am permis pînă în ziua de astăzi, în baza legii pe care ați menționat-o, ca omul să aibă... cumpărătorul să aibă de a alege: vrea sau nu vrea. Noi n-am impus rețelele de comerț ca să facă rafturi separate unde sînt produse genetic modificate. Noi, prin pașii pe care i-am făcut, cum am menționat inițial, sîntem o țară prioritar agricolă.

De ce noi... noi nu putem... prin asta să stimulăm procesatorii noștri, producătorii noștri ca să alimentăm țara corect și, cît de cît,... verificat, produsele să fie sigure. Asta este răspunsul.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Lupu,

Poftim, de procedură.

Domnul Marian Lupu:

Da, domnule Președinte al ședinței.

Vă mulțumesc.

Noi o să avem nevoie de 5 minute, da, în contextul discuției care este... o scurtă pauză – 5 minute fix și apoi reluăm discuția.

Rog să ne fie acordată.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Poftim, 5 minute pauză și prelungim.

Есть просьба не...

Domnule Președinte,

Вы можете провести фракцию в зале, да, просьба не покидать рабочее место. (*Rumoare în sală.*)

Уважаемые коллеги, можем продолжать?

Domnule Mudreac,

Нет, еще есть вопросы к нему.

Аха, две минуты пауза затягивается и продолжим работу.

Нет, есть вопросы к автору.

Он бежит, вот.

Poftim.

Doamnă Ivanov,

Poftim, a doua întrebare.

Doamna Violeta Ivanov:

Vă mulțumesc, stimate domnule Președinte.

Încă prima întrebare, deoarece încă domnul raportor, (*rîde*) probabil, a făcut, eu știu, pentru televiziunea... pentru careva televiziune a făcut aici un discurs care nu corespunde realității.

Domnul Radu Mudreac:

Eu din start am spus că...

Doamna Violeta Ivanov:

Stimate domnule președinte al comisiei,

Dumneavoastră ați spus că nu există ceea, nu există ceea, nu există marcarea, nu este în lege... nu sînt stipulate lucrurile acestea.

Eu înțeleg că deja au trecut 17 ani și, probabil, trebuie de modificat legea, dar în Legea cu privire la securitatea biologică din 2001, încă atunci ne-am îngrijit și am pus în capitolul V articolul 24 litera c) „condițiile pentru introducerea pe piață a produsului, inclusiv condițiile specifice de folosire și manipulare, precum și recomandările de ambalare, etichetare și marcarea pe etichetă și/sau pe documentul de însoțire se va specifica prezența organismului genetic modificat”.

Cuvintele „produs care conține organism genetic modificat” sînt obligatorii atît pe etichetă, cît și în documentul de însoțire și ele vor ocupa, cel puțin, 10% din suprafața etichetei.

Poate trebuie să înăsprim controlul, dar nu să abrogăm legea.

Imaginați-vă dumneavoastră... deci dumneavoastră abrogați legea prin care se reglementează tot procesul și lăsați în legea pe care dumneavoastră astăzi o propuneți, deci cu excepția medicamentelor. Dar materia primă din care se prepară medicamentele... să luăm insulina, astăzi este 100% genetic modificat.

Dumneavoastră interziceți importul materiei prime pentru prepararea medicamentelor.

În situația cînd lăsați doar medicamentele și abrogați mecanismul de reglementare, cum, cine va efectua controlul respectiv? Deoarece legea foarte clar stipulează ce instituție, cum se efectuează controlul, cînd se

efectuează controlul și care sînt concentrațiile, fiindcă știința astăzi ne arată că dacă conținutul este pînă la 0,1%... pînă la 1%, (*voce nedeslușită*) adică 0,9, ele nu aduc careva daune.

Dacă luăm rezultatele laboratoarelor din Republica Moldova, din cele 100 de șroturi de soie, ele toate s-au depistat a fi genetic modificate. Ce facem? Deci aceasta înseamnă că nu doar produsul, dar deja este și pămîntul infectat, adică terenul pe care a fost cultivat. Ce facem cu lucrul acesta?

Cum dumneavoastră vă imaginați acest proiect... implementarea proiectului dumneavoastră... propunerii dumneavoastră, fără un mecanism de reglementare?

Domnul Radu Mudreac:

Prima la mînă. Ceea ce menționați dumneavoastră în actul normativ, este din 2001, este un act „mort”, care pînă la ziua de azi nu a făcut nici un efect de reglementare pe piață, nici un efect, zero. De aceea actul normativ care reglementează condițiile de comerț pe piață și de import pe piață este Legea privind comerțul intern. De aceea și încercăm să facem modificări la acest act normativ care stă la baza regulilor de comerț pe intern.

Ceea ce menționați dumneavoastră, materia primă pentru producerea produselor farmaceutice, la importul orîșicărui produs care are destinație concretă – materie primă în domeniul farmaceutic. Acestea nu sînt produse alimentare, agroalimentare care au destinație concretă la import. Materia primă pentru produsele farmaceutice – asta e cu totul altceva, intră în domeniul și în capitolul produselor farmaceutice. Eu nu știu cîtă insulină astăzi se produce în Republica Moldova și importăm materie primă pentru producerea insulinei în Republica Moldova de origine vegetală sau de care origine este. Asta este încă o întrebare cîtă insulină se produce. Din cîte cunosc, majoritatea insulinei, dacă nu toată, este de import. Asta e...

Prin definiție, actul normativ care este astăzi propus nu se reflectă asupra produselor farmaceutice, se reflectă numai asupra produselor agroalimentare. Produsele farmaceutice nu se regăsesc cu o restricție oarecare, ele cum s-au produs așa se produc mai departe. Pentru că domeniul farmaceutic evoluează științific și tehnologic în direcția sa.

Mai departe, ceea ce ține de restricțiile și sancțiunile pentru cei care nu respectă, eu aș insista acum cu un alt proiect de lege în dependență de cum astăzi Parlamentul va vota, plenul va vota, ca să vin cu restricții, cu modificări la Codul contravențional și la Codul penal pentru cei care vor încălca aceea ce ține de prevederile care vor fi astăzi acceptate sau nu vor fi acceptate. Însă, actul normativ de bază... nu pot să fac eu trimitere la legea de 17 ani în urmă. Vreau să propun ca să modificăm acel act normativ care anume creează condițiile de piață și regulile de comerț în piața autohtonă și la import. Asta este Legea privind comerțul intern.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Doamnă președinte,

Poftim.

Doamnă Ivanov,

Poftim.

Doamna Violeta Ivanov:

Vă mulțumesc, domnule deputat.

N-ați răspuns la întrebare. Dumneavoastră, totuși, încercați să faceți populism și nu intrați în esența legii. Și eu cred că dacă ar fi aici reprezentanții Guvernului și membrii Guvernului care sînt incluși în componența Comisiei naționale și care, într-adevăr, lucrează și dumneavoastră spuneți că nimeni nu face nimic, v-ar pune și ei întrebări și s-ar supăra foarte mult.

Spuneți, vă rog, avizul Guvernului este? Și cum el este?

Domnul Radu Mudreac:

Prima întrebare. Eu, ca om, nu am făcut populism în viața mea și n-am de gînd să-l fac. Mai degrabă plec din sala politică, decît să fac populism pe sănătatea cetățenilor. Pe mine mă interesează, în primul rînd, ca cetățenii să știe ce procură, să-și asume riscul dacă vrea să procure ceva și doi – să avem o națiune sănătoasă. Asta este de bază... *(Aplauze.)* Și atunci cînd... pe propriul simț, cu mîna legislatorului Republicii Moldova nu crezi reguli clare și bune și îți intoxici poporul tău, atunci asta e dureros.

Mai departe. Ceea ce face Guvernul – asta e altă întrebare. Avizul Guvernului este negativ, raportul comisiei este pozitiv. Dacă Guvernul poate dicta în cazul acesta este altă situație. Raportul comisiei este pozitiv.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Poftim, doamnă Ivanov.

Doamna Violeta Ivanov:

Stimate domnule deputat,

Fracțiunea din care am onoarea să fac parte, Fracțiunea Partidului Democrat, este o fracțiune foarte responsabilă și nu poate lăsa un domeniu atît de important pentru cetățenii Republicii Moldova fără control, fără monitorizare, fără reglementare. Deoarece ceea ce propuneți dumneavoastră este nu altceva decît introducerea unui haos. Eu sînt de acord că legea este, deja, poate depășită, da. Noi trebuie să o îmbunătățim, dar nu prin abrogarea legii de bază care reglementează acest domeniu. Abrogăm tot ce este bun și propunem nimic.

Vă mulțumesc foarte mult.

Domnul Radu Mudreac:

Noi, la ziua de astăzi, nu ne uităm care și cât de responsabil este. Pe noi ne interesează un singur fapt: sîntem țară agroalimentară, încă o dată repet, cu subvenții... de 1 miliard de lei anual, cu probleme de export la Est și la Vest, de aceea noi sîntem capabili să ne alimentăm poporul Republicii Moldova cu produse sănătoase. Asta e una la mîină.

Și doi la mîină. Noi sîntem contra la aceea ca să distrugem producătorul autohton cu produse care nu sînt viabile pentru sănătatea omului.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Bejan,

Poftim, prima întrebare.

Domnul Valerian Bejan:

Mulțumesc, domnule Președinte al ședinței.

Stimate coleg,

Eu m-am mai expus pe marginea prezentului proiect de lege în comisie, cu alte ocazii. Așa o întrebare serioasă ca interzicerea sigur că asta e cel mai simplu lucru. Am interzis și gata, și am soluționat problema.

Cu toate că, cum nu se respectă acum, cum spuneți dumneavoastră, inscripțiile pe etichete, tot așa poate să nu se respecte interzicerea, deoarece dumneavoastră tot ați menționat că laboratoarele care sînt la ziua de azi nu sînt capabile ca să efectueze analizele respective pentru a confirma sau infirma că produsul respectiv este genetic modificat sau nu.

La așa un proiect de lege ar fi fost binevenit un aviz de la ANSA sau un aviz de la Academia de Științe, un aviz de la Universitatea Agrară, dezbateri cu oamenii competenți în domeniu, pentru a vedea care este modalitatea cea mai bună de a soluționa problema pe care dumneavoastră ați abordat-o, care, într-adevăr există, la noi în Republica Moldova. Dar tot dumneavoastră ați menționat și faptul că în aceeași Uniune Europeană acele produse genetic modificate se află pe o teighea, pe un raft separat, ca omul să poată cunoaște, să poată alege. Nu este interzis, dar este marcat, este dată informația respectivă pentru ca consumatorul să poată alege.

Și cum am mai menționat anterior, cercetări științifice, și dumneavoastră ați menționat, că impactul consumării asupra organismului uman nu ne aduce nimic pozitiv, cum nu avem cercetări nici invers care ar dovedi concret care ar fi impactul asupra organismului uman negativ.

Nu avem o cercetare în domeniul... rezultatul economic. Ce ne-ar aduce nouă asta, dacă noi interzicem la ziua de azi pentru economia Republicii Moldova de care dumneavoastră așa tare vă îngrijorați.

Iată avizele pe care eu le-am menționat, le aveți dumneavoastră? Ați consultat mediul academic sau nu?

Mulțumesc.

Domnul Radu Mudreac:

Da, vă mulțumesc de întrebare.

Pînă la urmă, vreau să vă spun un lucru. Actele normative care sînt existente la ziua de astăzi... dacă încercați să îmi spuneți dacă este vreo sancțiune pentru încălcare și în baza la ce s-a făcut vreo sancțiune? Asta e prima la mîină.

Avizele... noi putem să solicităm un aviz foarte simplu de la Spitalul Oncologic, foarte simplu, dacă vă îngrijorează economia și ce o să facă acei care importă produse genetic modificate. Încă o dată repet, noi sîntem o țară agroalimentară și noi trebuie să avem posibilitatea să ne alimentăm în mare măsură noi pe noi.

Dar eu vă garantez că dumneavoastră, dacă ați intra acum într-o rețea de comerț, plecînd acasă n-ați lua un produs genetic modificat.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Bejan,

Poftim.

Domnul Valerian Bejan:

Deci dumneavoastră bine ați menționat că ar fi bine un aviz de la Spitalul Oncologic, în care să fie scris că bolile oncologice provin în rezultatul consumării produselor genetic modificate. Și atunci ați avea un argument forte în mîină, pe care dumneavoastră astăzi nu-l aveți.

Iar ceea ce aș cumpăra eu – decizia îmi aparține, cînd intru în magazin și mă uit. Este scris că produsul este genetic modificat, îl cumpăr sau nu-l cumpăr, îmi aparține decizia, dar să nu îmi interzică ca eu nici să nu am posibilitatea asta să o fac, ca să pot alege.

Mulțumesc.

Domnul Radu Mudreac:

Eu nu m-am gîndit că dumneavoastră așteptați un aviz de la Spitalul Oncologic, chiar nu m-am așteptat să dați așa răspuns.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Creangă,

Poftim, prima întrebare.

Domnul Ștefan Creangă:

Mulțumesc, stimate domnule Președinte al ședinței.

Stimate domnule autor,

Sigur că interzicerea totală a importului unor produse alimentare modificate genetic la prima etapă, din punctul meu de vedere, este prematur.

Da, noi sîntem o țară agroalimentară, noi avem capacitate, am avut capacitatea propriu-zisă de a asigura toți cetățenii cu produse autohtone, dar pentru aceasta, într-adevăr, este nevoie de un plan bine determinat de acțiuni, ca să putem să încurajăm agenții economici să producă volumul necesar de alimente.

De aceea eu îndemn colegii ca conceptual să susținem acest proiect de lege, iar pentru lectura a doua să lăsăm interdicția doar numai pentru produsele modificate genetic fără etichetă, importul fără etichetă. Asta este prima etapă care am putea face. Și sigur să excludem și norma din „Dispoziții finale și tranzitorii” care propune abrogarea acelei legi vechi, care, de asemenea, conține foarte multă informație, dar chiar și dacă este învechită, reglementarea există.

În așa condiții, propun colegilor să susținem acest proiect de lege.

Vă mulțumesc.

Domnul Radu Mudreac:

Domnule președinte Creangă,

Într-adevăr, este o problemă. Încerc să spun că cea mai strategică piață pentru orice țară este piața internă, cu părere de rău, s-a întîmplat ceea ce s-a întîmplat.

Eu am început prezentarea proiectului cu o mențiune, pentru a doua lectură fiecare deputat haideti să ne așezăm la masă, să facem acele modificări suplimentare la acest proiect, ca să fie numai în folosul cetățenilor.

De aceea sîntem deschiși pentru orice discuții de a modifica, de a adăuga, de a suplini, de a exclude, numai ca să avem un proiect bun și lucrativ, inclusiv cu sancțiuni pentru acei care vor încălca prevederile care vor fi prevăzute în proiect.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Mocanu,

Poftim.

Domnul Gheorghe Mocanu:

Încă de la începutul agriculturii și creșterii animalelor, oamenii au fost interesați ca să crească sau economic, sau estetic produsele pe care le cultivau. Acum să presupunem că noi votăm proiectul astăzi și el intră în vigoare. Și, respectiv, este o întrebare, avem un studiu sau o măsurare cît la sută din produsele de pe rafturile din Moldova sînt modificate genetic,

inclusiv legat de producția locală de porumb? Și dacă, în general, avem porumb care nu este modificat genetic? Ce spune știința? Nu, asta este o temă științifică pe care noi o discutăm azi, nu una politică.

De aceea întrebarea este: aveți acest studiu, aveți aceste analize care este situația în piața locală din Moldova?

Domnul Radu Mudreac:

Cu părere de rău, nu cunoaștem. Tot importul ce se face în Republica Moldova astăzi se face la bunul simț al importatorilor, prin întocmirea unei declarații la import și asta-i tot. De aceea ca să facem ordine, este nevoie de a crea aceste reguli, care astăzi nu funcționează.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Mocanu,

Poftim.

Domnul Gheorghe Mocanu:

Eu sînt de acord că e nevoie de a crea aceste reguli, dar acest proiect nu creează reguli, acest proiect spune că se interzice.

Domnul Radu Mudreac:

Anterior de a pune ...

Domnul Gheorghe Mocanu:

Doar ca să finalizez ideea.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Mudreac.

Domnul Radu Mudreac:

... întrebarea, i-am spus deputatului Creangă că sîntem gata pentru a doua lectură să creăm reguli.

Domnul Gheorghe Mocanu:

Ce înseamnă ca în a doua lectură să creăm reguli? Asta înseamnă să regîndim proiectul de la capăt, să înregistrăm un proiect nou care reglementează domeniul. Pentru că proiectul dumneavoastră are trei pagini, două pagini dă definiții și în două articole dumneavoastră spuneți că se interzice, el nu creează nici o regulă, el doar interzice.

Asta înseamnă că s-ar putea ca 8 din 10 produse din Republica Moldova să fie modificate genetic și începînd cu votarea proiectului lichidăm absolut tot și începem să creăm reguli. Asta este propunerea care o faceți. Eu așa înțeleg.

Domnul Radu Mudreac:

Lichidăm absolut tot. Ce aveți în vedere prin sintagma „lichidăm absolut tot”?

Domnul Gheorghe Mocanu:

Toate produsele care sînt modificate genetic și care dumneavoastră nu știți care sînt, cîte sînt, pentru că nu aveți un studiu înainte de a veni cu un proiect de lege.

Domnul Radu Mudreac:

Stimate coleg,

Proiectul dat prevede interzicerea în totalmente a importului produselor genetic modificate. Au venit diferite poziții din sală, inclusiv domnul Creangă a venit cu o poziție mai clară, haideți să ne așezăm pentru a doua lectură să completăm acest concept, ca să vedem, se interzice, de exemplu, importul produselor genetic modificate nemarcate. Sîntem de acord? Sîntem de acord.

Dar atunci cînd am venit eu, cu șase luni de zile în urmă, și am propus, cînd a avut loc modificarea termenului de pe ambalaj ceea ce ține de data fabricării, am suplinit cu un articol: să marcăm obligatoriu aceste produse genetic modificate. Și plenul Parlamentului a respins acest amendament.

De aceea am fost nevoit și pus în situație, amendamentul ca să fie produsele genetic modificate marcate. Amendamentul cu șase luni de zile în urmă, odată cu amendamentul la Legea comerțului intern.

Nu, eu vorbesc cînd s-au făcut modificări la Legea privind comerțul intern, unde s-a exclus de pe ambalaj data fabricării, eu am venit cu amendamentul de a impune și ca toate produsele genetic modificate în Legea comerțului să fie menționate că este obligativitatea de a fi marcate. Și s-a respins atunci.

Am fost impus în situație ca să vin cu o provocare ca să interzicem, sau ce facem? Sau creăm condiții clare. Asta a fost motivul. Haideți să creăm condiții clare, haideți să ne așezăm să discutăm. Dar ceea ce se întîmplă astăzi nu se poate mai mult întîmpla.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Lupu,

Poftim.

Domnul Marian Lupu:

Mulțumesc, domnule Președinte al ședinței.

Este ... Întîi de toate, după luările de cuvînt, după prezentările pe alocuri foarte înflăcărâte ale acestui proiect, haideți și vom constata o

chestie, că această prezentare și-a făcut rolul sau a jucat rolul politic de PR, ceea ce-i într-un fel normal în activitatea politică, deci această sarcină a fost atinsă.

Al doilea subiect. Haideți să vedem pe fond, pe conținutul proiectului, proiectul spune clar că se interzice importul de produse din această categorie. Bine. Întrebarea mea este: dar proiectul acesta nu interzice producerea în țară a acestor produse?

Numai ce domnul Mocanu a zis: cine știe câte semințe au fost pînă acum, zeci de ani, importate, cultivate și se cultivă și mai departe? Fiindcă lucrurile acestea au impact asupra solului. Și chiar dacă mai departe continuă cu semințe nemodificate genetic, gata, ele oricum o să urmeze aceste modificări, fiindcă ele intră în sol.

Și atunci întrebarea mea este: de ce, avînd grijă de sănătatea populației, proiectul vine doar cu interzicerea importului și un cuvînt nu spune despre producerea în Republica Moldova a acestor produse? Unde-i atunci grija de sănătate? Acesta-i primul aspect al acestei întrebări, după care o să urmeze opinia fracțiunii. Fiindcă întrebarea mea este: dacă nu s-au ... Ați spus, că nu au fost acțiuni, nu au fost penalizări, nu au fost depistate. Mi se pare că ați menționat că nici nu avem capacități de a le depista.

Întrebarea mea este: odată ce interzicem acest lucru doar pentru import, cum depistăm lucrul acesta dacă nu avem laboratoare? Adică, arma pe care o folosiți împotriva colegilor care au venit cu întrebări, de fapt, este arma îndreptată împotriva dumneavoastră. Nu avem aceste laboratoare, cine o să răspundă? Cum o să depisteze dacă ele nu-s marcate?

Vă rog.

După asta o să urmeze a doua întrebare.

Domnul Radu Mudreac:

Da, ceea ce ține de producere. Producerea în Republica Moldova a produselor genetic modificate se face pe baza produsului semincer deja genetic modificat. Semința, produsul semincer, aici pe loc nu se modifică, el este importat genetic modificat, ca să fie clar. Ca un produs genetic modificat ... Republica Moldova aici pe loc capacități de a modifica genetic noi nu avem. Asta este una la mîină. Prin sol genetic modificat nu se întîmplă așa ceva.

Doi la mîină. Ceea ce ține de importuri. Republica Moldova are semnate acorduri multilaterale și bilaterale, unde veridicitatea actelor de proveniență este credibilă în cazul cînd sînt eliberate de instituțiile unui stat care eliberează acte de însoțire ale unui sau altui produs, nu are importanță din care parte a globului pămîntesc. De aceea orice produs alimentar este însoțit de actele de însoțire ale unei instituții a unui stat care face export în Republica Moldova, unde este și menționat care este

procentul de produse genetic modificat, dacă el le conține. Avem instituții vamale care pot constata lucrul dat. Asta este ceea ce ține de restricții.

Astăzi instituțiile vamale sau cele care sînt privind siguranța alimentelor nici nu pun întrebarea în cauză.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Lupu,

Poftim.

Domnul Marian Lupu:

Adică, prin acest răspuns încă o dată se confirmă că nimeni aici, în țară, nu are capacitatea de a verifica în ultimă instanță, dacă nu e scris în documentele de însoțire sau pe marcaj, nu poate să depisteze sînt GMO sau nu.

Fiindcă de ce v-am pus această întrebare? Odată cu adoptarea acestei legi, eu prin logică vreau să ajung, neavînd în continuare aceste capacități tehnice (laboratoare) să depistăm, asta înseamnă că ele pot să intre și în continuare cu avalanșe largi, da, fiindcă noi, oricum, nu o să putem să le depistăm.

Nu e așa oare?

Domnul Radu Mudreac:

Marian Ilici.

Domnul Marian Lupu:

Atunci care-i efectul la ceea ce facem noi?

Domnul Radu Mudreac:

Este interzis importul în Republica Moldova a substanțelor narcotice, dar ele oricum intră. Pe asta ne bazăm?

Domnul Marian Lupu:

Dați-mi voie. Nu, eu înțeleg logica dumneavoastră, însă eu vreau să văd efectele practice ale acestei legi.

Domnul Radu Mudreac:

... asta este.

Domnul Marian Lupu:

Efectele practice ale acestei legi.

Domnul Radu Mudreac:

Efectele practice ale acestei legi care-s?

Domnul Marian Lupu:

Fiindcă dacă noi interzicem, sună frumos, de acord, dar prin ceea ce spuneți dumneavoastră, ați dat comparație cu narcoticele, nu, cum să vă zic, indirect, stimate coleg, spuneți că da, poate să nu ne dea nici un fel de efect. Și atunci cum stăm cu sănătatea populației?

Scopul final al acestei legi nu o să fie atins, pur și simplu.

Dar trec la a doua întrebare. Eu nu prea sînt de acord procedural cu ceea ce a spus domnul Creangă, fiindcă, conceptual, legea asta nu poți s-o schimbi. Ea are o singură idee – s-a interzis și punct la linie.

Înțelegînd foarte bine că această interdicție la 90 și ceva de procente n-o să lucreze, ele o să continue să vină, noi nu putem să controlăm, noi nu putem să verificăm și s-a zis cu toată grija noastră pentru sănătatea populației.

Nu poți să schimbi interzicerea generală pe o interzicere parțială, mai ales că cineva a pus aici întrebarea și despre efectele economice. Nu știu, iată, astăzi noi nu știm cîte produse pe rafturile din magazinele noastre și producere locală, apropo, nu doar de import, fac parte din această categorie – s-ar putea să fie 90 la sută. Posibil așa ceva? Posibil.

Eu mă uitam în Occident, pe rafturile magazinelor, un departament separat stau produse și e scris: „bio”. Adică, e ceva care e sigur că nu are nici GMO, nu are nici chimicale. Dar dacă vă uitați la prețuri, nu știu cum la noi, dar peste hotare vedeam și prețuri duble în comparație cu produsele de același tip, dar din altă categorie.

Eu de ce am spus lucrul acesta? Mai trebuie de văzut și efectul economic pentru populație. Este gata omul să scoată un preț dublu pentru același produs? Nu știu, poate da, poate nu.

În consecință, stimați colegi, stimate autor, poate este cazul, fiți dumneavoastră autor, timp mai avem, mai avem două săptămîni pînă ce adoptăm legi, același autor, nu pretind, n-am pretenție la autor și că eu vreau să fiu autor, poate ticluiți un proiect care să fie și realist, și fezabil, și eficient, și eu azi vă spun aceste condiții, cu ambele mîini votez pentru acest proiect, dar să fie corespunzător acestor cîtorva principii, fiindcă simpla cum se propune în acest proiect, interzicere nu dă efect.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnul autor.

Cine a spus 108, poftim, apăsați butonul. (*Rumoare în sală.*)

Domnule Carp,

Poftim.

Domnul Lilian Carp:

Domnule Președinte,

În principiu, s-au expus toate fracțiunile. 108 și mergem mai departe, fiindcă deja se... noi discutăm pe același... aceleași întrebări se adresează de 5–6 ori deci pe loc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Poftim.

Domnul Lilian Carp:

Mersi.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Pun la vot.

Da, poftim, coautor, domnul Furculiță.

Domnul Corneliu Furculiță:

În regulă.

Da. Deci, stimați colegi,

Eu vreau să vă atenționez, în calitate de coautor, poate și are proiectul anumite curențe, dar este un proiect foarte necesar, este un proiect foarte sensibil și este un proiect care aduce în prisma discuțiilor societății această problemă.

Privitor la aspectul sau impactul economic, Republica Moldova în realitate nu are nevoie de produse agroalimentare modificate genetic. Noi avem cele mai bogate soluri, noi avem o agricultură care este capabilă să asigure persoanele și populația acestei țări cu produse alimentare.

Deci noi vorbim acum de niște lucruri care nu sînt necesare pentru noi. Deci care este discuția care ar fi pusă? Propun și vă îndemn să fie susținut proiectul în prima lectură și apoi îmbunătățit în lectura a doua.

Vă mulțumesc mult.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Doamnă Buliga,

Poftim.

Doamna Valentina Buliga:

Domnule Președinte,

Stimați colegi,

Stimate domnule autor,

La un forum internațional la care am participat, un politician, așa, cu un renume frumos, a spus că „un pericol al societății moderne este populismul”. Populismul, de fapt, este un lucru care nu ne aduce valoare.

Dar revin la inițiativa care astăzi se discută. Noi am discutat în comisie proiectul nr. 259, am constatat că în acest secol al tehnologizării și modificărilor noi trebuie să fim îngrijorați de calitatea produselor care sînt în Republica Moldova, de origine națională, cele importate și multe altele.

Dumneavoastră, prin inițiativa de astăzi, propuneți abrogarea unei legi care are un impact esențial asupra a tot ce avem noi astăzi la această temă pe care o discutăm.

Abrogarea nu rezolvă problema și vom crea un gol și un haos în acest domeniu. Logic ar fi fost să venim cu o viziune clară – abrogăm nr. 755, dar venim cu o normă legală, cu o nouă lege care reglementează cînd, unde, cît, cît costă, evaluăm ce facem cu angajamentele Republicii Moldova, cu cetățenii, care sînt posibilitățile lor.

De aceea eu aș avea o propunere, să reîntoarcem proiectul de lege în comisia sesizată în fond, să analizăm încă odată ce avem, pentru că, din ceea ce cunosc eu, noi deja avem în Republica Moldova produse care sînt reglementate de lege și impactul lor este controlat atunci cînd intră în țară.

De aceea aș ruga colegii să reîntoarcem legea, să ne apucăm în această săptămîină de lucru cu toții împreună și pînă la sfîrșitul acestei sesiuni să venim cu o normă care va asigura și securitatea biologică, și reglementări la import, și la producere, și la protecția producătorului autohton, și cel mai important, să asigure securitatea și siguranța sănătății cetățenilor Republicii Moldova pe care ne-o dorim cu toții s-o avem.

Domnul Radu Mudreac:

Eu îmi cer scuze.

Doamnă președinte Buliga,

Dar care este avizul comisiei dumneavoastră?

Doamna Valentina Buliga:

... că noi constatăm anumite îngrijorări, dar abrogarea legii pe care dumneavoastră o propuneți nu rezolvă problema.

Trebuie să venim cu o viziune mai largă.

Domnul Radu Mudreac:

Eu încerc să aflu avizul comisiei dumneavoastră, ce fel de aviz este la proiectul dat de lege? Asta-i una la mîină.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Batrîncea,

Poftim.

Domnul Radu Mudreac:

E aviz pozitiv.

Doi la mîină. Reîntoarcerea legii și neaprobarea legii aceasta este și populism.

Haideti să ne așezăm, să lucrăm. Au rămas două săptămîni de activitate a acestui Parlament, să ne așezăm, să lucrăm pentru a doua lectură.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Batrîncea,

Poftim.

Domnul Radu Mudreac:

Iar atunci cînd întoarcem înapoi acest proiect...

Domnul Vlad Batrîncea:

Stimați colegi,

Noi, în această sală, toți știm să vorbim frumos, asta este probabil funcția de parlamentar. Dacă e să vorbim despre atitudinea responsabilă, în primul rînd, a majorității parlamentare, noi am avea astăzi legislație în acest sens, dar azi noi nu avem legislație contemporană care ar răspunde la întrebări, inclusiv privind producerea în Moldova.

Doi. Dacă am avea un mediu academic responsabil, noi am avea expertize din partea mediului academic. Dacă am avea Agenția Națională... ANSA responsabilă, noi am avea concluziile lor.

Astăzi noi nu avem aceste concluzii și aceste expertize nici de la ANSA, nici de la mediul academic și nici de la Guvern. Respectiv, pentru toate aceste instituții problemă astăzi nu există.

Nu deputatul este persoana care poate veni cu aceste expertize, că dumnealui, ca președinte al comisiei, nu are la îndemîină nici laboratoare, nici agenții, nici Guvern ș.a.m.d., dumnealui a îndeplinit misiunea deputatului, a provocat această dezbatere, a abordat problema.

Da, a abordat-o într-un fel categoric – interzicerea, însă dumnealui rămîne deschis pentru a veni cu amendamente ca cel puțin ceea ce a propus domnul Creangă, să existe o normă imperativă care va impune marcarea acestor produse, ca consumatorul final să fie informat ce procură.

Dacă noi astăzi respingem această inițiativă, noi vom rămîne cu nimic, fără legislație, fără expertiză, fără nimic.

Parlamentul, dacă aprobă măcar în prima lectură, va putea dispune Guvernului și autorităților respective: ANSA, Academiei de Științe, structuri care costă statului zeci de milioane de lei, îi va impune să vină ei cu asemenea expertiză, dar noi vom veni deja cu modificări... amendamente pentru a doua lectură. Și eu văd că este un consens în sală, putem să facem primul pas cu marcarea acestor produse. Înțeleg și opinia că asta va influența conceptul, că conceptul este diferit. Dar considerăm că dacă de

muncit, se poate de modificat și conceptul. Pînă la urmă, rămîne la discreția noastră.

Și eu știu că autorul acestei inițiative, domnul Mudreac, este de acord ca noi să ajungem la marcarea acestor produse alimentare. De aceea haideți să facem primul pas. Dacă nu-l facem, OK, vom rămîne cu nimic absolut. Nu vom pune sarcini nici la ANSA, nici la vamă, nici la Guvern, nici la mediul academic și, pur și simplu, discuția se va finaliza cu nimic. Așa că, rugăm susținerea în prima lectură și cu toții împreună vom munci pentru a doua.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Novac,

Poftim. Un minut, vă rog, pentru...

Domnul Grigore Novac:

Da. Mulțumesc, domnule Președinte.

Eu, în calitate de propunere. Odată ce au fost vociferate mai multe idei că, chipurile, noi nu avem posibilitate de a verifica, iată acum, degrabă o să avem legea bugetului. De ce să nu prevedem noi un laborator? Mai ales că dumneavoastră tot spuneți că avem o creștere economică de Doamne ferește, înseamnă că nu-i problemă, pînă la urma urmei, un laborator.

Deci taman pînă a intra legea în vigoare, dacă toți acceptăm, în calitate de concept, că ideea e bună, între timp, pînă la lectura a doua, se mai poate de intervenit cu careva amendamente.

Și trei. Un laborator ca să fie legea lucrativă. De ce nu?

De aceea eu propun să votăm în prima lectură. (*Voce nedeslușită din sală.*)

Iar pînă la lectura a doua...

La vot, vă rog.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Doamnă Ivanov,

Poftim, ultima precizare.

Doamna Violeta Ivanov:

Eu vă mulțumesc foarte mult.

Stimați colegi,

Stimate coleg, domnule Batrîncea,

Dumneavoastră spuneți că „haideți să votăm legea pentru ca să includem marcarea”.

Eu vă citesc din Legea cu privire la securitatea biologică – deja există lucrul acesta.

Faptul că poate careva instituții nu-și onorează obligațiunile și nu efectuează controlul acesta, asta este altceva.

Dar în legea actuală deja există acest lucru.

Alt coleg al dumneavoastră a spus că „haideți să găsim bani pentru laboratoare”.

Sînt 7 laboratoare. Am luat analizele laboratoarelor care îmi dau că dintr-o 100 de probe a șroturilor de soie, toate sînt genetic modificate.

Este vorba de o concentrație a acestor organisme genetic modificate care se consideră admisibilă și trebuie să vedem... este o chestiune foarte-foarte complicată.

Nu putem să abrogăm o lege care reglementează toată această procedură și să interzicem tot, și să interzicem și controlul, și monitorizarea, și verificarea ș.a.m.d., deoarece, prin legea actuală, toate chestiunile acestea sînt preconizate.

Haideți, vă rog să... eu înțeleg că sînt careva, eu știu, probleme în domeniul respectiv și nu numai la noi, în Moldova, deoarece analizele, într-adevăr, probele sînt foarte-foarte costisitoare. Faptul că în magazine nu sînt acest... produsele nu sînt marcate, aceasta nu este problema legii, că în lege se conține lucrul acesta. Asta alte organe trebuie să verifice lucrul acesta și să amendeze.

Poate, într-adevăr, trebuie să amendăm Codul contravențional, să punem amenzi mai, eu știu, dureroase la cei care nu respectă legea respectivă. Dar nu putem interzice și abroga legea care reglementează controlul.

Vă mulțumesc.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Mulțumesc.

Domnul Radu Mudreac:

... legea dată e din 2001, e o lege care... „moartă” care nu și-a făcut efectul, o lege care, pînă la ziua de astăzi, pe parcursul a 17 ani, s-a ocupat de monitorizare. Și cu monitorizarea și am rămas pînă în ziua de astăzi și cu efect zero... care nu reglementează comerțul intern și importul. De aceea este necesar anume la Legea comerțului intern să fie modificarea, cu sancțiuni contravenționale și penale. Asta este necesar de a face regulă.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Mudreac,

Mulțumesc.

Întrebări nu-s.

Luați loc. (*Aplauze.*)

Stimați colegi,

Уважаемые коллеги,

данный вопрос и законопроект... вызвал много споров и дискуссий. И я придерживаюсь этого мнения и ставлю на голосование предложение о том, чтобы всем вместе его доработать и сделать его более, так скажем, коллегиальным и дабы все мнения в нем сошлись.

Ставлю на голосование предложение госпожи Булига о том, чтобы вернуть в комиссию и доработать и привлечь туда в качестве экспертов и научную... (*Gălăgie în sală.*)

Подождите.

До рапорта комиссии было предложение. Я его поставлю на голосование. Если оно пройдет, то рапорт комиссии не нужен будет.

Уважаемые коллеги,

Кто за предложенное мнение и позицию госпожи Булига о том, **чтобы вернуть в комиссию** и доработать и буквально на следующей неделе или через одно заседание вернуться к обсуждению этого законопроекта, **прошу голосовать.**

Majoritatea.

Mulțumesc. (*Rumoare în sală.*)

Următorul proiect nr. 208 din 15 iunie 2018.

Domnule Casian,

Vă rog, prezentați proiectul.

Vlas, scuzați.

Domnul Ștefan Vlas:

Stimate domnule Președinte al ședinței,

Stimați deputați,

Prezentul proiect de lege modifică și completează atât articolul 20¹ din Legea nr. 231/2010 cu privire la comerțul interior, prin care se inițiază interzicerea utilizării/comercializării farfuriilor, paharelor, tacîmurilor și bețișoarelor de unică folosință din plastic, cu excepția celor biodegradabile, începînd cu 1 ianuarie 2021, cît și Codul contravențional, prin amendarea persoanelor fizice și juridice pentru săvîrșirea faptelor menționate și stipularea organelor competente responsabile pentru constatarea și aplicarea sancțiunilor.

Menționăm că o lege elementară a fizicii spune că materia nu dispare, ea se transformă. În circuitul naturii nu există conceptul de gunoi.

Prin proiectul de lege inițiat, aspirăm ca economia și ecologia să devină sinonime, așa cum arată rădăcina comună (eco), iar Planeta să nu devină o groapă de gunoi.

Introducerea de noi ambalaje, în special de plastic, comportamentul consumatorilor, au un impact semnificativ asupra mediului.

Actualmente, cea mai utilizată metodă de tratare a deșeurilor menajere este depozitarea pe sol, care reprezintă frecvent o sursă importantă de poluare a solului și a apelor subterane.

Alt aspect nefavorabil al gestionării neadecvate a deșeurilor îl reprezintă faptul că multe materiale reciclabile și utile sînt depozitate împreună cu cele nereciclabile, astfel pierzîndu-se o mare parte a potențialului lor util, adică hîrtia, sticla, metalul, materialele plastice.

Totodată, există și alte efecte negative ale obiectelor...

Domnul Vladimir Vitiuc:

Scuzați.

Уважаемые коллеги,

еще есть два проекта. (*Rumoare în sală.*)

Poftim.

Domnul Ștefan Vlas:

... confecționate din plastic:

– degradarea plasticului are loc între 100, 400 și chiar pînă la 1000 de ani;

– în timpul arderii emit gaze toxice;

– din punct de vedere al protecției mediului constituie o sursă importantă de gunoi pentru comunități;

– reprezintă pericol pentru viața acvatică (diferite specii de pește suferă din cauza înghițirii lor sau blocării în acestea);

– pot sufoca sau întrerupe digestia animalelor care le consumă;

–ucid în fiecare an, cel puțin, sute de mii de animale;

– formează băltoace în care se pot dezvolta microorganisme periculoase și duc la blocarea sistemelor de canalizare;

– deși pot fi reciclate, doar o mică parte sînt colectate și reprocessate;

– în Republica Moldova, la moment, sînt aruncate cu deșeurile menajere și transportate la gunoiști, deseori stau aruncate pe stradă sau în parcuri, plutesc pe cursurile de rîu.

Astfel, la nivel european, există 4 potențiale măsuri de descurajare a folosirii acestor tipuri de ambalaje sau obiecte:

- promovarea simplelor campanii de conștientizare a consumatorilor asupra efectelor negative asupra mediului înconjurător;
- suprataxarea acestora;
- interzicerea definitivă (metoda, de fapt, pe care o propunem noi astăzi); și
- realizarea unui acord voluntar între autoritatea de mediu și producător. (*Rumoare în sală.*)

Totodată, subliniem că, la 18.07.2017, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 134 pentru completarea Legii nr. 231/2010 cu privire la comerțul interior, prin care s-a interzis etapizat, începând cu 01.01.2019, utilizarea/comercializarea pungilor de plastic, iar începând cu 1 ianuarie 2021 – total.

Potrivit strategiei de mediu pentru anii 2014–2023, protecția mediului constituie o problemă de o importanță globală, care trebuie să devină o prioritate națională, deoarece vizează în mod direct condițiile de viață și sănătatea populației, realizarea intereselor economice, precum și capacitățile de dezvoltare durabilă a societății.

Existența unui mediu curat contribuie incontestabil la asigurarea drepturilor fundamentale ale omului prevăzute de Constituția Republicii Moldova, prin păstrarea calității principalelor componente ale mediului (ale aerului, apei, solului, florei și faunei), în condițiile unei dezvoltări durabile.

Subsecvent, reliefăm că anul curent, autoritățile franceze...

Domnul Vladimir Vitiuc:

Domnule Vlas,

Scuzați, o secundă.

Уважаемые коллеги, я не совсем понял настроение. Еще идет заседание. Присаживайтесь, господин Кучук. Еще идет заседание, еще есть два вопроса в повестке дня. (*Voci din sală.*) Кворума нет. Делаем паузу – 15 минут. Ждем кворум. Пауза на 15 минут – и приглашаем коллег в зал.

Пожалуйста.

Присаживайтесь, пожалуйста. Будем понимать, есть кворум или нет. Кто на балконе, кто еще где-то. Присаживайтесь.

Уважаемые коллеги,

Я понимаю, что все устали. Пятница, второе заседание подряд. Займите свои места, пожалуйста.

Пожалуйста, представьтесь... кто? Да, poftim. Первый сектор.
Primul sector, numărați.

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 1 – 15.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Sectorul nr. 2? Sectorul nr. 2 – domnul Bannicov, poftim, numărați sectorul nr. 2.

N u m ă r ă t o r i i:

– 21.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Sectorul nr. 3?

N u m ă r ă t o r i i:

Sectorul nr. 3 – 4.

Domnul Vladimir Vitiuc:

40. Așteptăm.

Уважаемые коллеги, руководители фракций, групп,

Пригласите коллег в зал для кворума и продолжения нашего заседания.

Да, пожалуйста, господин Лупу.

Domnul Marian Lupu:

Mulțumesc, stimate domnule Președinte al ședinței.

Vin cu o propunere. Fiindcă, probabil, pe motivul că în a doua parte a ședinței plenului Parlamentului o bună parte din colegii noștri din varii fracțiuni politice cam au rămas cu înțelegerea situației că examinăm Curtea de Conturi, a decăzut un proiect pe care, la propunerea autorilor, a fost eliminat din ordinea de zi, mă refer aici la Regulamentul Parlamentului nou în proiect și, respectiv, multă lume a înțeles că cele mai importante... vom examina 3 proiecte legate de patentă și aici ne vom opri, fiindcă celelalte proiecte vin cu răbdare, că nu au nimic așa super prioritar.

Probabil că pe acest motiv mai mulți colegi deputați și-au planificat și timpul, fiindcă sînt și acțiuni în teritoriu. Eu am mari dubii că lumea se va aduna pînă la nivel de 51. Și ca toți ceilalți colegi care sînt în sală, să avem respect și pentru ei, propunerea mea este să întrerupem aici ședința, iar subiectele care au rămas fără finalitate sau neexaminat să fie, în mod automat, incluse în ordinea de zi pentru următoarea ședință a plenului Parlamentului. Iată asta este o realitate și trebuie să reieșim din realitate.

Asta e propunerea, domnule Președinte.

Domnul Vladimir Vitiuc:

Уважаемые коллеги,

Проект № 208 от 15 июня 2018 года и проект № 345 от 12 октября 2018 года включим в повестку следующего заседания Парламента и обсудим.

Сегодняшнее заседание закрыто.

Ședința s-a încheiat la ora 17.31.

*Stenograma a fost pregătită spre publicare
în Secția pentru lucrările plenului Parlamentului
din cadrul Direcției generale documentare
parlamentară a Secretariatului Parlamentului*